7
9-E
7

6
15 D
2

Ex Bibliotheca
majori Coll. Rom.
Societ. Jesu

7-9-E-7

Digitized by Google

m · 872 ·

Digitized by Google

Digitized by Google

Ex legato Ill.mi Corsini

Digitized by Google

Illuſtribus, ac Generoſiſſimis D D.

A C H A T I O,

E T

CHRISTOPHORO,

Biblioth. Coll. Rom. Soc. Jesu

ACHATII FILIIS,

Burggraviis & Baronibus A DHONA.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

Illuſtres ac generoſiſſimi Domini,

SI res univerſas non judicio inſanientis vulgi, ſed ſuo ponderemus momento, ut ſapientes decet: primas pietati dabimus, prudentiæ alteras, tertias eruditioni: cui & ipſi locus in hac triga debetur, quia ad priores duas munit viam, ac fomenta iiſdem, & alimentum præbet. Ac quanto hoc diſciplinæ ſingulæ felicius præſtant: tanto propiùs abſunt à laudibus pietatis, & pruden-

* tiæ;

Digitized by Google

tiæ; quibus principem locum nemo unquam denegavit. Vnde illud effici puto, in doctrinarum orbe nihil eſſe commendabilius virorum præſtantium Vitis. Ab hoc enim fonte haurimus, quorum exemplo earundem virtutum æmuli fiamus atque imitatores. Propterea nullus ſatis eorum laudarit induſtriam, qui præclarè geſta poſteris prodiderunt. Atque in eo quidem non temere aliquem mihi adverſaturum exiſtimem. Sed alterum eſt, in quo judicium multorum minime congruat cum judicio noſtro. Vident plerique, ſi memoriæ omnium temporum conſulantur, nihil eſſe difficilius, quàm ut ita literarum monumentis conſecremus res ſuperſtitum: ut non aliquid benevolentiæ, vel odio, ſpei, vel metui demus. Hujus igitur periculi fugâ declinantes in contrarium, de iis ſcribendum contendunt, quos avorum potius, aut proavorum, quàm noſtra, vel parentum ætas conſpexerit. Quales non ſatis expendere viden-

videntur, quam ſit operoſum in rebus toto ſeculo remotis vera falſis internoſcere. Ac ne illud quidem cogitant, quàm multorum ſuſpecta ſit fides, quia miris aliquem laudibus extollant poſt unius alteriusque ætatis ſilentium, exſtinctis jam omnibus, quorum teſtimonium adverſus illos pondus habuiſſet. Vt ab hoc etiam periculo immunes ſimus, expedit, ut mediam inſiſtamus viam, atque eorum potiùs geſta publici juris faciamus, qui non amplius rebus interſint humanis, ac ætate tamen, tum parentum floruerint, tum noſtrâ. Id nunc fecimus in illuſtri ac generoſiſſimo Patruo veſtro, FABIANO, Burggravio à DHONA, Domino in Karwinden. Cujus eximiæ laudes adhuc in omnium memoria verſantur: cum ſeptennium ſolum effluxerit ab ejus exceſſu. Virum hunc cùm dico, non tam hominis nomen, quam virtutum plurimarum mihi videor dicere. Genere enim erat nobiliſſimus: ſed genus nobilior

animus exornabat. Quem ille à puero imbuerat doctrinâ, non tantùm ſeriâ illâ, quæ prudentiam adfert; ſed etiam amœniori, quæ ex Muſarum & Charitum commercio naſcitur. Atque idem cum doctrina Eloquentiam feliciter ſociarat, plane ad veterum mentem, qui, cum ſtatuerent, Palladem & Mercurium coaleſcere oportere, Hermathenam nobis effinxerunt. Nec ſatis fore putavit, ſi omnia ſciret, imo nec ſi graviter & copioſè de omnibus diceret; niſi idem optima faceret: ut cùm multùm acceptum ferret eruditioni, & facundiæ; plus tamen cultui divino, ac probitati deberet. Quibus etiam inſervire voluit, quicquid ſtudii poſuerat in cognitione Naturæ: quod multum ſane erat. Dicere autem ſolet, agnoſcere ſe ex operibus Dei omnipotentiam ejus: ex horum ordine, ſapientiam; ex uſu eorundem, bonitatem & miſericordiam ejus. Ita ille omnia referebat ad pietatem: quæ undique relucebat

cebat

Digitized by Google

DHONANI ora vides, magnis quem heroibus æquant
Laus belliq;, togaq;, et avita gentis honores.

Digitized by Google

cebat è dictis, factis. Cujus rei teſtes dare poſſumus tot genere dignitateque, tot eruditione clariſſimos viros, qui ſermones ejus avidis hauſere animis. Imò præclaræ hujus mentis imaginem quandam adhuc videre eſt ex epiſtolis ejus ad ſummos viros exaratis: imprimis iis, quas ad vos, illuſtres DD. Barones, & generoſiſſimos fratres veſtros, utpote ſanguine proximos, imo affectu liberos, frequentes admodum dabat, interdum Germanicè, ſæpius Latinè, Gallicè, Italicè, idque etiam cum ſeptuagenario jam major foret. Hæ ſuperſtites literæ, ut ſermones nunc mittam, abunde documento fuerint, eum non, multorum inſtar, hærere ſolitum, in cauſſis, uti vocant, ſecundis: at nec contemnere eas: ſed eò uſq; adſcendere, donec requieſcat in potenti Dei dexterâ, ac promiſſis ejus. Vnde etiam, cùm retuliſſet ſcitum illud Imperatoris Caroli V. ad filium Philippum, Brabantiam eſſe conſilium ſuum, Hannoniam nobilitatem

** ſuam,

ſuam, Hollandiam robur ſuum: altius hoc Batavico robore aſſurgens, At, inquit, fortitudo noſtra Deus eſt. Per fidem enim ſancti vicerunt regna: ut divinus ad Hebræos ſcriptor ait. Atq; eo ille animo in omni vita erat. Vbique etiam ſe exſerit patientia ejus in adverſis. Amat enim affligi à Domino, ſeque ſolatur illo Apoſtoli, ad bonum ſimul adjutare omnia diligentibus Deum. Nec eum de mentis ſtatu dejicit piorum infelicitas in hac vitâ: ſed cogitat aſſidue, judicium Domini incipere à domo ſua: eum caſtigare, quos amat, partim ut peccata corrigat; partim etiam, ut eos patientia imbuat, & Filio ſuo reddat conformes. Negat quoque, in hac vita imaginandum nobis aureum ſeculum: cùm Davidi in ſumma etiam felicitate obverſentur valles mortis. Si diutius ceſſent auxilia divina, ita colligit ſecum, vel peccatis noſtris quaſi compedes injici divinæ bonitati, vel propterea opem differri paulliſper, ut poſtea

tanto

tanto majori cum gloria liberemur. Vbi res in extrema quaſi tegula conſiſtunt, pejus, quam inter ſacrum, & ſaxum, ut dici ſolet: non haſtas propterea abjicit; ſed ſic ſe, ſic alios affatur: (quid enim prohibet, quo minus hic etiam aureola ejus verba adſcribam?) *Rationes tecum, mi homulle, ineas, quoties Deus te languentem recrearit, errantem reduxerit, periclitantem defenderit: quoties benignus hic hoſpes inſtruxerit tibi menſam, unxerit caput oleo, implerit calicem vino. Nemo hoc paſtore & hoſpite benignior, nemo liberalior. Dominus te paſcit: non egebis. Eris ovis Dei benedicta: conviva Dei acceptus. Viues in morte: lucebis in tenebris. Egreſſus ex hoc mundo, ingredieris in domum cœleſtem, & cum Ieſu gaudebis æternum.* Hujuſmodi animum omnia illius ſpirant. Nimirum quælibet metiebatur conſolatione illâ propriâ filiorum Dei. Vnde nec poterat adduci, ut miſeris accenſeret, vel Iobum ulceribus ſcaten-

 tem,

tem, vel Lazarum depetigine ſqualli-
dum, vel Paulum in carcerem conjectum.
Contendebat autem, tales in calamitatibus ſuis vireſcere palmæ inſtar nivibus preſſæ. Quod ſi civiles etiam virtutes attingi placet: in his quoque, ex Socratis conſilio, operam ſemper dabat, ut is foret, quem haberi ſe vellet: quo uno non alia eſt melior & expeditior ad ſolidam gloriam via. Ac talis ille omnium bonorum judicio cenſebatur: imò quanto noſceretur penitius, tanto majora in eo virtutum præſidia conſpiciebantur. Quemadmodum enim in cœlo ſtellæ ſunt, quas non videas, niſi adhibeas inventum nuper teleſcopum: ita & in eo fuere laudabilia multa, quæ neſcirent, niſi qui curioſius obſervarent. Inque tot virtutibus imprimis relucebat modeſtia ſingularis: quâ fiebat, ut cum ſummis ipſe animi dotibus polleret; maximè tamen eas in aliis veneraretur. Tantus tamen vir effugere non pote-

poterat, quo minus eum ventis ſuis circumflarent malevoli. Quorum omni tempore tanta eſſe copia ſolet, ut eorum numerum nec inire poſſit Archytas Tarentinus,

Quem *maris & terræ, numeroque carentis arenæ,*
Menſorem

perhibet vates Venuſinus. Sed utcunque ſævirent invidiæ turbines, non ideo tam heroïci animi vir animum deſpondebat. Sciebat, nullum eſſe Euripum adeo inſtabilem, neque Ægæi maris fluctus tam turbidos eſſe ſub Arcturi occaſu, quàm plebis eſſe voluntates ſolent. Videbat, uti non ſemper ſunt alcedonia, nec terrarum uſpiam veris amœnitas ſemper obtinet: ita & vices eſſe rerum humanarum, ac maxima quæque obnoxia eſſe calumniæ procellis. Videbat, ſi fortiter clavum occupet, ſuffecturam undis navem: ſin propterea à gubernaculis recedat, periculum naufragii fore.

Quare hominibus improbis medium oſtendebat unguem: imò lucri hoc ex iis faciebat, quòd tantò navigaret circumſpectius, quaſi inter Scyllam & Charybdim. Ita ille invidiam vincebat, Virtute alumnum ſuum facile vindicãte. Et profectò, qui vivere velit, ubi non ſit irrequietum & nequiſſimum obtrectatorum genus, non ei in orbe hoc quærendæ ſint terræ: ſed magnis itineribus eundum ſit ad Lunam, ubi terram novam jam olim ſomniabat Xenophanes: qui & ſuos ſectatores invenit. Neque cum laudes haſce in unum congero, morem ſequor multorum, qui veluti Zeuxis, Venerem picturus Crotoniatis, pulchritudinem multarum virginum in unam tranſtulerat imaginem: ita ornaturi aliquem laudibus, quæ in ſingulis commendatione digna invenerant, hæc uni tribuunt univerſa. Nihil enim hoc adulantium artificio opus in Fabiano fuit. In quo ſiquis diſſideat à nobis, diffundat animum per ſingula, ac

in

in eo conſideret nobiſcum , tum ſummam generis vetuſtatem, tum liberalis educationis elegantiam, tum peritiam in nobiliſſimis diſciplinis atque artibus, tum fœcunditatem ingenii incredibilem, tum maſculam & vividam virtutem, qua cum priſcæ etiam ætatis viris contenderet, tum nova decora magnitudine geſtorum in penates ac familiam illata: & tot alia, quibus non inſiſtam, ne videar actum agere, repetendo ea, quæ toto ſparſa ſunt panegyrico, quem nunc edimus: eoque cum Comico dicar, in prologis ſcribundis operam abuti. Sed quid ſunt res mortalium ſine literarum monumentis? Nam abſque hiſtoria foret, tantæ virtutes ac cuncta ejus benefacta, futura olim eſſent, quaſi nunquam fuiſſent. Sola enim hiſtoria, ſive hanc orator, ſeu poëta, ſeu alius expreſſerit, omnes nobis ætates ac ſecula conſervat. Per unam hanc ſuperſunt hactenus, quotquot fuiſſe quondam cognoſcimus. Non jam Ninus, vel Cyrus, non

Hamil-

Hamilcar, vel Hannibal forent, niſi hiſtoria eos ſervaſſet. Nuſquam eſſent Miltiades, vel Themiſtocles; nuſquam Ageſilaus, vel Epaminondas; nuſquam Alexander, aut Pyrrhus; niſi hiſtoria eos conſecraſſet. Non viverent in hominum memoriâ duo belli fulmina, Scipiones; non Pompejus, ac Cæſar; niſi perpetui hoc nominis decus ab hiſtoriâ eſſent conſecuti. Periiſſent etiam Carolus Magnus, & Fredericus Barbaroſſa, aliique immortalitate digniſſimi viri, niſi, ſicut olim Iupiter, ſi Romanis fides, fugientes novæ Vrbis cives; ita Hiſtoria nobis fugitivi temporis memoriam ſtitiſſet. Vt ſolus ſanè Hiſtoricus dici mereatur, ſtator Temporis, Perennitatis ſacerdos. Neque ignoro, plurimos eandem laudis perpetuitatem ſperare è ſtatuis, columnis, ſepulchris, aliiſque id genus monumentis. Sed eventus comprobavit; omnia ejuſmodi eſſe invidiæ ac fortunæ caſibus obnoxia, ac ſæpe brevi admodum temporis ſpatio diſſi-

diſſipari, aut conſumi. Quid mirum autem, ſi, quæ manuum ſunt opera, naturam ſequantur corporis, quod mortale nobis datum eſt? Hiſtoria vero eſt animi opus, qui morte caret: cujus inſtar & ipſa Hiſtoria, nec Libitinam, nec Orcum extimeſcit. Hæc igitur una generoſiſſimo Patruo veſtro præſtiterit, ut, quemadmodum corpus ejus Morungæ è ſaxo habet monumentum: ita etiam animus, ac tot benefacta ejus, ubique terrarum monumentum obtineant literarium: ac qui perpetua apud Deum gloria fruitur in cœlis, idem perpetua hominum fama fruatur in terris. Sed hæc, quæ velut largo è penu in hiſtoriæ laudem depromſimus, non alteri convenire putandum, quam illi, quæ verè Hiſtoriæ nomen poſſidet: hoc eſt, quæ principem ejus legem ſervat, ne quid falſi dicere audeat, ne quid veri non audeat. Quorum neutrum in ſignandis inclyti Patrui veſtri geſtis, neglexi ſciens. Nihil enim vel eorum

diſſimulo, quæ objectarent malevoli. Cumque laudantium vulgus, benevolentiæ ſtudio, utrum ficta, an facta referat, ſæpe nihil penſi habeat: ſedulò hîc operam dedi, ne ulterius verborum flumine ab ripa ſolverem, aut liberius ac rapidius deferrer, quam veritas pateretur. Interim editorem me panegyrici hujus profiteri malui, quam auctorem. Nam præivit, ut potuit, alter: qui hiſtoriæ penè totius ſeriem, atque maxima ex parte argumentum hujus commentarii complexus erat. Hujus ego veſtigiis cum plurimum inſiſtam: cuncta uni nomini meo, ſine nominis ac candoris defectu, tribuere non potui: ne quidem ſi tueri me utcumque parem illo Auſonii ad Symmachum ſuum, *Quodam pacto ſocietatem laudis affectare, qui aliena benedicta primus enunciat.* Sed ut alterius opera operam mihi parte ex una levavit: ita parte ex altera multo amplius laboris reliquit. Nam & ſpiſſi ſe offerebant errores

rores

rores non pauci: plurima erant omiſſa, quæ magnopere ad rem pertinerent: multa non Davum requirebant, ſed Oedipum: limam exigebant univerſa, iis exceptis, quæ non tam limam poſcerent, quam ſpongiam. Alia igitur reſecui: alia ſupplevi: disjecta ordinavi: denique monetam (ne quid gravius dicam) parum Latialem incude magis Romanâ refinxi: eo juſtiùs, quia cum multa adeo à nobis forent, niſi cætera ſimili dictione exponerentur, oratio futura erat hybrida, ſuique ipſius diſſimillima, non ſine lectoris faſtidio. Quæ non à me dicuntur alium ſugillandi cauſſa, qui, ut dixi, quod potuit, fecit: ſed quia ignoſci mihi volo in nonnullis, quæ preſſius & melius à me dici potuiſſent. Longe enim moleſtius per aliena itur veſtigia, quam cum libero greſſu proceditur. Quod ſi cui iſta non ſatisfacient; cogitet hæc in anteceſſum dari, ac fortaſſe, quod deſidero ipſe, aliquando ſoluturum in probo & aſpero:

 vel

vel ſi mihi otium defuerit, non defore tamen alios, atque eos ætate doctrinaque florentes, otio etiam abundantes: qui ex hiſce noſtris monumentum aliquod condant, dignum, quod tanquam Phidiæ Pallas in arce reponatur. Nobis nunc ſatis viſum fuit, ſi Panegyricum, vel (ut amicis, ad alliciendos magis hiſtoriæ amatores, inſcribi placuit) Commentarium hunc ederemus, qui præcipua quæque ſuppeditaret. Nam omnia dicere qui auſim? cum certus ſim, in argumento adeo fœcundo ſupereſſe non pauca, quę partim ejus, cui bona ex parte debeo ligna, lapides, cæmentum; partim etiam noſtram effugerint induſtriam. Sed, niſi opinio me fallit, fere iſta minoris erunt momenti præ iis, quæ diximus. Qui autem ſtrictim aliquando exponerem meliora gravioraque (præſertim in iis, ubi aliena non premo veſtigia) leviora his anxie nimis ſectari non debui. Si qua tamen minora etiam nunc intercurrent; cogitare oportet,

quod

quod Damis reſpondit, cum reprehenderetur, quia de Apollonio Tyaneo minutias quaſdam retuliſſet. Ajebat, de menſis Deorum analecta etiam colligi oportere, ne ambroſiæ ejus pereat quicquam. Atque idem Xenophontis judicium fuit, qui dicebat, virorum virtute præſtantium, non ſeria modò, ſed etiam joca, literis mandari oportere. Et ſanè, ſi lucerna Epicteti tanti fiebat, ut eſſet, qui mille eam drachmis emeret: ſi fuit, qui Protei Stoïci baculum emeret talento: quantò magis dicta factaque omnia virorum excellentium in pretio habere convenit. Propterea rectè etiam, atque ordine, facturum putem, qui temporis aliquid tribuere volet, colligendis illuſtris Patrui veſtri dictis. Multa enim præclarè ex ore ejus proficiſcebantur quotidie. Quod ſi quis ex ampla ſegete ſpicas exigit pauxillas, hujus generis erant: Non minoris impietatis eſt Deum fingere, quam negare. Cor hominis

Digitized by Google

pœnitens frangit cor Dei iraſcens. Cum viri principes timere Deum nolunt, timere homines coguntur. Regnantibus tyrannis, multiplicantur adulatores. Optime ulciſcitur calumniantes, qui innocentiam ſuam Deo commendat. Vbi magna regnant vitia, ibi propinqua eſt pœna. Divinam neſcit naturam, qui eam diu parcere putat ſceleſtis. Non punitur cum malis, qui ſe ſociat bonis. Et fuere id genus plurima, aliqua fortaſſe etiam luculenta his magis ac edecumata: eoque commendatiora, quod non quæreret ea heros, ſed pro rebus ſponte ſe offerrent. Quod ſi non levis ejus dictis honos debeatur: quanto minus permittendum foret, ut interirent Precationes ac Suſpiria, quæ illuſtris vir manu ipſe ſua conſignaverat. Spirant enim magnum Dei amorem, ac pectus verè devotum numini cœleſti: imò vix arbitror, ex iis, quibus religio mediocriter cordi eſt, ullum eſſe ingenium adeo ſegne ac frigidum, quin iis legendis poſſit,

non

non calefieri modo, ſed etiam inflammari. Atqui ſi ulla, hæc ſane tempora, in fatali orbis Chriſtiani motu, tantoque & animorum æſtu, & armorum, poſtulant, vel flagitant verius, ut, dum quotidie Dei atque hominum amor frigeſcit, inque pejus abeunt ſeculi mores, expediant omnes omnia, quæ pietati ac virtuti debent. Quamobrem, etſi illuſtris Patruus veſter, Precationes eas, Suſpiriaque, ſive Affatus, proprium duntaxat in uſum, atq; id Teutonicâ linguâ concepiſſet: publici tamen boni intereſſe exiſtimavi, ſi ea in aliorum quoque uſum Latinè exhiberem. Idque liberius paullò verſa, interdum ferè ad paraphraſeos modum. Nam ut linguæ cæteræ, ita Teutonica ſuum habet genium: eoque ſi anxie nimis de verbis laboraſſem ſingulis, non de perſpicuitate modo, ſed de vi etiam, atque efficacia, plurimum deceſſiſſet. Verborum lenociniis hîc ſtudendum minime putavi. Bene enim precationes iſtæ olent, quæ pectoris

magis

magis ſanctimoniam, quam Rhetorum pyxides redolent pigmentarias. Simul quoque videbam, à præſtantia, tum argumenti, tum etiam auctoris, pretium illud ac pondus accedere orationi, quod ab interprete non haberet. Itaque mihi certum potius, quam arbitrarium eſt, gratiſſimum fore utrumque hunc laborem meum illuſtri nomini veſtro. Quod ut aliunde neſcirem, tamen non aliud credere permitteret ferventiſſimus ille amor veſter erga Patruum optime meritum: atque, ut de hoc etiam taceam, facile illud mihi perſuaderet ſingularis veſtra probitas, ingenium excellens, acre judicium, prudentia eximia, humanitas incomparabilis, ac tot aliæ in vulgus etiam notiſſimæ, ac vetuſto adeò, & illuſtri genere veſtro longè digniſſimæ virtutes: de quibus ſilere apud vos malo, partim quia ipſe ad earum ſplendorem connivere cogor, quemadmodum adulterini aquilæ pulli ad radios Solis; partim etiam, quia jucundius

dius vobis eſt laudabilia facere, quam laudari: in os verò laudari, etiam moleſtum eſt. Cæterum quando utilitas utriuſq; hujus argumenti animum meum ſubit: minimè deſpero, non vobis modò, ac generoſiſſimis Fratribus, & univerſæ Dhonæorum familiæ; ſed etiam aliis, ſaltem optimo cuique, probari poſſe operam noſtram. Nam cum, ut initio dixi, nihil majus atque auguſtius habeamus pietate atque prudentia; eſt hic, quod ad utramque conducat. Sive enim Panegyricum ſpectemus; tum ad civilem, tum ad militarem vitam conferet notitia eorum, quæ variis in terris ab illuſtri Patruo veſtro prudenter & fortiter geſta ſunt. Sive oculos conjiciamus in Precationes ac Suſpiria; quid ad alendam pietatem magis prodeſt, quàm ſi alieno in precibus ardore ipſi etiam accendamur ad invocandum Deum? Quod nemo, puto, inficias iverit, qui ſanctum hoc ſtudium ſuo nôrit pretio æſtimare. Nam

etſi Deus non longe à nobis abeſt, ut in quo ſimus, vivamus, & moveamur: tamen ob pravam indolem longe ab eo abſumus; eoque opus eſt precationis ſcalis, quibus adſcendamus in cœlum, & ſupplices imploremus gratiam Dei, ſine qua tantundem poſſumus, quam qui nunquam fuerunt. Hujuſmodi igitur adminicula qui reſpuunt; ſanè aut parvi æſtimant pietatem, aut de viribus propriis multa præſumunt, ignari ejus, quod illuſtri Patruo veſtro in ore eſſe ſolet, ritè precari eſſe artem artium, & ſcientiam ſcientiarum: cui affine eſt, quod idem crebro dictitabat, fiduciam defenſionis divinæ reddere nos de exitu ſecuros; at non ſegnes ad precandum.

Cur autem, generoſiſſimi DD. BARONES, veſtro potiſſimum nomini opuſcula hæc offeram; neque ignorare vos poteſtis, neque aliis fore arbitror obſcurum. Neminem enim caligare hîc ſinit eximius nominis veſtri ſplendor: qui partim ex in-

inclytis natalibus veſtris relucet, partim ex ſummis laudibus, quas ingenium vobis peperit, atque induſtria. Cujuſmodi mixtura occurrit in perpaucis. Quemadmodum enim rara res eſt, lux abſque umbrâ, ignis abſque fumo: ita perpaucos etiam invenire eſt, qui non ſui generis claritati, vel morum vitiis, vel inſcitia, tenebras offundant. At vos pariter hæc tria illuſtrant, nobilitas vetuſta, virtus memorabilis, & inſignis eruditio: ut de dignitatibus, velut adſcititiis ornamentis, nihil nunc dicam. Duobus igitur libellis, quorum alter ab optimo, prudentiſſimo, fortiſſimo heroë, Fabiano à Dhona, alter autem de eo ſcriptus foret, totidem patronos dare volui, eoſque non indecores, ſed tergemina, qua dixi antea, luce illuſtres. Præterea putavi, recedendum mihi eſſe ab more vulgi ſua dicantis iis, qui ea, quæ ſcribantur, non intelligant: & ſi intelligant, nihilo magis illa ad ſe pertinere arbitrentur, quam alium

 quem-

quemvis: ut non tam patrocinium operi expoſci, quam illud quæri, quod dicere nolo, res ipſa non loquatur, ſed clamet. Volui igitur hæc iis offerre, quos conſtaret meliùs iſta noviſſe, quam ſcriptorem ipſum: quos etiam, unà cum generoſiſſimis Fratribus, magis hæc tangerent, quam quicquid eſt hominum ubique: quos denique patrocinium ſcirem defugere nec velle, nec poſſe. Quæ omnia me video conſecutum; quia is, quem deſcripſimus, & cujus Precationes damus, naturâ patruus vobis fuit, affectu pater: ac vos, ut bonorum & opulentiæ, ita gloriæ eſtis hæredes: atque omnibus quidem, ſed potiſſimum vobis exemplo fuit: nec minus exemplo erit præclaris atque ad maxima natis liberis veſtris: atque adeo nepotibus quoque, & omnibus, qui ſeculis futuris longo ab iis ordine (ita voveo) feliciſſime naſcentur.

Illuſtres & generoſiſſimi DD. Burggravii, & Barones a Dhona, ſtirpe

ſtirpe quidem maximi, ſed animo majores, vivite & valete: ac vel in ima cera inter candidos inclyti nominis veſtri cultores referte etiam nomen meum.

Lugduni Batavorum, anno cIↃ IↃC-XXVIII, pridie nonas Iunias: quo ipſo die, ante ſeptennium exceſſit inclytus heros, Patruus veſter, cui nunc parento; & ante annos amplius octingentos defuncta eſt Liutgarda, conjux Karoli verè Magni, Imperatoris eo magis à præclara ſtirpe veſtra celebrandi, quia ab illo, & filio Ludovico Pio, ad priſtina generis decora, Dhonani nominis ac Burggraviatus dignitas jam ante tot ſecula acceſſit.

Æternitati illuſtris ac generoſiſſimæ familiæ DHONANÆ

devotiſſimus

GERARDVS IOANNES VOSSIVS.

Digitized by Google

LEO MAGNUS:

VALIDIORA SVNT EXEMPLA, QVAM VERBA; ET PLENIVS OPERE DOCETVR, QVAM VOCE.

Digitized by Google

Benevole Lector,

P*Ag. 12. verſ. 16. lege* Greuſingia. *Pag. 17. verſ. ult. lege* Miſnenſi. *pag. 31. verſ. 20. 21. lege* damnum. *p. 33. v. 12. ſic distingue,* Suerinio; Pithopœo optimo &c. *p. 35. v. 2. 5. 8. item p. 36. v. 3. lege* VVernsdorff. *p. 48. v. 19. lege* mentes. *p. 59. v. ult. lege* arce *Morung. pag. 62, v. 16. & 24. item pag. 63. v. 10. lege* Huguccrius. *p. 68. v. penult. lege* fimum. *pag. 71. verſ. 18. pro* principe *lege* proprincipe, *& pro* inferioris *lege* ſuperioris. *p. 77. v. 8. lege* Ioachimus Fridericus. *pag. 94. v. 4. poſt* commiſit, *adde*, Uti & Affatus ſacros. *p. 103. verſ. penult. pro* Heidelbergæ *lege* Argentinæ. *p. 105. v. 20. lege* VValdſaſſenſis. *p. 107. v. 4. lege* Racconicium. *p. 117. v. 13. lege* MVERTO. *p. 119. v. 18. pro* Sabinæ *lege* Leonoræ. *Precationes ac Præfationem non relegi. Sed puto, ſiquid hic peccatum, id adeo minimum erit, ut monere operæ non videatur.*

COMMENTARIVS
DE
REBVS PACE BELLOQVE GESTIS
Dom. FABIANI Senioris, *Burggravii à* DHONA.

APVD Lacedæmonios, quemadmodum à veteribus & graviſſimis ſcriptoribus accepimus, lege cautum fuit, ut antequam ad manus veniretur, ſacra fierent Muſis. Cujus rei cauſſam rogatus Imperator ejuſce gentis Eudamidas: eo id fieri reſpondit, ne res bene geſtæ debitis laudibus fraudarentur. Nimirum optimo cuique innata eſt cupido virtutem factis extendendi, ac nomen acquirendi immortale. Sed perpetui nominis gloriam ſine cujuſquam ſcriptoris monumentis conſequi licet nemini. Eoque Alexander ille, cui geſtorum magnitudo Magni cognomen fecit, cum ad Achillis ſepul-

Plutarch. in Apophth. Lacon.

Digitized by Google

chrum conſiſteret, beatum eum prædicavit, quod virtutum ſuarum præconem Homerum nactus foret. Nempe niſi Ilias extitiſſet, ut veriſſime à Tullio dictum fuit, ille idem tumulus, qui corpus contexerat, nomen quoque obruiſſet. Neque defuncti unius gratia honor ille decernitur: ſed partim etiam propter ipſum Deum immortalem, partim propter humanum genus. Siquidem Dei ipſius munera ſunt, quæcunque à nobis recte fiunt, eoque coronari illa præconiis noſtris convenit. Superſtites autem in eodem ſtadio certantes cupiditate gloriæ inflammari, plurimum profecto intereſt. *Caſſiodor. lib. 1. Epiſt.* Equos ſane, quorum generoſior eſt indoles, magiſtri ſuavis poppyſmus incitat, aut adſtitum clamor reddit in curſu alacriores. Pleriſque etiam aliis animantibus, ſi proximi vel inſonent voce, vel complodant manibus, animus additur, ut, quo feruntur, alacrius contendant. Quanto igitur magis eos, in quibus ratio dominatur, ad virtutem ſtimulari poſſe arbitremur, ſi alienam virtutem ac gloriam intelligant! Qua qui non moveantur, eos dixerim ſenſu humano carere propemodum; nec marcere minus, quam qui in taberna fragrantiſſimis

tiſſimis aromatis referta odore nullo recreentur. Quamobrem ita cenſeo, nullum omnino officium eſſe cum juſtitia propius conjunctum, nullum quod homines ad virtutem accendat magis; quam ſi eos, qui virtute anteverterint cæteros, ſermone ac ſcriptis noſtris celebremus, ut hac quaſi tuba ex mortuis exciti, vitæ poſtliminio reſtitui, atque iterum inter homines degere videantur; ſuoque exemplo, præcepta ſalubria, aut miſeriæ nobis ſolatia inſtillent. Ecquis igitur ingenii ſit adeo horridi, aut tam malignus atque excors, ut ſanctam hanc, atq; utilem operam noſtram, quam laudibus Illuſtris Burggravii Fabiani Dhonani impenſum imus, Theonino dente arrodere auſit? Quanquam ingenue id agnoſcam, quodammodo injuriam fieri optimo Heroi, non eo quidem, quod obſervantiam illi noſtram deferamus, quæ adverſus bene meritos permitti omnibus, etiam imi ſubſellii hominibus debet: ſed quod ex majorum gentium, doctorumque corona nemo ſurgat, qui hoc ſacrum exequiale peragat. Si enim Achilleis factis non niſi Homerica vox eſt accommodanda: ſi dignus eſt Dhonanus, quod ultro largimur,

 —Quem-

Horat. *— Quem nemo præter Apellem*
Pingeret, aut ne alius Lyſippo duceret æra:
equidem, quid plerique pronunciaturi ſint de audaci hoc facto meo, non obſcure proſpicio. Verum videmus etiam in convivio cætera ſplendido, amœnoque, non optimos ſemper audiri citharœdos; ſed ab iis ſecundos, tertios, quartos, ſæpe etiam infra hos doctos, cum præſtantium ac fortaſſe etiam mediocrium hominum, non ita magna ſit copia: Itidem nec mihi vitio verti debet, quod ego, qui ſupra eruditorum vulgus, nec ingenium, nec doctrinam, nec dicendi uſum, mihi auſim vindicare, decrerim nihilominus eum virum oratione mea celebrare, in quo laudando Eloquentia ipſa vires ſuas periclitari poſſit. Nimirum, pietati litamus, quæ ſi careat ornatu, fraudi tamen eſſe nemini debet. Eâdem iis quoque obſequium præſtamus, à quibus hæ partes nobis, neque id invitis, injunctæ ſunt: cuivis nihilominus haut gravatim permiſſuri, ut conetur

Perſ. *Grande aliquid, quod pulmo animæ prælargus anhelet:*

Agite ergo, ne in nos etiam quadret vetus ver-

verbum, portam itineri longiſſimam eſſe; miſſis cæteris, non minori lubentia, quam fiducia, ſtadium illud ingrediamur, quod animo præſignavimus: & eorum, quæ de Dhonana omni vita comperta ac quaſi in numerato ſunt nobis, memoriâ quæque digniſſima exponamus, quo ita novo huic cæliti honos ſuus conſtet: nos vero tamquam in illuſtri monumento, quæ ſequi fas ſit, propoſita nobis habeamus.

Ut igitur à primis Fabiani incunabulis ordiamur, natale ei ſolum Pruſſia obtigit, tellus fundo admodum fertili, dædalis mercibus, qua importandis mari, qua exportandis, aptiſſima clariſſimaque: atque ubi, ut poëta Sulmonenſis cecinit,

—Fluant lachrymæ, ſtillataque ſole rigeſcant Ovid. 2. Metamor.
De ramis electra novis, quæ lucidus amnis
Excipiens, nuribus mittat geſtanda Latinis.

Quæ etſi non levia ſint: majus tamen illud, quod præclara ſemper dedit ingenia, quæ cum aliarum omnium capaciſſima artium fuerint; tum ſub utraque Pallade, armata, togata, egregia fecerint ſtipendia. Eſt in ea, quæ Regalis appellatur, Stuma oppidum, haut infelici

naturæ genio excultum, vicina arce exornatum: in qua Fabianus ſcenam hujus mundi, qua perſonam ſuam decenter ſuſtineret, cum lachrymis, ſorte omnibus communi, ingreſſus eſt. Menſis erat totius anni formoſiſſimus, quem Majum dicimus: quaſi ipſa univerſi Natura, ubique ſapiens, ac juſta, alumno elegantis ingenii, eleganti quoque tempeſtate obſtetricari vellet. Dies affulgebat ſexta & viceſima, altera à feſto nobiliſſimo, quo Spiritus Sancti memoriam celebramus. Fortaſſe ut indicio nobis foret, non eum Iunone Nixia, non Iove Soſpitatore, neque ullo cœcarum nationum numine, aut tutela indigere: ut qui auſpiciis Sancti Spiritus auram hujus vitæ hauriret. Numerabatur tum à Chriſto nato annus ſeculi ſextidecimi quinquageſimus: quo ipſo in patria Dhonani Pruſſia ardebat bellum ab Oſiandro conflatum: qui αὐτοδίδακτος, ac propterea, ut fieri ſolet, ἰδιογνώμων & αὐθέκαστος, hominem coram Deo juſtum fieri contendebat juſtitia Dei, ut vocant, eſſentiali; quæ profecto non alius, ac ipſe Deus, eſſe poteſt. Sed hujuſmodi, quæ ad natalem, vel locum, vel diem pertinent, decoris quidem aliquid afferre videntur:

dentur: attamen fere communia ſunt deterrimis cum optimis, infimis juxta ac ſummis. Quare in tanta laudum Dhonani copia, ea potius conſectemur, quæ magis propria Fabiano fuerunt: Quale eſt illud, quod ei præclara adeo ſtirpe contigerit naſci. Parens enim fuit illuſtriſſimus Petrus Dhonanus, qui ut pietatis, ita prudentiæ & fortitudinis omnes explevit numeros, perque Laboris templum progreſſus, trophæa perennaturæ gloriæ in Honoris fano feliciter ad Memoriæ aram ſuſpendit. Poſtquam enim ab ultima prope pueritia Laborem, patrem Gloriæ, ut Æſchylus eum vocabat, animo ſuo propoſuerat: non jam ille purpura ulterius capi, non ſectari molle Gynæceum, non delectari ſervulorum comitatu; ſed ipſe magnati ſe aſſeclam præbere haut inglorium arbitrabatur. Ita eſt profecto, nemo imperat felicius, quam qui parendo illud didicerit prius. Dabat vero ſe Petrus in familiam viri eo tempore periluſtris, Hiobi Dobeneckeri, Epiſcopi Riſenburgi: apud quem paullatim animum confirmabat præceptis optimis ad omnes civilis vitæ partes, ac diſciplinam militarem præ cæteris. Ergo, cum per ætatem

poſſet,

poſſet, caſtra ſecutus eſt, non, ut quondam Eretrienſes, quos ſalſe aiebat Themiſtocles, ſimiles eſſe piſcium, qui gladioli vocantur: quippe uti enſem hi habent, ſed corde deſtituuntur: ita & illos fuiſſe quidem armatos, ſed animatos non item. At Dhonanus, ut verſiculum Mœonii vatis in Latiale eloquium transfundam, erat

Plutarch.

Hoſti non tergo, ſed forti pectore notus.

Nec idem militiæ nomen apud alios dare voluit, quam eos, qui tum ſuo & optimi cujuſque judicio optimam foverent cauſam (ne forte pro bello latrocinium ſectaretur) tum etiam, qui rei totius militaris ſupra alios eſſe intelligentes perhiberentur. Erant illi Mariani Equites, quos ante tricenos trecentoſq; annos, nomine ordinis Teutonici, in Boruſſia inſtitutos novimus, ut (quod magna cum laude ab iis factitatum) ſubigendo paganos, idolorum ſimul cultum abolerent, Chriſtianæque religionis pomœria longius proferrent. Sub horum auſpiciis ac ſignis ita meruit ſtipendia Petrus, ut non modo victrici manu varias reportaret coronas: ſed dignitate etiam Equeſtri ab illuſtriſſimo Ordine, magno omnium ſtudio, & applauſu,

Lib. Ord. Pruſ.

applauſu, fuerit ornatus. Cumque Ducatus Pruſſiæ, abolito Teutonicorum militum ordine, conſtitueretur: Albertum, Marchionem Brandeburgicum, primum Boruſſiæ Ducem, in militia ſectatus fuit; pulchramque & utiliſſimam eidem operam præbuit in expugnanda Braunſberga: cujus & poſtmodo præfecturam per ſexennium inſigni fide, nec minori auctoritate geſſit. Quod ſi pulcrum ducitur, paternas imitari virtutes; unde Amaſim apud Ægyptios legem ſanxiſſe accepimus, ut patris artem faceret filius, ac ſtatum conditionemq; vitæ ejus ſequeretur: nec ab ea laude excludi illuſtrem hunc virum oportebit. Siquidem egregia Staniſlai, fortiſſimi parentis ſui, facinora ſecutus, imo aſſecutus fuit. Venerat Staniſlaus (ut quemlibet ducit Deus, cujus eſt terra & plenitudo ejus) ex Crachenſi domo, quæ apud Sileſios celebri eſt loco. Sed generis hanc celebritatem virtute plurimum in Boruſſia adauxit: ubi Teutonicis equitibus, niſi Chriſti eos milites dicere malimus, ſtrenuam navans operam, non modo gloriam obtinuit excellentiſſimi ducis; ſed viri quoque continentiſſimi immortale adeptus nomen fuit.

B Veniam

Veniam mihi dari poſtulo, ſi paullum huic rei inſtitero, ut documento illuſtri planum fiat, licet ſit

Iuvenal. *Rara avis in terris nigroque ſimillima cygno,*

miles pauco contentus: non tamen ita male agi cum rebus humanis, ut non in eo quoque vitæ genere habeat Deus, qui plurimos cujuſvis ordinis longiſſime numinis reverentia poſt ſe relinquant. Quippe incubuerat regioni omni tempeſtas fatalis, qua ſociorum plurimi, timore, an perfidia, pudendis modis à Magiſtro ſuo divortium faciebant. Non ita Staniſlaus, cui idem animus,

Horat. 4. Carm. 9. *Rerumque prudens, & ſecundis*
Temporibus, dubiiſque rectus.

Quare non ille à domino, cui ſacramentum dederat, deficere. Nec enim illi

Iuvenal. Sat. 13. *Facile & pronum ſuperos contemnere teſtes.*

non ſanè,

Idem Sat. 8. *— Phalaris licet imperet, ut ſit*
Falſus, & admoto dictet perjuria tauro.

Nempe ſcitum illud Socraticum animo inſcripſerat penitiſſimo, ut ſtatua ſemper inſiſtit baſi; ſimiliter virum bonum inſtituto niti honeſto, nec inde vel periculis, vel voluptatibus dimo-

dimoveri unquam. Quocirca in eo collegium erat univerſum, ut Staniſlao, ejuſque poſteris, ne indonata virtus fideſque videretur, hæreditario titulo ac jure conferretur præfectura Morungana, & loci indole nobilis, & reditibus ſane quam locuples. Non aſpernatus eam fuiſſet Dhonanus, ſi quanta facilitate ab Equitibus offerebatur, tanta conſcientiæ ſanctimonia poſſeſſurum ſe ſuoſque vir integerrimus in animum inducere potuiſſet. Nunc illud identidem occurſabat menti ejus, (quod religionis opinio in popello ita edocto mire exaggerabat) fore, ut virginem Deiparam, cujus honori deſtinatus eſſet quaſi honorarius tutor, iratam haberet, ſi luculentum adeo donarium transferret domum ſuam; aut ſi ad poſteros tranſmitteret, quod ſanctis uſibus majores conſecraſſent. Caſta profecto, ſi quæ unquam, in ſectante ejuſmodi vitam, abſtinentia, à qua fere milites noſtri quam longis diſtant ſpatiis! quippe iis ſi Pegaſi darentur, in cœlum adſcenſuros dixeris, & prædam acturos uncatis manibus ante thronum Dei in Mariæ, Sanctorumque omnium conſpectu: utpote quibus

— *Ibi fas, ubi maxima merces.* *Lucan.*

Eſt vero Morunga inter lautiores Boruſſiæ præfecturas non poſtrema. Oppidum binis arcibus, ſitu loci, lacubus circumſtagnantibus, munitum. Pagi adjacent plus minus triginta. Eos & prædia commendant, & piſcationes, & molendinæ, & venationes, & aucupia, & ſaltus, urſis olim, aliiſque noxiis animantibus, nunc armentis completi. Repudiato igitur nimis ſplendido, ut quidem cauſſabatur, dono, viliori, quod ultro offerebatur, contentus Staniſlaus fuit: quamquam profecto vile nihil exiſtimari conveniat, modo rationi, ſecundum quam *Vivitur parvo bene*, ſuffecerit. Obtinuit vero citra fraudem Ordinis, & rei ſacræ, Teutopagum: in quo annos poſtea exegit multos, idq; cum optima ac laudatiſſima Vrſula Grenſingia conjuge; quicum etiam ſepultus inibi fuit, compluribus ex ea liberis, fœmellis aliquot, filiis vero tribus relictis. Atque ex his quidem Anſelmus, & Iohannes, cum quaſi in herba adhuc latere meſſis crederetur, extremum ætatis diem obierunt. Petrus autem, Fabiani parens, ad grandem pervenit ætatem. Sed priuſquam à Staniſlao & Petro Dhonaviis manum tollam, illud etiam adjungendum videtur,

Horat.

videtur, utriuſque, ac majorum etiam ſpectatam adeo fidem fuiſſe ſemper erga ſuperiores, ut ab ea Dhonæi in publicis Boruſſiæ privilegiis commendentur : imo præclarum hoc retulerint elogium, cum prope omnis hæc regio, vel defeciſſet, vel in hoſtium veniſſet manus, inter paucos tum, qui Principis partes ſequerentur, ſtetiſſe Staniſlaum, Burggravium Dhonenſem, & filium ejus pariter cordatum. Paterent jam longe lateque ſpacia producendi porro in hunc famæ campum Dhonaviorum etiam abavum, atavum, tritavum, atque alios, qui longa ſerie in numerato habentur. Verum non tam gentis Dhonanæ hiſtoriam, quam Fabiani laudes polliciti ſumus. Quare nunc temporis quidem ſuperſeſſis iſtis, quæ etſi non minus pulchra ſint præclaraque, properanti tamen lectori faſtidii aliquid parere poſſint, illud unum exponere contentus ero, Dhonanam familiam ab octo retro ſeculis originem ſuæ gentis repetere. Nempe jam ab iis temporibus, quibus Deus Opt. Max. Imperio Romano, quaſi cœlo demiſſum, dedit Carolum, Francorum regem, à rerum geſtarum gloria Magnum appellatum, non optimum

modo Reipubl. Principem, ſed Eccleſiæ etiam vindicem, ſtudiorumque inſtauratorem ac patronum omni laude majorem. Tantus Rex atque Imperator, ut cenſor erat virtutis æquiſſimus, ex ea Galliæ Narbonenſis parte, quæ & Languedocium, & Occitanea dicitur, virum evocavit, & ſummi nominis, & maximæ dignitatis, Aloyſium de Urpach, eique, ut in Germania ſedem ſuam figeret, perſuaſit. Ac quo promtius illud faceret, ſimul ut præmium extaret dignum ejus virtutibus, (abſque quo eſſet, verbis tantum inescatus videretur) amœnum ei atque frugiferum locum aſſignavit ad flumen Albis; ubi & oppidum, & caſtrum, quod Dhonæ nomine inſignitur, celebre jam tum erat. Iuxta vero poſtulaverat ab Urpachio Cæſar, ut Dreſda ab ſe contra Bohemos, Naumburgo ad Salam, contra Sorabos munitis; ille tum ſua, tum Germaniæ limites, defenſurus, Vandalos idololatras, quorum tetra colluvies ſe hinc inde in imperium infuderat Romanum, ulteriores facere progreſſus minime pateretur. Nec ſua ſagaciſſimum Imperatorem ſpes fefellit. Nam ita Urpachius ſuſceptam adminiſtravit provinciam, ut Cæſar Ludo-

Anno DCCCVI. *Barthol. Paprock. in Chronico Bohem. cap.* 19. *Autor Pſal. ad vitam B. Eſai. editus Cracovia* MDCX.

Anno DCCCVII.

Ludovicus cognomento Pius, cujus pater ipſe Carolus corona imperiali caput inſigniverat, Aloiſii filio Conrado, ejuſque hæredibus, non donarit modo territorium Dhonanum, ſed titulo quoque illud Burggravii, quaſi honeſtamento gentilitio, exornarit. Sunt autem Burggravii Germanis iidem, qui Italis ac Gallis Vice-Comites: quomodò & Mediolanenſes prius Vice-Comites dicebantur, qui nunc Duces audire malunt. Et ſane etiam Saxonici ac Brandeburgici Electores, quod inter præcipuos titulos Burggraviorum appellatio compareat, non parum eo decoris accedere ſuo generi arbitrantur. Nimirum ſicuti Comites limitanei, quos Marchiones hodieq; dicimus, Cæſarum autoritate & Regum condebantur, ut hinc inde Germaniæ fines contra Hunnorum irruptiones tutarentur: eodem modo per Saxoniam, ac Miſniam conſtituti fuerant, qui à Sclavorum atque Henetorum furiis cavere civibus incoliſque poſſent. Hi Burggravii tum appellati; ſacri vero Imperii Romani præfecturis fungebantur: quæ dignitas, perinde atque Marchionum, etſi initio videbatur ambulatoria, meritis tamen eorum, qui primi cum laude hono-

Anno DCCCXII.

Dreſſer. Mill. Hiſt. ſex. part. II. *Georg. Fabric. in Annalib. Miſn. lib.* 1.

Megiſer. in præfat. lib. de Ord. Equeſtr.

honorem eum geſſerant, hæreditaria poſtea ad poſteros ac gentiles devoluta fuit. Quanquam autem Dhonani etiam Comitum axiomate, atque honore fuerint decorati, quod tum aliis è documentis, iiſque plurimis atque evidentiſſimis, tum etiam Sigiſmundi Cæſaris libello diſcimus, qui egregio pari fratrum, Nicolao, & Iariſlao, Dhonenſem Comitatum feudi munere conceſſit: plurimum tamen Burggraviorum titulus iis magis arriſit. Neque eo minus honoris à poſteritate conſequuntur. Nunquam enim non prædicabitur in iis ſingulare decus, divinæ gratiæ pignus; quod cum in aliis prope familiis omnibus, certe in Miſnia Leiſnickenſium, Altenburgenſium, Starckenburgenſium, Lorbicenſium, aliorum Burggravia dignitas exſpiraverit, Dhonani eam & maſcula virtute retinuerint, & pari gloria propagarint,

Anno M CCCC-XXIII. Brixiæ. die infant. innocent.

Magnanimi heroës, nati melioribus annis.

6. Æn.

Hæ primitiæ ſunt gentis Dhonaviæ, ſane vel hac prærogativa ampliores, quod ab illa olim quatuor ac decem familiæ nobiles ſolennem feudorum collationem expoſcere tenerentur. Nec eſt, quod arbitremur, priſci hanc dignitatem

tatem fuiſſe ævi: hoc tempore autem, quod omnia mutat, vaſtat, abolet, in deſuetudinem penitus abiiſſe. Spirantia enim adhuc ante oculos verſantur exempla: ſunt veſtigia in Hexapolitana Luſatia, ubi Grunbergii, Rotenburgii, Zabeltizii, Schlichtingii, aliæ Equeſtris Ordinis familiæ, Burggraviis Dhonanis, feudi jure, & ſacramento, hodieque ſint adſtricti: præ cæteris vero, qui in Dynaſtia Muſcavienſi rerum potiuntur. Illic jam nunc Toparcha illuſtris Carolus Chriſtophorus, quod longa ſerie ad ſe devolutum eſt Regale, quantum in ſe eſt, tuetur; ſicque animum inducit ſuum, non minus religioſe conſervanda eſſe majorum privilegia, jura, dignitates, regalia; quam illorum imagines, torques aureos, nummos, aliaque theſauri decora; quod illa virtutis ſint ornamenta propiora, quæ ætatem ferunt: hæc vero, cum fortuna, quæ vitrea eſt ac deſultoria, commercii plurimum habeant. At quantum etiam illud ad gentis Dhonaviæ laudes facit, quod inſigni in ponte illo, quo Imperator Conradus primus, auſpex hujus nominis, utramque Albis ripam in littore Meſnenſi ad urbem Dreſdam conjunxit, etiam-

Albin. in Chron. Miſn. Dreſſer. Mill. hiſt. 6. part. 4.

C

etiamnum Dhonaviæ gentis inſignia bicornia opere antiquo conſpicere licet. Atque inde eſt, quod ex juris ac rationis rectæ præſcripto, & ſummi magiſtratus decreto, conſtitutum fuerit, ut eidem ac hæredibus illius, ex mercibus eo apportatis vectigalium pars tertia ſolveretur. Licet vero, (ut prope omnia hominis bona, alium atque alium accipere dominum ſolent) etiam jus hoc olim à Dhonana familia alio fuerit tranſlatum; tamen jam à multis retro annis illud Abrahamus Dhonanus, qui apud Sileſios libera potiebatur Dynaſtia Wartenbergica, quaſi poſtliminio recuperavit. Atque ut nunquam hoc jus in eandem rediiſſet familiam, nihil priori hoc laudi derogaret. *Plin. lib. XXXVI. cap. XII.* Glorientur igitur Ægyptii Pyramidibus ſuis, quarum unam proditum eſt mundi miraculo à trecentis ſexaginta ſex hominum millibus fuiſſe exſtructam, atque id erogatis in raphanos, allium, ac cæpas talentis mille octingentis. Oſtentent item alii — *inſana mole coloſſos:* Qualis etiam effingi volebat Nero. Alii ex vetuſtate divitias ſuas immani jactent apparatu canalium, thermarum, aquęductuum, theatrorum: in quibus omnibus, quo neceſſitati vel

uſui

uſui conſuleretur, conſtare pauco poterat; reliqua autem ſervierunt pompæ, luxui, ſuperbiæ, & hujus pediſſequæ vanitati. Burggravii vero Dhonani non paullo magis ad laudem ſuam eſſe reputent, quod non aliis, quam majoribus ſuis, debeatur ejus pontis ſtructura, ex quo tot commoda, ad Principes juxta, ac ſubditos, redundent. Quid autem pontes loquor? Quid terrena tantum vel commoda, vel ornamenta? Liberaliſſimi quoque fuere heroës Dhonæi ad conſtituendum, ut ſeculum illud ferebat, cultum divinum, ſacraque peragenda. Referunt ii, qui res Epiſcoporum Miſnenſium monumentis ſuis ab oblivione vindicarunt, Ottonem, Henrici Burggravii Dhonenſis filium, haud exigua contuliſſe donaria in Henricum, virum ſacris deſtinatum, qui ante xc. atque trecentos annos, in Miſnia baculi atque tiaræ Epiſcopalis honore clarus fuit. Nec obſcura eſſe poteſt, tum pietas, tum munificentia Ottonis Dynaſtæ, eadem familia nati: qui cum in oppido ſuo gentilitio, populo ad Dei cultum deeſſet locus; templum, quod Dhonæ eſt Beatæ Virgini conſecratum, primus exſtruxit: quod, Friderico II. Romanum

Dreſſer. in Mill. 6.

Dreſſer. Mill. 6. part. 2.

C 2 mode-

moderante imperium, annis ab hinc quadringentis, eveniſſe accepimus. Nempe uterque Dhonavius, pater cum filio, non provide minus, quam piè, exiſtimabat, ingenti ea à ſe fœnore locari, quæ ad res ſacras ac pios uſus, Deo largiſſimo benefactori commodarentur. Nec ullis obliterandum eſt ſeculis, Ghurii (id Sileſiorum oppidum eſt) inde à trecentis annis jura patronatus in templo primario fuiſſe penes Burggravios Dhonanos. Uti nec caligine ulla involvi debet, quod jam ab annis octingentis familia hæc ſe longe lateque diffudit. Non equidem inficias ivero, accidiſſe ei quaſi deliquium quoddam, idque haut exile; cum bello eo, quod inter Wenceſlaum, Bohemiæ Regem, & Guilielmum Coclitem, Miſniæ Marchionem, geſtum fuit, arcem Dhonenſem, quæ feudum ſemper fuerat regni Bohemici, Marchio obſedit, expugnavit, evertit. Cujus rei triſtiſſimam memoriam penitus excidere non ſinunt rudera illa arcis Dhonenſis: quæ hodieque vix altero à Dreſda lapide, ad Dhonenſia mœnia, (prout præſens ejus oppidi fert ſitus) cernere licet. Ubi & Burggraviatus veſtigia conſpiciuntur, haut ſecus ac Noribergæ.

Quis

Quis verò ſatis explicet, quantum dolorem caſus iſte egregiis heroibus attulerit: ubi viderunt, ſe effrenis violentiæ furore, de antiquis ſedibus ac fortunis deturbari iniquiſſime. Nempe ſilebant leges, inhonora erat juſtitia, ut fieri ſolet,

Cum ſonus armorum ſuperat, gemituſque cadentum. *Ovid. 5. Metam.*

Verum calamitas hæc illis nova fuit virtutis ſeges, unde Dhonani pullularint hinc inde numero plurimi, autoritate ſpectatiſſimi. Ex eorum gentilibus habitarunt olim eximii viri in Galliæ, ac Daniæ regnis. Nec pauci vivunt in Bohemia, in Sileſia complures: avitum etiam decus in Miſnia, Saxoniaque ſuſtinent. Habent ſuos quoque ex eadem gente Palatinatus & Marchia Brandenburgica. Habent Boruſſia, Livonia, Luſatia. Quid opus multis? Fœcunda adeo ſtirps hæc fuit, ut numerare ex ea ſit ſex ac xx. generationes, ubi ſtemma à patre cujuſque recta per liberos deducatur. Dixerit aliquis, non ſolum numero, ſed virtute etiam, atque adeo hac una imprimis, æſtimari familias oportere. Quis ſanus hoc in dubium vocet? Sed Dhonæi quoque ad claſſem *Hieron. Megiſſ in præfat. Ord. Equeſtr.*

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

eorum pertinent, qui ut numeroſi, ita virtute dignitateque ſint conſpicui. Quippe recenſere ex iis poſſumus duos & viginti, qui ſuperiori omnes ſeculo, atque eodem prope tempore, in aulis Cæſarum, Regum, Principum, magna virtutis adorea, pace belloque vixerint, ac provinciis functi ſunt oppido illuſtribus. Diffiteri equidem haut convenit, migrationes gentium tenebris eſſe non exiguis involutas, quoniam rari omnino ſunt, qui familiarum tabulas conſignent, quod in quavis gente phylarchorum foret. Nihilominus annalibus, quibus Boruſſorum res geſtæ recluduntur, proditum videmus, jam ante trecentos annos Burggraviorum quendam Dhonanum Falckenberga cum Principe aliquo Sileſio veniſſe in Pruſſiam, ac copias auxiliares magno adduxiſſe numero, ad res Equitum Teutonicorum ſtabiliendas. Ac ille quidem, utcumque honorificentiſſima perſiſtendi copia daretur, tamen, rebus ita ferentibus, ad Sileſios ſuos poſtmodo eſt reverſus. Aliter vero Staniſlaus, avus Fabiani paternus, qui in Boruſſiam ſe ſuaque transtulit, jam annis ſupra ſeculum ſeptuaginta. Sed enim adverſus tam multa, quæ de priſca

Caſpar. Schut. in Chron. Pruſſ.

Dho-

Digitized by Google

Dhonanæ gentis origine, ac tot & tam præclaris Fabiani majoribus diximus, videor nonnullos, præſertim quibus non eadem divinitus felicitas obtigit, jamdudum audire dicentes, è caſa etiam prodiiſſe ſæpe rerum maximarum capaces, & dominos,

Silveſtrem montana torum queis ſtraverat uxor *Iuvenal. Sat. VI.*
Frondibus, & culmo, vicinarumque ferarum
Pellibus:

ut eſt virtutis genius omnibus amicus, dum ipſi amicas virtuti manus porrigere velint. Quod Romanorum etiam Imperatorum exempla teſtantur: quippe quæ argumento ſint,

Summos poſſe viros, & magna exempla daturos *Id. Sat. X.*
Vervecum in patria, craſſoque ſub aëre naſci.

Ita traditum eſt, Maximinum in Thraciæ montibus paviſſe oves, Pupienum natum è fabro ferrario, Philippum Arabem fuiſſe latronum ductorem, Aurelianum falces manibus ac ligonem verſaſſe, Valentem cum fratre funariam exercuiſſe, Iuſtinianum ſubulco editum: quæ ſi quis neſciat, antiquitatis ſe totius rudem atque imperitum fateatur, neceſſe eſt. Verum enimvero ut hæc ſingula in confeſſo ſint, tamen illud ſimul tum ratio arguit, tum

omnis

omnis ævi memoria, & uſus evincit, tum Scripturæ ipſius divinitus inſpiratæ firmat autoritas, eximium eſſe Dei atque naturæ beneficium, ſi una eademque familia inoffenſo dignitatis gradu ſeculis duret plurimis. Nempe longo tempore obſervatum, & communi jam præſtantiſſimorum hominum opinione receptum eſt, familiarum illuſtrium converſiones incidere ſolere in abnepotibus, vel trinepotibus: ultra vero quinctam generationem ſi eatur, [Ottomannicos Imperatores excipio] offerre ſe plurimum tempora, quibus parentum dignitas & gloria, vel omnis ſit immutata, atque everſa, vel ſaltem præ fortuna priori, tum nomine jejuna atque arida, tum viribus mutila ac manca. Imperium Germanicum quas non Cæſarearum familiarum converſiones ac viciſſitudines ſenſit? In Ludovico IV, trinepote Caroli Magni, exſpiravit Cæſarea Carolinæ ſtirpis Majeſtas. Tranſiit inde ad Saxones. Ab his ad Francos: ſed exitum ſortita eſt in primi ex illis Imperatoris abnepote, Henrico Claudo. Nec diſſimilis fuit fortuna Francorum. Nam in primi ex iis Conradi Saliqui abnepote Henrico quinto, familia Francica, &

cum

cum ea Imperium deſiit. Delatum inde eſt ad Suevos: atque exceſſu Conradi quarti, qui quinctus ab origine erat, iterum fuit ablatum. In familia Lucenburgica quartus à prima fuit ultimus. Atque intermediis horum temporibus hanc etiam inconſtantiam experta eſt domus Auſtriaca. Quamobrem in clara illud luce poſitum videtur, ſiqua familia per tot ſecula vividam vim conſervarit, animique virtutem quaſi in poſteros tranſmiſerit, inter rara illud monumenta divinæ & gratiæ & providentiæ referri oportere. Ad tantum paterni ſtemmatis decus acceſſit, quod mater Fabiano cœlitus obtigerit, non qualis Eteocli & Polynici, ſed placida, morata, prudens: in qua veſtigia matronalis venuſtatis quaſi exempli inſtar elucerent. Catharina ei nomen, ac vere erat καθαρὰ: pura quippe ob morum pudicitiam, ac ſi reliquas etiam virtutes ſpectemus, puras aſſidue in cœlum manus ſuſtollens: quo nullum ſacrificium Deo, aut precioſius eſſe, aut odoratius poteſt. Genus illa ſuum ducebat à Zemiorum gente; quæ vel nominis celebritate, vel virtutis præſtantia, haut alteri ceſſerit. Filia erat natu maxima Achatii, viri

generoſi ac ſtrenui, Senatoris inclyti in regno Poloniæ, Palatini Mariæburgi: qua ex familia tribus uno eodemq; tempore Senatoribus regnum Poloniæ gaudebat. Hæc uxor ſecunda, vere ſecũda, Fabiani patri Petro obtigit. Cujus ille amore potiſſimum exarſerat, non oculorũ captus aucupio; quibus contemplari licet exterius formæ decus; etſi & illud conſpicuum, ac laudatiſſimum heroinæ foret: neque dote ineſcatus, quam manibus involare avide adeo geſtiunt multi; licet eadem ab hac etiam parte fuerit feliciſſima: ſed prudenti aurium judicio uſus; quibus nihil niſi caſtum atque eximium de ea cognoſcere erat: quippe paucis ex iis una,

Salom. Nevvgebavv. in præfat. lib. de ſymb. vir. Illuſtr.

Auſon.

— *De queis mentiri fama veretur.*

Felix Fabianus hac matre; felix ejus pater hac conjuge; quæ magnis quidem, ut dixi, in divitiis erat; verum divitias illi peperit longe potiores; ſobolem, inquam, præſtantiſſimam, eamque potiſſimum maſculam. Quæ res eo optatior fuit, quia, quam ex illuſtri Baronum Eilenburgiorum familia tori ſociam adſciverat prius, ea abſque liberis deceſſiſſet. Nempe Catharina Zemia, quicquid ex priori ſterilitate

tate damni foret, id omne largo fœcunditatis lucro compenſavit. Ita conſuevit Deus, non noſtro prolubio, ſed arbitratu ſuo, ſapientiſſimus juxta & optimus promus, liberos dare; idem certe quicquid adverſum hæc argutentur aut ſcioli, aut importuni, idem, inquam, triplicem clavem, regni cælorum, pluviæ, matricis prolificæ, uni ſibi reſervavit. Hanc ergo poſtquam reſignavit Catharinæ

Gentis humanæ pater atque cuſtos, *Horat.*

edidit illa octonos partus, fœmellam unam, reliquos mares: quorum Fabianus natu minimus, rebus aliquamdiu etiam interfuit humanis, poſteaquam terris exceſſiſſent cæteri, immortali jam nominis ſui gloria per omnem prope orbem relicta. Primogenito nomen Achatio erat. Qui emortuali ipſo Lutheri anno ſtudiis operam navabat Witebergæ. Poſtea Maximiliani Cæſaris aulam, caſtraque adverſus Turcam ſecutus eſt. Legationem quoque ad Stephanum Bathorium, Poloniæ Regem, feudi Pruſſici gratia, feliciter obiit. Adhæc idem ob prudentiam facundiamque ſingularem, in graviſſimis patriæ cauſſis, nomine Ducis Boruſſiæ, Spiram ad comitia Imperii

miſſus fuit. Atque eo tempore jam auctus erat liberis tredecim, de quibus ipſis inferius quædam honoris ergo adferemus. Proximus natu ab Achatio fuit Henricus: qui pietate inſigni, nec ſine gloria, annos aliquammultos in aula vixit Sigiſmundi Augusti, Poloniæ regis. Sub ejuſdem auſpiciis merens, equites millenos duxit: ac res maximas prudenter feliciterque geſſit. Itaque & virtutis ſummæ ergo, feudo præclaro donatus in Livonia fuit. Tantus vir ductu Erneſti Weyeri ad Pernaviam militans, ut raro magnæ virtuti fortuna ſemper favet, globo in pede trajectus, pulcram per vulnera mortem oppetiit. Fuerunt ex eodem ſatu Fridericus atque Chriſtophorus, viri pace belloque illuſtres: quorum ille quanto ſemper in pretio habitus ſit, indicio erit, quod & præfectus fuit militiæ Galliarum regis, & Mareſchallus Regiæ in Dania aulæ, & in bello contra Suecos, equitum Dux cum ſumma caſtrorũ poteſtate. Alter autem, Chriſtophorus Burggravius, literis pariter ac prudentia & armis ſummus erat. Unde non decoris minus Academiæ attulit Witebergenſi, quam illi Academia dedit, quum, Prorectore magno Melanchthone

chthone, ſupremus ejus rector foret. Idem cIↄ-Iↄ LXX Vexillifer erat Rolſhuſii, Haſſiæ Mareſchalli, qui equitum turmas Condæo & Colinio auxiliares duxit. Atque idem Regi Daniæ à conſiliis: inque expeditione Danica contra Suecos, poſt Ranzovii mortem, ſupremus fuit copiarum ductor. Utriuſque hujus Dhonavii monumenta videre eſt in Daniæ regno: ubi tanta cum laude ſummas geſſerant dignitates, ut vere iis convenerit, quod veteri verbo dici ſolet, virum poteſtate atq; imperio oſtendi. Albertum adhuc impuberem, ſed nihil vulgare ſpirantem, immatura mors ſuſtulit. Ab eo proximus Abrahamus erat, qui memorabili illi prælio interfuit, quod in Galliis ad Monconturium eſt commiſſum: atque, ut manu erat promtus, ac mente alacris, præclare admodum in eo ſe geſſit: ſed (heu vanæ ſpes mortalium!) paullo poſt maligna lue correptus diem obiit ſupremum, longeque à patria in urbe Tarraconenſi conditorium ſuum ſortitus eſt. Iohannes, quem ad aulicæ vitæ mores, ſed cum innocentia conjunctos, ipſius quaſi Naturæ digiti formarant, ſe illuſtriſſimo ſuo Principi Holſatiæ, in cujus etiam terris

Caſp. Ens in Hiſtor. Dan.

extremum exhalavit ſpiritum, maximopere ſemper comprobavit, cùm pietate eximia, tum prudentia rationeq; vitæ mirabili ad laudem, ac prope ſingulari. Sophia filia, præcipuum matris delicium, nupſit Illuſtri Iacobo, Sacri Rom. Imperii Dapifero hæreditario, & Baroni Walpurgenſi, ſupremo Ducatus Pruſſiæ magiſtro: viro dignitate quidem maximo, ſed natalium ſplendore longe majori. Siquidem generis originem ab antiquiſſimis Sueviæ Ducibus trahit, ac antiqua reſervat inſignia Conradini ejus, qui relictum à patre Conrado IV. Imp. Siciliæ regnum armis repetens, captus, atque impulſore Clemente IV. fœdè eſt interemtus. Huic inclyta adeo proſapia ſato, Sophia in ſpem generis atque virtutis parentum, liberos peperit complures: qui ex tam præclaro ſeminio fœcundam omnigenis virtutibus meſſem pollicentur. Venio nunc ad Fabianum, liberorum natu minimum, qui orbatus caris tot fratribus, ſuperfuit denique ſolus: ut de eo tum non immerito uſurpari potuerit, quod Regina Latii lacrymans Iulo acclamabat:

Virgil. 10. Æn. —— *In te omnis domus inclinata recumbit.*

Quo

Quo magis, tacito quaſi naturæ imperio, jubebatur avitæ domus, &

— generis lapſi ſarcire ruinas. *Idem 4. Georg.*

Atque ille (ut ab incunabulis ipſis ordiar)

Nutricis inter lemmata, *Auſon. epiſt. 3.*
Lallique ſomniferos modos,

videbatur jam pro ætatula illa edere futuræ exſpectationis ſigna. Verum ô infelicem Fabianum! Si enim potiori loco æſtimandum eſt bene educari, quam bene naſci, quod alterum hominem efficit duntaxat, alterum perficit: quis non generoſiſſimi pueri doleat vicem? qui ſeſquiannum agens, cum vix didiciſſet, ut ait ille,

— riſu cognoſcere patrem: *Virgil. Eclog. 4.*

parentem amittit, atque ita præclaræ inſtitutionis beneficio miſere excidit. Ea grandis CIↃIↃLII. adeo jactura aucta eſt poſtea, ubi & dulciſſima mater in arce Morungia deceſſit, cum Fa- CIↃICLVII. bianus jam ſeptennis foret. Niſi forte danum hoc reparatum putemus ſuccedanea inſignium amitarum pietate, Annæ & Barbaræ, quas nemo unquam ſatis laudaverit: tum fideli etiam tutorum cura, ac cognatorum & propinquorum induſtria; qui perſonam patris

prope

prope ſinguli induentes, pupillum, arcte adeo ſibi conjunctum, ſylveſcere neutiquam ſiverunt. Et magis magiſque videbat ipſe, quemadmodum in ſcena pueros ridemus cothurnatos, aliorum exuviis ornatos, vicini agrum jactantes: ita ſuum non eſſe

Iuvenal. Sat. 10. *alienæ incumbere famæ:*

ſed potius ſibi connitendum eſſe, quo virtute propria dives pulcherque, ac majoribus non diſſimilis haberetur: cæteroquin fore,

Idem. *Ut collapſa ruant ſubductis tecta columnis.*

Facillimum ergo ſe præbuit à primis, quod Græci dicunt, unguiculis, in pietatis, virtutis, MDLX. doctrinæ tyrocinio. Atq; omnem de ſe exſpectationem ſuſtinebat approbe, imo ſubinde nova augebat induſtria, uti antea inter complexus generoſæ matris, ita tum in egregiorum tutorum oculis, ſanctoque ſororum contubernio. Iamque mediam attigerat pueritiam, cum publicam in ſcholam mittitur, quæ erat Torunii, urbe non mercatura tantum florente, ſed ob civium quoq; optimorum, quorundam etiam doctrina celebrium, tum humanitatem, tum prudentiam, magnum nomen conſecuta. Illic cum Catecheſi Chriſtiana ad ſolidam pieta-

pietatem etiam ſtudia imbibebat literarum. Iamque novennis aliquam ſibi Latini ſermonis facultatem comparaverat: Polonici verò ea ætatula gnarus adeo erat, ut natus in illa gente videretur. Eo ex ludo literario, honorifico ornatus teſtimonio, Regiomontum in aulam eſt arceſſitus ab Alberto Brandeburgico, primo Boruſſiæ duce: neque alio id fine, quam ut cum Alberto Friderico filio, & viginti aliis ex nobilitate pueris, inter Muſarum congreſſus adoleſceret, Ephoro morum Iacobo Suerinio Pythopœo, optimo ſtudiorum moderatore. Nec caruit hoc inſtitutum ſucceſſu felici. Tantum enim aberat, ut licentia eum aulica corrumperet (quæ alioqui ejuſmodi in locis inſidiari juventuti ſolet) ut potius ad incrementa doctrinæ adjecerit, cum civilitatis in moribus culturam, tum prudentiam annis majorem. Confirmatus in tantum, cum potuiſſet ſine ulteriori mora, vel ſagum induere, vel ſuſcipere aliquam in aula provinciam, atque in ea ætatem agere; nolebat tamen inter ſe, ſibiq; deſponſas Muſas, divortium fieri; quoniam, neque temere profecto, ſic in animum induxerat, equo ſe, ſtragulis freniſque

aureis exornato, ſine literis ſimilem fore: quod ſcitum Socrates de divite quopiam indocto uſurpaverat. Dhonanus igitur cum Chriſtophoro Noſtitio, Friderico & Alberto Ganſeis, Pauloque Crugerio abit Argentoratum, eamque ſibi deligit nutricem bonæ mentis, Athenæum illuſtre, quodque inde ab incunabulis ſuis, ab annis nempe octoginta, & quod excurrit, à magna juventutis parte, eaque ex præcipua nobilitate variarum nationum, quam plurimis videlicet Baronibus, Comitibus, Ducibus, Principibus, hodieque frequentetur. Vix in urbe pedem poſuerat, cum de familiis totis peſtilenti ſidere afflatis, morboque late indies graſſante, cognoſcit. Ergo recipere ſe cogitur Francofurtum ad Mœnum. Verum ubi lues ea deſævierat non parum, revenit Argentoratum; ac quadriennio toto præceptores audivit doctrinæ præcellentis, nec minoris induſtriæ. Quos inter duxere familiam duo præſtantiſſimi viri, Conradus Daſypodius, Mathematicus eximius, & Ioannes Sturmius, communis ea ætate literarum in Germania parens, ac præclare imprimis meritus de ſtudiis eloquentiæ. Luculentam hîc eruditionis ſupellectilem ſibi

pepe-

peperit: qua inſtructus Witebergam migravit cum Alberto Friderico, & Wolfgango Werndorffiis. Atq; hos reliqua etiam vita habuit cõjunctiſſimos, ut præ cęteris durabiles ſunt amicitiæ, quas ſcholæ commilitium ſanxit. Werndorffiorum quoq; ſororem unicam Barbaram Fabiani frater Achatius uxorem poſtea duxit. Wolfgangus verò Werndorffius, rara vir pietate & comitate, non modo fidelem, cum occaſio poſceret, patriæ navavit operam; ſed ſupremam etiam Burggraviatus in ea dignitatem cum laude obtinuit. Gliſcentibus hinc certaminibus Theologorum, quæ Iacobus Andreæ Smidlinus infeliciter cuderat, vix ibi annum exegit. Hauſit nihilominus tantum ex ore hominum celeberrimorum, quantum neceſſe haberet ſcire magna olim geſturus, vitæque, non ſcholæ, victurus. Attigerat jam annum ætatis ſecundum ultra vigeſimum; nec ingenium tantùm liberaliſſimis expoliverat ſcientiis; ſed judicium quoque ad delectum rerum, ad actiones moderandas, ad tractandos homines, uſu atque experientia firmaverat. Tot invidendæ dotes ne ærugine inficerentur, uti multis evenit adoleſcentibus, quo-

Digitized by Google

aureis exornato, ſine literis ſimilem fore: quod ſcitum Socrates de divite quopiam indocto uſurpaverat. Dhonanus igitur cum Chriſtophoro Noſtitio, Friderico & Alberto Ganſeis, Pauloque Crugerio abit Argentoratum, eamque ſibi deligit nutricem bonæ mentis, Athenæum illuſtre, quodque inde ab incunabulis ſuis, ab annis nempe octoginta, & quod excurrit, à magna juventutis parte, eaque ex præcipua nobilitate variarum nationum, quam plurimis videlicet Baronibus, Comitibus, Ducibus, Principibus, hodieque frequentetur. Vix in urbe pedem poſuerat, cum de familiis totis peſtilenti ſidere afflatis, morboque late indies graſſante, cognoſcit. Ergo recipere ſe cogitur Francofurtum ad Mœnum. Verum ubi lues ea deſævierat non parum, revenit Argentoratum; ac quadriennio toto præceptores audivit doctrinæ præcellentis, nec minoris induſtriæ. Quos inter duxere familiam duo præſtantiſſimi viri, Conradus Daſypodius, Mathematicus eximius, & Ioannes Sturmius, communis ea ætate literarum in Germania parens, ac præclare imprimis meritus de ſtudiis eloquentiæ. Luculentam hîc eruditionis ſupellectilem ſibi

pepe-

Digitized by Google

peperit: qua inſtructus Witebergam migravit cum Alberto Friderico, & Wolfgango Werndorffiis. Atq; hos reliqua etiam vita habuit cõjunctiſſimos, ut præ cęteris durabiles ſunt amicitiæ, quas ſcholæ commilitium ſanxit. Werndorffiorum quoq; ſororem unicam Barbaram Fabiani frater Achatius uxorem poſtea duxit. Wolfgangus verò Werndorffius, rara vir pietate & comitate, non modo fidelem, cum occaſio poſceret, patriæ navavit operam; ſed ſupremam etiam Burggraviatus in ea dignitatem cum laude obtinuit. Gliſcentibus hinc certaminibus Theologorum, quæ Iacobus Andreæ Smidlinus infeliciter cuderat, vix ibi annum exegit. Hauſit nihilominus tantum ex ore hominum celeberrimorum, quantum neceſſe haberet ſcire magna olim geſturus, vitæque, non ſcholæ, victurus. Attigerat jam annum ætatis ſecundum ultra vigeſimum; nec ingenium tantùm liberaliſſimis expoliverat ſcientiis; ſed judicium quoque ad delectum rerum, ad actiones moderandas, ad tractandos homines, uſu atque experientia firmaverat. Tot invidendæ dotes ne ærugine inficerentur, uti multis evenit adoleſcentibus, quo-

rum fructus exſpectatus in flore, imò in lacteſcente herba, diſperit: Dhonanus cum iiſdem Werndorfiis animum ad peregrinandi ſtudium applicuit. Delecta primo omnium Italia fuit, olim terrarum alumna eadem, & parens. Placuere præ cæteris Patavinæ urbis

Georg. Fabric. in itinere Patavino.

— triplici circumdata muro
Tecta, & Medoacum flumen, notique penates
Euganei, culti loca nobilitata Lycei.

Caſ. Scal. in Vrb.

Loca, ubi

Regna vides Veneto Phrygiis majora ruinis;
Atticaque à Patavo pectore terra ſapit.

Placuit urbs illa tot Comitibus ac Ducibus inclyta, cui

Silius lib. 12.

Sirenum dedit una ſuum & memorabile nomen
Parthenope.

Placuit

Geo. Fabr. in itin. Patavino.

— altas monſtrans Florentia turres,
Hetruſcis caput in populis, pulcherrima rerum.

Placuit Liguriæ caput, Genua, quæ intra ſeſe palatia nobiliſſima complectitur, atque adeo ad ſe pertraxit

Cæſar Scaliger in Vrb.

Ditis opes Aſiæ, & claros Orientis honores.

Romam quoq; viſit, non amore novæ hujus, ſed reverentia in priſcam illam; cujus veſtigia licet

licet aliquot appareant locis, verè tamen Romam in ipſa Roma quærimus; noſtroque ſeculo, ut dici ſolet,

Qui miſeranda videt veteris veſtigia Romæ,
Ille poteſt merito dicere, Roma fuit.

Ita vero cadebant ſortes Dhonani, quæ cœlitus cuivis obtingunt, ut, ſeſquianno circiter in Italia exacto, redeundum in patriam foret. Ac rediit quidem ille, ſed quemadmodum digreſſos ex convivio, ubi blanda Muſicorum modorum titillatio aures aliquamdiu permulſerit, haut facile harmoniæ iſtius oblivio ſubit: ita grave erat, annis vernantibus, carere ea regione, cujus genius arridere ſemel viſus eſſet. Denuo igitur iter in Italiam fecit, & quos priori profectione non ceperat fructus, hos altera illa conſecutus eſt tanto uberiores ac præſtantiores. Frequens erat in alloquiis Italorum, non illis è vulgo, ſed quibus finxiſſet.

— de meliore luto præcordia Titan... *Iuvenal.*

Neque ab iis Germanorum abhorruit, quos tum temporis eadem Italia hoſpitio ſuo accepiſſet. Præcipue autem uſus eſt contubernio vel familiaritate eorum, qui virtutem maximè amplexarentur, quoſque ab hac ipſa ad

ſummos poſtea honores evectos vidit. Horum in numero fuit Melchior Rhederius, Baro Sileſius, inclytus poſtmodo tot victoriis, quas de Turcis reportavit. Utebatur etiam fraternum in modum Philippo Mornæo, Pleſſiaci Domino, arte juxta ac Marte celebrato: cujus de religione tot libros aureos immortale decus conſequetur. In deliciis quoque erat Iacobus Monavius, Patricius Uratiſlavienſis; quem totius itineris Italici comitem habuit, vir præclari nominis, ac natus plane ad amicitias frequenti literarum commercio non conſervandas modo, ſed etiam augendas. Utebatur multum in eadem Italia Michaële Sclavata, Barone Bohemo; cujus contubernio & comitatu plurimum capiebatur ob ſuaviſſimam ejus indolem, quæ familiæ huic quaſi propria eſt. Percharum quoq; habebat, adibat, ſectabatur, Georgium Ludovicum Huttenium, Equitum Francorum decus & jubar; qui antiquiſſimæ familiæ dignitatem variis maximiſque virtutibus adæquabat. Nec exiguo apud eum in pretio videre erat Wolfgangum Zundelinum, Principibus Germaniæ carum caput, virum totis tribus luſtris in Italia verſatum; qui rerum

rerum graviſſimarum momenta eâ Venere, iis expromebat Gratiis, ut dubium relinqueret, pluſne ornamenti accederet rebus à dictione ejus lectiſſima, an orationi ponderis foret à rerum gravitate. Hujus quoque contubernio uſum quandoque Dhonanum accepimus: quandoque & Baronum Lichtenſteiniorum; quos partim Moravia nunc habet, partim Auſtria. Amicos inibi colebat Philippum Sidnæum, Angliæ ſidus præfulgidum, & Hubertum Languetum, virum multiplici eruditione, ac præclara rerum cognitione, & experientia præſtantiſſimum. Extant epiſtolæ, amicitiæ hujus documenta & indices, quæ jam prodiere in vulgus, nihil minus quam vulgari elegantia exaratæ. Et mirabimur Dhonavium indies egregia cepiſſe ſapientiæ incrementa, qui ingenio ipſe plurimum polleret, & his talibus tantiſque viris, familiariſſime uteretur? Hippocratiden legimus, cum obviam forte veniret adoleſcentulo, qui propter comitem ſuum erubeſceret, caſtigaſſe eum his verbis, Cum illis ambulandum foret, quibuſcum conſpectus colorem non mutares. Nempe, præterquam quod hominum turpium convictu *Plutarchus in Apopht. Lac.*

mores

mores inficiantur, probrum etiam atque ignominiam inde referimus. Contra verò ſapientum bonorumque commercium honori nobis eſſe ſolet: ac familiaritas eorum haut aliter virtutem animis noſtris inſtillat, ac diutius hærentibus in tabernis unguentariis veſtis exterior odore loci imbui ſolet. Nondum exſatiata Dhonano peregrinandi cupiditas erat: neque enim pauxillo potu magna fallitur ſitis. Ergo dum ſtudium hoc, & nobilior ſanguis, circa cor fervet, per Taurinorum montes ad Gallos abit, atque Allobroges. Genevam ut venit, urbem vetuſtiſſimam juxta, ac rerum omnium uberrimam, unica ei cura fuit proficiendi amplius tum in negotio ſciſſæ adeo miſere religionis, tum in juſti & æqui ſapientia. Alterum percipere licebat ex V. Cl. Theodoro Beza; alterum conſequebatur à Franciſco Hotomanno, ex antiqua & nobili Ottomannorum familia apud Sileſios oriundo, Iuriſperito eximio, atque undecunque doctiſſimo. Poterat jam Fabianus cum quovis ſui ordinis, atque ætatis, iis etiam, qui varia ſibi doctrina nomen aliquod paraſſent, in certamen venire de laurea eruditionis. Atque idem, non præclare

clare modo ac graviter de rebus maximis diſſerebat: ſed etiam animi ſui ſenſa ſermone promebat eleganti ac facundo; neque id tantum gentis ſuæ lingua; ſed ſive Italicè, ſive Gallicè, ſive Latinè, verba eſſent facienda. Ut de Polonica ſileam, quam cum vernacula, ut diximus, prima conjunxerat pueritia. Veniebat tum ei in mentem, patriam ſibi non modo ortus noſtri, ſed vitæ univerſæ partem vindicare: eoque nihil turpius fore, quam ſi uſque adeo dulceſceret peregrinatio, ut patria videretur amarior. Appropinquante itaque ætatis quarto ſeptenario, quem cenſoria inter tempora accenſere ſolent, commodum ei accidit, ut comitibus Ioanne Iacobo Truchеſio, Ioanne Tettavio, Balthaſare Ganſio, Ludovico Rautero, Bernhardo Ludolpho Sculenburgio, diverſa ſuſciperet itinera, ac tandem in Germaniam rediret, ſtatum imperii Romani paullo penitius cogniturus. Quam ad rem opportuna tum erat occaſio, quia eodem tempore Ratiſbonæ Maximilianus Cæſar, mitiſſimi animi Princeps, ultima celebrans comitia, ad cœleſtem Dei Sanctorumque ſocietatem, ipſo Maximiliani die commigrarat. Interfuit

F Dhona-

Digitized by Google

Dhonanus cœtui tam ſplendido atque auguſto; in quo non modò Rudolphum patriis virtutibus, regnis atque imperiis ſuccedere vidit, ac publicos actus diligenter obſervavit: ſed privatim quoque converſatus eſt cum viris præſtantiſſimis, qui omnes creſcenti Fabiani ingenio, famæque ſurgenti favebant maximè. Conciliabat ſibi amicitiam Ludovici, Comitis Witgenſtenii, Archipalatini Legati, pii, docti, fortis, ſapientis: per quem primus ei aditus ad Palatinam aulam factus fuit. Compellabat frequenter Lazarum Zvvendium, Equitem Suevum, conſilio, vigilantia, fortitudine, diſciplinaque militari, inclytum, Turcarum in Hungaria terrorem. Hieronymum vero Baumgartnerum, patricium Noricum, ardenti adeo amore proſequebatur, ut ægrè avelli poſſet à viro ejus ſapientiæ, tantæ auctoritatis atque eruditionis, nec in rebus modò Reip. patriæ, ſed in præcipuis quoque Romani Imperii negotiis longè verſatiſſimo. Neque minore ibidem affectu complectebatur inſigne par virorum, Georgium Carlevicium, & Andream Pauli; illum in aula Cæſaris, interque Bohemos, ſumma ut dignitate, ita prudentia:

dentia: hunc multis legationibus, Germanicis, Polonicis, Italicis, pietate, ingenio, arte, judicio clariſſimum, Electori Saxoniæ chariſſimum. Hubertum denique Languetum Burgundum dici non poteſt, quanto loco habuerit: quoniam in eo veriſſimè, teſte magno veracique viro, imo ipſo ſeculo teſte, cum pietate doctrina, cum conſcientia ſcientia, cum natura ars, cum diſciplina denique rerum uſus certabat. Ab hoc viro nunquam ſe Dhonanus abiiſſe profeſſus eſt, quin vel doctior, vel melior rediret. Ex his omnibus cum alia didicit Dhonanus, tum imprimis arcana Reip. pace belloque profutura. Noverat autem jam in ætate illa ſingularem artem, tota deinceps vita ab eo exercitam, qua reconditi ſapientiæ theſauri à viris præclaris, quaſi carmine ac veneficio eliciuntur. Ea cujuſmodi fuerit non defugiam referre: ſed prius veniam mihi dari poſtulo, ſicui minus placuerit, dum id ago, virum ſummum cum mutis animantibus conferri: quod tamen non facio ſine magnis exemplis. Tarantus animal Scythicum eſt, magnitudine bovis, capite ſimile cervo, ungulis bifidis, villis magnitudine urſi, atque ubi ſui

Camerar. in vita Melancht.

Mornaus in præfat. de verit. Relig. Chriſt.

Ariſtot. περὶ θαυμασίων ἀκουσμάτων.

Theophraſtus in fragmento de iis, quæ colorem mutant. Plin. lib. 8. c. 34.

eſt coloris, aſini ſimile, cæterùm, ut aiunt, omnium arborum, fruticum, florum locorumque, in quibus latitat, colorem pilis repræſentans: unde capi facilè, aut internoſci à venatoribus nequit. Dhonanus tarantum nobis, ſed laudabili inſtituto, imitabatur. Etſi enim tot excellentia ingenii dona facile eum cordatiori cuilibet commendarent: tamen aliunde etiam præſidium quærens, ſumma ſe animi ſolertia accommodabat præſtantiſſimi cujuſque moribus: imo ſuavi quadam comitate & modeſtia, velut virtutis condimento, tanto ſe gratiorem omnibus reddebat; quanto ſinguli eorum, quos coleret, genium illius ſuo ſimiliorem putarent. Hoc nempe eſt philtrum, hoc faſcinum; ſed liberale, ſed honeſtatis plenum: cui etiam graviſſimus quiſque longè melius, quam ad leves amores, aptare poſſit illud Poëtæ,

Ovid. lib. 2. de arte amandi.

— *ut ameris amabilis eſto.*

Ac poſtea quoque Fabianus maximum ex artificio hoc fructum cepit, cum in aula Cæſaris verſaretur. Quippe hanc quoque (ut incredibili tenebatur amore arcana quæque imperiorum penetrandi,) non adeundam modo, ſed

ſed pernoſcendam ſibi judicavit. Iter huc ſecundo Danubio inſtituit cum Iohanne Brexnerio, Hulderico Ronſpergio, & Ioanne Kreckvvicio. Viennam cum veniſſet, nihil ſibi prius vel antiquius duxit, quam ut penitus perſpiceret prima Rudolphi Cæſaris auſpicia. Quod ut facilius conſequeretur, diem elabi nullum patiebatur, quin adiret & audiret præſtantiſſimos graviſſimi Cæſaris Conſiliarios ac Palatinos. Ex eorum numero etſi familiaris eſſet præclaro heroi, Wolfgango ab Entzendorff, illuſtri item Rogendorffio, & Puchainiis non unis: facile tamen principem locum tenebat Baro Harrachius: qui, ſupra quam dici poteſt, auctoritate ſapientiaque iis temporibus florebat. Quod ſi Suada hujus tam fuiſſet efficax, quam laborioſa, ac ſollicita: citrà dubium Dhonanus tunc magnificis ornatus donis palatia Otthomannica petiiſſet ad inducias cum Turcarum Imperatore recens initas novi Cæſaris Rodolphi Auguſti nomine ſanciendas. Sed quantopere eum accendebat cupiditas gratificandi Cæſari, & nihil penè ignorandi ardor: tantum ex adverſo deterrebat, partim acciſa res domeſtica, &

Theophraſtus in fragmento de iis, quæ colorem mutant. Plin. lib. 8. c. 34.

eſt coloris, aſini ſimile, cæterùm, ut aiunt, omnium arborum, fruticum, florum locorumque, in quibus latitat, colorem pilis repræſentans: unde capi facilè, aut internoſci à venatoribus nequit. Dhonanus tarantum nobis, ſed laudabili inſtituto, imitabatur. Etſi enim tot excellentia ingenii dona facile eum cordatiori cuilibet commendarent: tamen aliunde etiam præſidium quærens, ſumma ſe animi ſolertia accommodabat præſtantiſſimi cujuſque moribus: imo ſuavi quadam comitate & modeſtia, velut virtutis condimento, tanto ſe gratiorem omnibus reddebat; quanto ſinguli eorum, quos coleret, genium illius ſuo ſimiliorem putarent. Hoc nempe eſt philtrum, hoc faſcinum; ſed liberale, ſed honeſtatis plenum: cui etiam graviſſimus quiſque longè melius, quam ad leves amores, aptare poſſit illud Poëtæ,

Ovid. lib. 2. de arte amandi.

—— ut ameris amabilis eſto.

Ac poſtea quoque Fabianus maximum ex artificio hoc fructum cepit, cum in aula Cæſaris verſaretur. Quippe hanc quoque (ut incredibili tenebatur amore arcana quæque imperiorum penetrandi,) non adeundam modo, ſed

ſed pernoſcendam ſibi judicavit. Iter huc ſecundo Danubio inſtituit cum Iohanne Brexnerio, Hulderico Ronſpergio, & Ioanne Kreckvvicio. Viennam cum veniſſet, nihil ſibi prius vel antiquius duxit, quam ut penitus perſpiceret prima Rudolphi Cæſaris auſpicia. Quod ut facilius conſequeretur, diem elabi nullum patiebatur, quin adiret & audiret præſtantiſſimos graviſſimi Cæſaris Conſiliarios ac Palatinos. Ex eorum numero etſi familiaris eſſet præclaro heroi, Wolfgango ab Entzendorff, illuſtri item Rogendorffio, & Puchainiis non unis: facile tamen principem locum tenebat Baro Harrachius: qui, ſupra quam dici poteſt, auctoritate ſapientiaque iis temporibus florebat. Quod ſi Suada hujus tam fuiſſet efficax, quam laborioſa, ac ſollicita: citra dubium Dhonanus tunc magnificis ornatus donis palatia Otthomannica petiiſſet ad inducias cum Turcarum Imperatore recens initas novi Cæſaris Rodolphi Auguſti nomine ſanciendas. Sed quantopere eum accendebat cupiditas gratificandi Cæſari, & nihil penè ignorandi ardor: tantum ex adverſo deterrebat, partim acciſa res domeſtica, &

F 3 magni-

magnitudo ſumtuum in tam longo itinere, atque ea pompa apud populum barbarum, ac tam inſolentis faſtus: partim occultus quidam ingenii ſtimulus, qui ſemper incitabat, ut ne tam externo inter infideles ſolo, quam in patria, atque inter Chriſtianos, egregias animi ſui dotes, tanquam in mercatu ampliſſimo explicaret. Nec multo poſt præclari hujus voti ſui factus eſt compos, libatis quaſi primitiis in Palatinatu: ubi, Langueto imprimis auctore ſuaſoreque, in familiam ſe dedit ſapientiſſimi, & ad religionem pietatemque fortiter tuendam devotiſſimi Principis, Ioannis Caſimiri, Comitis Palatini, Bavariæ Ducis. Nec diffitebor, ſtipendium percepiſſe non uſq; adeo lautum: attamen ejuſmodi id erat, ut ſufficeret homini æquo, ac præſenti ſorte contento. Habuit hîc Fabianus, ſi uſquam, ampliſſimam palæſtram exſerendi mirandas ingenii vires. Nam hiſce temporibus, ita poſtulante triſtiſſimo Eccleſiæ ſtatu, inſtituerat Caſimirus geminam profectionem;. priorem in Belgicam, auxilii gratia, eodem anno, quo ab Archiduce Matthia Batavorum atque aliorum fœderatæ Belgicæ populorum patrocinium eſt ſuſceptum:

ptum: poſteriorem anno ſequenti in Angliam, ad reginam Elizabetham, quo de communi religionis cauſſa conſilium caperetur. Utrobique Dhonanus quantum prudentia valeret, luculentè comprobavit. Patrono enim ſuo, cui aſſidue latus claudebat, nuſquam non felicem allucebat conſilii facem, verè

Archipalatini magnus Atlantis Atlas: *Paull. Meliſſ. in Epigram.*

ut ſuaviſſimus olim Meliſſus de illo cecinit. Atque idem nihilominus cum Muſis Martem, cum Pallade Bellonaque Gratias ipſas rara mixtura temperabat. Multa tum obſervabat novus conſiliarius, quæ ſi recenſere voluiſſet (ita ipſe aiebat, qui nihil minus, quam glorioſulus ſui jactator erat) commentariis fuiſſet opus: quippe talia omnino, ut eorum, qui res illorum temporum conſignaſſent, aut prodita, aut cognita eſſent nemini. Eveniebat tunc, quod fieri aiunt, tum in pyrite gemma, quæ attritu ignem projectat: tum in aromatibus, quæ frictu odoriferum & ſuaviſſimum odorem diffundunt. Similiter enim è Dhonano res heroïs ſui tractante, & ignea ingenii vis facile relucebat: & fragrantiſſimæ virtutis indicia undique ſe exerebant. Tanta ejus erat,

& in

Digitized by Google

& in ſuſcipiendis negotiis dexteritas, & in tractandis fides, & in perficiendis felicitas. Vitio quidem fatui ſeculi fit, ut nullum pene magnum ingenium pretio ſuo æſtimetur. Dhonanum tamen maximi ſemper Caſimirus fecit: imò, ne indotata abiret virtus, aulæ eum ſuæ Mareſchallum conſtituit: oratorem præterea legavit ad præcipuos Romani imperii proceres. Ille vero, ut amore facile omnes ſibi devinxit, ita dignam quoque ſe, ſuoque principe, gloriam eſt conſecutus. Temporibus hiſce in vicino Boruſſiæ, patriæ ſuæ, ſolo, bellum obortum eſt Moſcoviticum: cum Stephanus Bathorius, Poloniæ Rex fortiſſimus, Wielolucam, urbem ampliſſimam & emporium celeberrimum, atque omnem circumjacentem ditionem, ademiſſet Magno Duci, Ioanni Baſilidi. Exiſtimabat tum Dhonanus (ut mentes generoſæ intentæ eſſe ſolent ad rerum magnarum occaſiones) in campo illo Martio ſibi etiam relictam eſſe virtutis ſuæ ſegetem, unde non aſpernanda gloriæ meſſis colligi poſſet. Quare non ceſſavit; uſque dum, occaſione captata, ab illuſtriſſimo Principe ſuo Caſimiro, veniam militatum eundi adverſus Moſco-

vitas

vitas exoraſſet, viciſſim tamen ſtipulante ab eo Principe, ut ſimulac locis iſtis debellatum eſſet, in Palatinatum reverteretur. Abit igitur cum bono Deo Viali. Stephano operam ſanè quàm ſtrenuam navat in expeditione Polocenſi & Pitſchuriana, commilitio uſus, perinde atque olim contubernio, egregii Baronum paris, Rhederii, & Ketlerii. In obſidione verò Pleſcoviæ, urbis in Ruſſia ampliſſimæ, variarum gentium commerciis florentiſſimæ, ita ſe ſuumque pectus dura inter pericula crebro oppoſuit hoſti, jam ictu lapidis percuſſus, jam inter tela & incurſantium arma hoſtium medius, ut, abſque ſingulari Dei præſidio fuiſſet, ſæpius nulla fuerit ratio, aut via, præſentanea mortis pericula evitandi. Sed ut à veteri Poëta Furio dictum fuit,

Hiſtor. Heidenſteinii Polon. & Moſcov.

Anno M D LXXXI.

— *Vireſcit vulnere virtus.*

Propter hæc gratiam inſignem à Rege auguſtiſſimo reportavit. Nam & magnoperè laudatus ab illo, & in potiſſima deinceps nobilitatis parte habitus eſt. Quod ſi poſt ſummi Regis judicium, & aliorum commendatio requiritur: ut nihil dicam de Heidenſteini libro publicitus exſtante, etiam præclarè laudari meruit

ore viri Illuſtriſſimi, Ioannis Samoſcii: quo neſcio, ullumne majoris ſapientiæ, eloquentiæ, & fortitudinis, cœlum Sarmaticum dederit. Quare optimo jure ſibi gratulabatur Fabianus, quod tam commoda occaſione, conciliaſſet ſibi amicitiam tanti viri. Tandem pace inter Stephanum & Moſcum ſancita arbitrio Antonii Poſſevini, Legati Pontificii, redit in Palatinatum Dhonanus, lætus etiam hoc nomine, quod priuſquam reverteretur, in caſtris, ſe præſente, mandato Regio religionis libertas toti futura Poloniæ promulgaretur. Redux autem eo ſereniori vultu exceptus eſt à Principe ſuo Caſimiro, quo ille propinquiori tum bello implicaretur. Poſtquã enim Gebhardus Truchſeſius, Archiepiſcopus Colonienſis & Septemvir, uxorem duxiſſet Hagnen Mansfeldiam, ac ſubditis quoque ſuis liberum religionis exercitium permiſiſſet: utrumque hoc viſum eſt & Cæſari, & Pontifici Romano, non Capitolino tantum fulmine, ſed armis quoque vindicandum. Caſimirus igitur Evangelicæ veritatis imperterritus defenſor, Truchſeſium contra milites Papales atque Iberos auxiliari exercitu defendendum ſibi putavit. Quod bellum, priuſ-

priuſquam impetuoſius exardeſceret, Burggravius Dhonanus primo quidem legatus abiit ad Cæſarem, Saxonem, Brandeburgicum, Anhaltinos Principes, periclitaturus, an pacificè negotium omne tranſigi poſſet. Qua ſpe fruſtratus, provinciam ſuperioris Mareſchalli eodem bello ſuſcepit, majori etiam acceſſione laudis ſuſtinuit, depoſuit denique, cùm militem exauctoratum, Caſimiri loco in Palatinatum poſt fratris obitum revocati, honorificè demiſiſſet. Quanquam Dhonanus haud ſemel deploravit, quòd tota illa cauſſa, neque prudenter per nonnullos acta ſit, neque piè ſatis, paucis adeo exſtantibus ſignis zeli atque timoris divini, unde favor cœleſtis exſpectari potuiſſet. Obſervatum etiam à viro principe, memoriæque proditum eſt, cum imperii proceres Evangelici de juvanda Archiepiſcopi cauſſa conſultaſſent, Saxonem Auguſtum, & Ioannem Georgium Brandeburgicum, Septemviros, & una cum iis procerum alios conveniſſe: elabi tum diem unum, alterum; accudi inde alium, iterumq; alium, nec effici tantillum. Tandem ex conclavi mœſtum exiiſſe venerandum ſenem, Ioannem Georgium, genas

lachrymis irrigantem. Rogatum, quid tantam animo ægritudinem afferret, cauſſam hanc attuliſſe, quod videret Auguſtum, atque alios, hac una de cauſſa auxilia Gebhardo denegare, quia non Auguſtanam ac Lutheranorum, ſed Reformatorum de controverſis religionis capitibus ſententiam amplecteretur. Sed triſtem illius temporum memoriam refrico pene invitus. Ad Dhonanum redeo: quem deinceps honos undique alius atque alius excipiebat, etſi eum non adfectaret. Nempe is more crocodili non niſi fugientem ſequitur. Tanto autem plus oneris in ſe recipiebat Dhonanus, quanto majori gloria efflorefceret. Veniebat in mentem duorum Impp. Pertinacis & Severi, quorum hic tribuno aſſignarat ſymbolum, LABOREMVS: ille ad imperium adſcitus, MILITEMVS dari juſſerat. Utrumque Dhonanus conjunxerat, ut dubium fiat, bellóne, an pace, plus laboris exantlaverit. Impiger erat ad quævis: ille meditari ea atque exequi, quibus in Palatinatu conſtitueretur Eccleſiaſtica diſciplina: ille laborare de exigendo fidelitatis juramento à populo: ille dies noctesque cogitare de cæteris, quæ nova Caſimiri

Plutarch.

Ælius Spart. in Severo.

miri adminiſtratio requirebat: in quibus omnibus ita verſabatur, ut ſalutem Reipubl. ſupremam ſibi legem eſſe, abundè comprobaret. Nimirum videbat, quemadmodum gubernatori curſus ſecundus, medico bona valetudo, Imperatori victoria ſemper propoſita eſt: ita principi cordato ob oculos uſque eſſe debere beatam civium vitam: omniaque ejus conſilia eò eſſe dirigenda, ut Reſpubl. ſit opibus firma, copiis locuples, gloria ampla, & quod familiam ducit, virtute honeſta, religioneque ſancta. Atque in hæc iccirco potiſſimum incubuit pius princeps. Cæterum nobile hoc ac ſanctum Caſimiri ſtudium in medio quaſi curriculo ſufflaminare multi conabantur. Neque id tam apertâ vi, quàm maledicentiæ, calumniæque ſpîculis: quibus ſubditos clanculum erga optimum Principem concitabant. Ille verò, cùm Dei populique amantiſſimus foret, obtrectatores iſtos ſuis permittebat furiis ulciſcendos: ut in quos redire ſoleant verborum aculei, perinde atque telum, ubi in parietem denſum ac ſolidum impegerit. Pergebat ergo in propaganda cœleſti veritate, de qua planè in animo perſuaſus erat. Ac ne frigi-

Digitized by Google

dius opus Domini curaretur, multùm accendebatur exemplis Moyſis & Davidis, & Ioſaphati, & Ezechiæ, & Ioſiæ: quibus nihil æquè cordi fuit, quam ut Dei Opt. Max. cauſam bona fide tutarentur, atque idola, & quicquid falſorum Deorum cultui inſerviret, radicitus evellerent. Nec fraudari tamen laude ſua debent, qui præclarum Principem in tantis negotiis conſilio atque opera aſſidue adiutarent. Qualis erat Petrus Beutrichius Montisbeliardenſis, magnanimus militum ductor, jam diu ad ſedes beatorum relatus. Abrahamus item Colbingerus, qui adhuc in vivis eſt; imò victurus eſt ſemper pietate, doctrina, beneficiis, quæ totis xxx. annis, & quod excurrit, in Palatinatum contulit. Familiam verò inter conſiliarios ducebat Dhonanus: cujus & colloquiis frequenter Caſimirus, & ſubacto judicio recreatus plurimùm fuit. Atque hæc ſancta Dhonani opera ita nota erat omnibus, ut propterea à Daniele Toſſano, præſtanti Theologo, & aliis in vinea Domini ſedulo operantibus, Eccleſiæ ac totius Reipubl. decus appellaretur. Neque hæc verba viris illis in ore ſolum natabant: ſed eadem, quoties occaſio foret, literis

con-

conſignare non verebantur: uti αὐτόγραφα indicia ſunt, quæ in Dhonana ſuperſunt Bibliotheca. Talibus viris in conſiliis capiendis Caſimirus utebatur. Principem verè beatum, qui licet per ſe ſapiat, ſuæ tamen non præfidit opinioni; verùm cogitat id, quod res eſt, tantam ingenii vim eſſe nemini, ut poſſit cuncta complecti: eoque res tantas, quantas ille jamdiu animo concepiſſet, magnis adminiculis indigere. Quam tumida enim dixerim, an ſtulta (utrumque verè dixerim) Xerxis eſt oratio, qui Græciæ bellum inducturus, adhibitis Aſiæ Principibus: *Ne viderer*, inquit, *meo tantummodo uſus conſilio, vos contraxi: Verum mementote, parendum vobis potiùs, quàm ſuadendum eſſe*. Quorſum hæc ejus evaſit arrogantia? Nimirum idem ille poſtmodo amiſſis prope undecies centenis hominum millibus, ſolus, omni etiam ſervorum miniſterio carens, cymba piſcatoria ſaluti ſuæ conſulere eſt coactus. Quanto fuit modeſtior, addo & felicior, M. Antonius Pius Imperator? qui nihil vel in civilibus egit, vel ad rem militarem pertinentibus, de quo non priùs cum Scævola, Voluſio, Metiano, Ulpiano, Marcello, aliis ſummis viris contuliſſet?

Tacit. lib. 3. & 12. Annal.

Herod. lib. 7. Valer. lib. 9. cap. 5. Iuſtin. lib. 2.

Idem Iuſtinus & Trebellius Pollio in vita Claudii.

tuliſſet? Quam ob cauſam à quopiam opinatore reprehenſus, quòd nimio plus tribueret familiarium conſiliis: *Quanto*, inquit, *æquius eſt, me tot ac talium amicorum attendere conſilia, quàm ut tot taleſque amici, meam unius ſententiam, voluntatemque ſequantur!* Ne ultrà à Dhonano abeam, ille Caſimiro in oculis, in animo, in ore ſemper erat, eo cumprimis tempore, quo in Gallia Mars intonabat undique, ac Guiſianus furor ferrum & ignem adverſus Evangelicos ſpirans, etiam ſacratiſſimo Regis capiti inſidias ſtruere non exhorreſceret. Hæc rerum facies impellebat Henricum Navarræum, ut ope operaque præſtantium aliquot virorum, atque inter eos, Harlæi Monglaſſii, ac Iacobi imprimis Pardiliani, Dynaſtæ Segurini, auxilia poſceret à Friderico, Daniæ Rege; item Chriſtiano Saxone, & Ioanne Georgio Brandeburgico, Electoribus: quod in conventu factum Lunæburgenſi. Nec eo contentus, Caſimirum quoque, & Germaniæ Principes alios, ſuis quemque terris ſollicitabat. Neque irritæ hæ Regis Legationes fuêre. Quin tanto lætiori cum lubentia auxilia ei decernebantur: quanto in deliberationibus illis magis magiſq; per-

Meteran. lib. 5.

Thuanus hiſt. lib. 87.

perſpicere erat, cauſſam Navarreni regis divino eſſe humanoque jure ſubnixam: communemque Eccleſiæ cauſſam communibus etiam conſiliis, ſtudiis, atque armis, debere vindicari. Colliguntur igitur, abjecta omni cunctatione, octo millia Germanorum equitum: peditum ex iiſdem, & vicinis fœderatis Euangelicis, xx. millia. Jamque omnium cogitationes in unum hoc intentæ erant, quem maximo & fortiſſimo exercitui præfici oporteret. Satis conſtabat, exigi aliquem, qui & arma tractare, & armorum jura didiciſſet; qualem Alphonſus Arrago requirebat: quiq; non ſolum præſentia intueretur, ſed præterita etiam meminiſſet, futuraque proſpiceret, videlicet à tergo juxta, ac à fronte oculos geſtans: qui denique non deeſſet fortunæ præbenti ſe, ſed oblato caſu ad conſilium eam flecteret. Illuſtres adeo animi dotes clarè relucebant in Fabiano Dhonano: quem iccirco Caſimirus, ut princeps optimus, ita judex ingeniorum longè ſagaciſſimus, toti huic exercitui ſummo cum imperio præeſſe juſſit. Provincia hæc erat ſanè per ſe ampliſſima, cum tot hominum millia ab unius judicio ſtarent aut caderent:

Panormit. in dict. & fact.

H

derent: Dhonano verò eo illuſtrior, quòd Robertus Boullionii Dux, & Martianus Comes frater, quos ſupremos exercitus ſui Imperatores Navarrenus dixerat, virtutem & fortitudinem Dhonani in rebus bene gerendis ſummo ſibi præſidio eſſe non animo modo agnoſcerent, ſed verbis factiſq; teſtarentur. Hic mihi inaudire videor non paucos, qui ut gloriæ Dhonanæ frigidam ſuffundant, hanc ejus expeditionem vituperent, Baronemque legiones reddere jubeant. Nimirum cantharides, vel tritico maxime læto, vel roſis fragrantiſſimis inſident, non mellificii gratia, quod apiculæ factitant; ſed ut malignum exſugant ſuccum, quo ſe nutriant, alios lædant. Eodem modo homines lividi florentiſſimo loco poſitos maxime petunt:

Libellus Gallicus. Plin. lib. 11. c. 35.

Lucret. lib. 3.

— ante oculos illum eſſe potentem,
Illum adſpectari, claro qui incedit honore:
Ipſi ſe in tenebris volvi cœnoque queruntur.

Nec propterea inficias iero, haud quaquam eâdem proſperitate conſilia in hoc bello ſucceſſiſſe Dhonano, qua ille prudentia omnia ad ſtateram rectæ rationis expenderat: vel quanta etiam fide ac magnanimitate rem gerebat. Verùm

Verùm enimvero nihil illud decerpit de ſumma vel auctoritate ejus, vel fortitudine: ne iſtud quidem, quod ad Vimorium obſcura nocte pugna utrinq; haut incruenta cum Meduanio, Guiſii fratre, congrediens ferro ab eo eſt ſauciatus. *Thuanus lib. 27.* Neque enim in milite vulnera, aut cicatrices, dummodo parte appareant antica, pro corporis dehoneſtamentis duci debent: ſed potius pro mutis, at illuſtribus ſignis animi generoſi, nullaque vel præſentanea pericula, atque adeo nec mortem ipſam pro bono publico extimeſcentis. Quanquam Dhonanum quidem multis nominibus Meduanio fortiorem liceat æſtimare: quoniam noſter ille ne galeatus quidem pugnam capeſſebat; hic capite undique munitus probè: ille ſclopeti *Ibidem.* minoris ictum in galeæ ima buccula Meduanio inflixit, ac tantùm non eum humi proſtravit; hic ita enſe Dhonanum petivit, ut tantummodo frontis cutem ſtrinxerit. Quod ipſum non abſque magno certiſſimoque omine crediderim contigiſſe. Qua enim nocte, credo etiam, quo temporis puncto, Duces ambo infeſtis armis concurrerunt, effigies Fabiani in ara Morungiana, quæ illi apud Boruſſos gen-

Digitized by Google

tilitia erat, operi inteſtino affixa eodem frontis loco dehiſcebat, quo leviter ille vulnerabatur, quaſi vulnus domini tanta loci intercapedine diſſiti manifeſta rima indicatum iret. Equidem haut inter ariolos nomen profiteor meum: neque auſpiciorum vanitatem ex Tagetis diſciplina repetere viſum: attamen probe intelligo ac ſcio, etiam in rebus inanimis Deum exſerere quandoque ſigna ſua, quibus vel de præſentibus homines, vel futuris, modo attendere non refugiant, reddat certiores. Verum erunt fortaſſe nonnulli adeò virulenti pectoris, ut cordatiſſimum virum propterea obſcæna non ceſſent lingua traducere, quòd in tumultuaria pugna, hoſtibus haud incruenta, vigilia Beati Martini ad Almetum bis mille homines, lixis ipſis, & calonibus annumeratis, amiſerit. Quaſi, quo minus longè alium hæc eventum ſortirentur, per Dhonanum ſteterit; qui profecto unum ſervare civem, quam mille hoſtes perdere maluiſſet. Cujus vero tantus eſt ſtupor, cujus animus adeo brutus vel hoſpes in rebus humanis, ut neſciat, incertam eſſe Martis aleam, fortunam ancipitem? Aderant Dhonano omnia, quæ virtus ipſa ab duce ſapienti

ac

ac ſtrenuo poſtularet: ſumma in eo fides, invictum animi robur. Aliter ſi eſſet, non adeò multi fortitudinem Dhonani in hac ipſa expeditione Gallica prædicarent. Eoſque inter Hottomannus in ſuis ad Caſimirum literis, vir omnium eorum, quæ iis temporibus contigêre in Galliis, ſcientiſſimus. Quare nobis ſatis eſt, quod boni Ducis munia impleverit Dhonanus. Succeſſum vero ubique felicem præſtare, vel etiam polliceri, id verò longiſſimè exuperat ſortem mortalium. Nec enim Duces bellici Deum habent ſponſorem vitæ omnium eorum, qui pugnam committent: quemadmodum nec imperium capeſſituri verbis jurant conceptis, fore, ut hoſtes univerſos ad internecionem cædant, de ſuis amittant neminem. Quin contrà, ut Spurius Servilius, *Dionyſ. Halicarnaſſ. lib. 9.* graviter diſſerit, magna facinora magna comitantur pericula. Quamobrem ſi cœlum terræ, divina humanis miſcere nolumus, illud profectò fateamur neceſſe eſt, quod bella recipiunt in utramque partem momenta repentina, viceſque alternas. Quod ideo fieri putamus, quoniam hæc omnium maximè à divina quadam & ſuperna neceſſitate pendent. *Agath. lib. 3.*

Atque ut à cæleſtibus paulum oculos avertamus, inque ea ſolum intueamur, quæ ſunt ante pedes: ſanè ſic quoque à Dhonano repellere tela, quæ contra eum intorquent, facillimum eſt. Nam quis eſt tam cœcus, ut non videat, aut quis exigui adeò pudoris, ut negare audeat, fruſtra eſſe omnem Imperatoris operam, nihil ejus conſilium valere, nihil fidem, prudentiamque, ſiquando illi, quos rerum gerendarum ex officio & conſcios penes ſe habet & ſocios, effractis verecundiæ repagulis perfidi fiunt; ac hoſti, quæ tacenda erant, ſceleroſa malitia patefaciunt? Talem in ſinu ſerpentem foviſſe creditur Dhonanus. Præcipuè autem culpari ſolet pararius atque interpres ejus Michaël Huguecrius: etſi nec deſint, qui crimine eum liberarint, eoſque inter Dux ipſe copiarum Caſtilionæus, magni Caſparis Caſtilionæi filius. Nec Dhonanus de eo inclementer loqui ſolet. Verùm longè alia aliorum mens: qui à Carolo Lotharingiæ Duce, corruptum prædicabant: ut auctor eſt illuſtris atq; incomparabilis ſeculo noſtro hiſtoricus: qui & Huguecrium hunc olim ſe puero pædagogicam feciſſe ait, hominemq; præfractæ vocat impudentiæ.

Thuan. lib. 87. hiſt.

Thuanus lib. 27.

dentiæ. Quæ ſanè ſi ita ſunt, ut vulgo magnis auctoribus ferebatur, quid abditi adeò atq; occulti conſilii capere poterat Dhonanus, quod non hoſti continuò fieret palam? Vitione autem id vertetur innocenti duci, ſi aſinus auro bene onuſtus, quo fortiſſimæ etiam arces occupantur, ita ſtrabones fecerit Imperatoris adſeclas, aut conſiliarios, ut eo labefactatis animis, omnis iis pereat fides? Atqui ille, quem aiebam, Huguecrius inter tales creditur tenuiſſe primas. Quid præterea de Scolario dicam? qui Alnetenſem quandam arcem à Buchagii Comite obtinebat. Hic Dhonano data fide receperat, nihil ſe hoſtile contra Germanos milites facturum. At poſt habitum cum Guiſio colloquium, magna ab eo pecuniæ vi pervictus, liberum per arcem ingreſſum hoſtibus permiſit: atque ita ſubleſta fide latiſſimam aperuit portam, unde ſtrages iſta Martiniana ingenti Ducis dolore edita fuit. Imprimis autem, quod Dhonanus ipſe dictitabat, fons caputque omnium malorum erant diſſentientes animi non paucorum, qui vel ſub imperio Dhonani militarent, vel ſua cum illo arma conjungere debuerant: cum quorum pervicacia

cacia conflictandum ei non minùs, quam cum hoſte fuit. Quo in loco quoties ſe conſtitutum videt Imperator, utcumque difficile putetur canes ad venandum ducere invitos; longe tamen difficilius eſt ad prælian dum immorigeros cogere milites. Sed quid multis opus? cùm Dhonani innocentia ſatis cognoſcatur ex ipſa rerum geſtarum ſerie, quam ut copioſè, ita ſapienter, vir ſummus Thuanus expoſuit. Qui & clariſſimis verbis, non Dhonani, ſed aliena tum culpa eſſe peccatum, diſertim affirmat. Atque idem aliis etiam indiciis cognoſcimus. Illo imprimis, quod Henricus Navarræus de Fabiano non fuerit conqueſtus; ſed honorificè ſemper judicium tulerit, ac Alnetenſem cladem, penè cuivis potiùs, quam Dhonano imputarit. Quin idem ſapientiſſimus rex, poſtea etiam literis & graviſſimè & amiciſſimè perſcriptis, abunde teſtatus fuit, nihil ſibi Dhonana virtute amabilius; nihil meritis ejus eſſe jucundius acceptiuſq;. Cumque idem militi Germano ſtipendia perſolveret, Fabianum, ſuprà quàm dicere poſſum, honeſtè ac liberaliter habuit: imò uſque adeò locupletavit, ut facultates ille ſuas Henrico potiſſi-

Thuan. lib. 87. Hiſtor. & lib. 101.

potiſſimum acceptas ferens, poculis aliquot argenteis, titulum hunc, DEO ET REGI GALLIÆ, velut perenne Gratiæ monumentum, inſculpi curavit. Neque Rex tantus haſcè amoris ſui faces in occulto tulit. Quin in conſpectu omnium elucere eas voluit, etiam biennio ante, quam parricidiali infandi hominis ſcelere, tanto bonorum omnium dolore, tolleretur. Siquidem in Meauſia ad menſam ſtipatus virorum Principum corona, ſimulatque Chriſtophorum Dhonæum, Fabiani fratris filium, conſpicatus fuit; proximioribus recedere juſſis, manu eum humaniſſime apprehendit, continuò patruum illius laudibus evexit, poſteaque ad Meduanium in horto ſermonem convertens, Hem tibi, ait, nepotem Baronis Dhonani, qui patri tuo frontem obvertere maſculam Vimorrina in pugna auſus erat. Nimirum ipſe Meduanius, quod inter parentalia extare publicitus voluere ejus poſteri, non aliunde perennem ſe gloriam æque percepturum putavit, quàm quòd cum Barone Dhonano, ſupremo militiæ Duce, de vita ſibi dimicare contigiſſet. Quadriennio etiam poſt expeditionem priorem, cum ex Germanis auxiliaribus

Anno MDCVIII.

Digitized by Google

liaribus Chriſtianus, Anhaltinus Princeps florentiſſimus, florentiſſimum exercitum, qui octo millibus equitum, peditum ſex millibus conſtaret, in Galliam contrà Hiſpanos, & factioſos deduceret Gallos, idem tum ſibi Dhonanum cataphractorum adſcivit ducem: imò honores, quos olim fuerat conſecutus, etiam ampliavit. Gravis erat Caſimiro hic Fabiani diſceſſus. Unà eſſe amantes volunt. Itaque cum proximè diribitorio, menſe Auguſto, mutuò ſibi valedicerent: alter cum lachrymis verba utcumque faciebat, uberiori alter fletu ſermonem findebat. Poſtquam in Gallias venerat Dhonanus, humaniſſimè ab Henrico Rege ad conſilia vocabatur, ſolus nonnunquam, ſæpius cum Principe Anhaltino, Hohenloio, Buchioque. Nec minùs crebro eum amicè Rex compellabat, quàm obvium videret: ex quo facile perſenſit, & quanti à tanto fieret Rege, & quantopere ab eo amaretur. Quæ & ipſa arguunt, nihil in Alnetenſi pugna à Dhonano ſecius fuiſſe actum, quam oporteret. Peccatum fuiſſe quis neget? Sed nihil iniquius, quàm ut, quod dici ſolet, Æmilius peccet, plectatur Rutilius. Omnis enim aliena iſthæc culpa erat,

quem-

quemadmodum ante præeunte Thuano diximus. Sed ipſum potius audiamus: *Mille equites*, ait, *conducebantur à Fabiano Dhonavio Regulo, qui auxiliaris exercitus ante quinquennium adducti Imperator fuerat: neque infra ſe putabat Tribunus per ſe emendare, quod ſummus belli Dux aliena culpa peccaverat.* Senſit tum etiam Dhonanus coram, quam gratus foret magnanimo illi Bironio, quàm amicus Duci Bovillionæo, generoſiſſimo heroi. Familiariter quoque utebatur Caſtilionæo, magni Colignii Admiralii magno filio: qui & ipſe olim literis ad Caſimirum datis teſtatus erat, Dhonanum tota expeditione ſua feciſſe officium prudentiſſimi fortiſſimiq; ducis. Profecto ſi verum amamus, perpetuus ille tantorum heroum affectus, ac judicium præclarum, clarè oſtendunt, quid de malevolis quibuſdam ſit judicandum. Nimirum ita reputo, rem ipſam pro Dhonano loqui, ac evaneſcere nebulas obtrectatorum, quoties nos ad hunc veritatis ſolem convertimus. Proclive admodum eſt reprehendere, ac quaſi cornibus incurſare in facinora militaria; quæ cum præ aliis omnibus omnem penè in partem trahi poſſint, facilè in argumentum

 rapiun-

rapiuntur ſequioris famæ. Verùm enimvero, ſi res penſetur re, ratio cum ratione decertet, ſi adfectus ponatur judicii corruptor: non difficulter Veritas, quæ Saturni Temporiſque filia perhibetur, in apertum proferri ſolet. Ut in hujuſmodi etiam rebus Poëtæ illud habeat locum:

Ovid. Epiſt. Paridis ad Hel.

—— Quis enim celaverit ignem,
Lumine qui ſemper proditur ipſe ſuo?

Gallus igitur ille, qui nomen diſſimulans, (etſi ne ſic quidẽ ignoretur) exiſtimationi Dhonani palam inſidias ſtruit, viri ſanè egregii nomen poterat obtinere, niſi alienis inſultare laudibus maluiſſet: nunc cum dente Theonino famam tanti viri arrodit, ſanè ex hoc muſtaceo nec ipſe, nec iis moribus quiſquam, aliud quàm vilem admodum boniſque indignam laureolam referet. Quæ enim hæc perverſa indoles? quis genius malus? cum, quicum coram, atque aperta fronte congredi non auſis, ſparſis à tergo probris contaminare velle? Nempe tales animali bonaſo ſimiles videntur: quod cum cornibus inutiliter implexis lædere non poſſit, fumum fugiens reddit, cujus contactus inſequentes, ut ignis aliquis, comburere ſolet.

Plin. lib. 8. cap. 15.

Nec

Digitized by Google

Nec impune tulit obtrectator, quem Fabianus emiſſa in publicum apologia, atque id tum Germanico, tum Latino ſermone, abunde confutavit. Simul enim, & ad edendum nomen ſcriptorem eum provocavit, & famæ ſuæ decus adverſus illum præſtitit illæſum. Quare inter elogia Dhonani hoc ſanè eſto, quòd, incaſſum fremente invidia, magni à maximo quoque fiat. Imò ſi Fabius olim, qui bello Punico II. reſtituiſſe rem Romanis creditus eſt, Maximi cognomen jure optimo retulit: non minori jure Fabianus noſter, quem non una in re Maximo illo majorem res eſſe docet, vel Maximus, vel Magnus, ob tot inclytas laudes dici meretur. Atque hoc magis parebit, ſi cæteram etiam hiſtoriam ejus perſequamur. Nam cœpit tandem Dhonanus vitæ reliquæ rationes ad pacem referre: idque imprimis in Curia, atque Sanctiori Areopago Caſimiri: à quo Principe, dum vita manſit, ſegregari non potuit, heliotropii ſimilis, quòd ſolem ſuum ſequitur. Illo autem fatis jam functo, ne ſic quidem Palatinatu, altera quippe patria, diſcedendum putavit: ſed Friderico IV. Electori Sereniſſimo, operas item ſuas pari fide, nec

diſpari dicavit induſtria. Quanto autem & tum fuerit loco, primùm illud argumento erit, quòd in ſupremo Senatu fuerit primus, qui conſilium diceret. Tum illud ſanè magnum, quòd quoties Sereniſſimus Septemvir Heidelberga abeſſet, Fabianus Legati & Proëlectoris munere fungi ſoleat: quemadmodum & antea, imperante Caſimiro, factum erat: præſertim cùm ad Chriſtianum, Saxoniæ Electorem, abiiſſet. At quanta ille tum documenta præclari dedit conſiliarii! Sanè apertiſſimè oſtendit, ſe non Principis tantùm, ſed principatus quoque amicum eſſe. Atque idem in Comitiis Imperii Ratiſbonæ ter princeps legationis Archipalatinæ, Electoris locum magna cum auctoritate ſuſtinuit. Præterea ejus nomine, ſolemni ritu ſumma cum dignitate feudum Electorale de manu accepit Rudolphi Cæſaris Auguſti. Prudentiſſimè etiam conſuluit de pecuniis in uſum bellicum parandis, deq; ratione tota, ac via, qua quàm diutiſſimè ac feliciſſimè bellum inferri Turcis poſſet. Obviam præterea ivit pernicioſæ eorum machinationi, qui cum aliud agere videri vellent, doloſe interea tendiculas ponerent Evangelicis.

Anno CIↃ IↃXCIV.

licis. Egregiis hiſce Fabiani virtutibus impulſus Fridericus, non modò eum amore proſequebatur incredibili: ſed dignum quoque æſtimavit, qui filium ſuum Ludovicum Philippum Chriſtiano ritu ex ſacro levaret fonte: quo honore quoque ipſum Caſimirus adfecerat, cùm in baptiſmo Dorotheæ, filiæ ſuæ unicæ, ſanctæ hujuſce initiationis arbitrum ac teſtem advocaret. Nempe uterque illuſtriſſimus Princeps, cùm liberos ſuos Eccleſiæ Dei inſeri vellet, non niſi probæ notæ ſponſorem, ac ſub Chriſti vexillo in iiſdem ſecum caſtris militantem, adſciſcendum ſibi putavit. Ad iſta accedit, quod vel maximè ab eo nobile illud, ac neceſſarium conſilium promanârit, atque in exſequendo etiam potiſſimæ propemodum ejus partes fuerint, quando una cum Chriſtiano Anhaltino, Principe Palatinatus Inferioris, & Ioanne Naſſovio, ac Ottone Solmenſi, ratio inita eſt tuendi adverſus hoſtes Palatinatum univerſum; decretumque propterea factum fuit, ut ſubditi omnes ita in pace aſſueſcerent tractare arma, ut ne demum, cùm bello omnia arderent, ejus gerendi modum diſcere cogerentur. Faces hanc ad rem ſubjicie-
bat

bat metus non obſcurus ab Admiralio Aragoniæ, qui cum Hiſpanico exercitu, gentilitia dominandi libidine, in vicinam irruiſſet Weſtphaliam, nihil non impotens, crudele, dirum, iis in terris perpetrabat. Brevi vero temporis ſpatio tantum Dhonanus bellicis hiſce exercitiis profecit, ut deinceps, quot in Palatinatu ruſticos conſpiceres, milites totidem obduci hoſtibus poſſent. Et tamen cum hoc negotium primùm ſuſciperet, multùm aulicorum dicteriis vapulabat: prout fieri amat in rebus novis, præſertim ſi conſilia vel maximè conducibilia, ab homine extero ſint profecta; longe etiam magis, ſi eadem cum incommodo aliquo fuerint conjuncta. Raros enim è vulgo reperias, qui æquo ferant animo, quòd vel ſumtus, vel labores, pro ſalute publica ſufferre cogantur. Videlicet capitale eſt Reipubl. malum, Mei, Tui, pertinax ſtudium. Neque in laboribus ſolùm talis erat Dhonanus: ſed in laxamento etiam eluxit, quod amares. Quippe ſiquando à negotiis publicis remittere animum liceret; non ignobili marceſcebat otio, non voluptatum colliqueſcebat illecebris; ſed amicis utebatur partim illuſtriſſimi generis, partim

aliis

Digitized by Google

aliis eximiis viris, ac potiſſimum literatis, quorum in Palatinatu ſemper, provida Principum cura, quaſi miti Zephyro, proventus fuit uberrimus. Magnopere eum in admirationem ſui rapiebat Ludovici, Comitis Witgenſtenii, illibata pietas, & comis prudentia. Alliciebat ad ſe Ioannis Alberti, Comitis Solmenſis, primarii aulæ præfecti, ſpectata Principi ac Patriæ fides conſtantiaque cum eximio Dei timore conjuncta. Maximum etiam amorem ſui concitarat Ottonis Grunradii in rebus Eccleſiaſticis; Ioannis Chriſtophori à Grun in Politicis, accurata atque indefeſſa ſedulitas: Cancellarii Ehemii perſpicax literis uſuque doctrina: Volradi à Pleſſen, ingenio, diſciplinis liberalibus, & multijuga rerum ſcientia, qua pace, qua bello utilium, penitus firmata dexteritas: Hippolyti à Collibus undecumque docta ſapientia, & facilitas incomparabilis: Marquardi Freheri recondita antiqui juris, moriſque ſcientia: Lingelſhemii amœniſſima doctrinarum ubertas: Ludovici etiam Camerarii multijuga eruditio, & multis adeo legationibus perpolita in cunctis, quę ad Remp. ſpectant, copia & facultas. Grati acceptique

K Neoſta-

Neoſtadii, & Heidelbergæ erant, Hieronymus Zanchius, Zacharias Urſinus, Franciſcus Iunius, Daniel Toſſanus, David Paræus, Bartholomæus Pitiſcus, Ioannes Salmutus, Abrahamus Scultetus, Theologi omnes doctrina & vitæ ſanctimonia celebres. Converſabatur ibidem cum viris aliis doctrina excellentibus, Dionyſio Gothofredo, Ioanne Poſthio, Iulio Pacio, Iano Grutero, Paullo Meliſſo: ac quos locorum intercapedine diſſitos coram oculis uſurpare non poterat, literis adibat, conſulebat, compellabat familiariter: uti Chriſtophorum Herdeſianum Norībergæ, Witebergæ, Lipſiæ: itidem Noribergæ Caſparum Peucerum, & Camerarios patrem, filios, nepotes: Iacobum Grynæum Baſileæ: Dominicum Lanovium in Gallia, uti & Sadeelem, & reliquos ejus terræ Theologos. Quique præterea literis, quocunq; cœlo, inclaruiſſent, eos impensè amabat, honorabat, beneficiis ornabat. Nobile facinus, nobilitatos literis ab homine militari ritè æſtimari. Nam quod ille de bonis principibus, ſed meo quidem judicio non ſine veritatis exceſſu, ajebat, id nos de bellatoribus dicere veriùs poterimus: Omnes eos belli

duces

duces uni annulo inſcribi poſſe, qui & bello valeant, & literis addicti literatos ament: pleroſque auſteros eſſe, &, ut de milite Ennius loquitur, horridos: quippe à mitiſſimis Muſis, earumque cultoribus, alienos. At non in Dhonano fulgentiſſimam illam ſapientiam, atque humaniſſimam comitatem, vel ſtudia Martia, vel militum mores, extinguere potuerunt. Viciſſim nec tantus erga eruditos amor ejus, impedire, vel imminuere etiam potuit præclarum, quod ei cum magnatibus, ac veluti majorum gentium diis, literarum commercium erat. Quale ei aſſiduum penè interceſſit cum Caſimiro Bavaro, Guilielmo Landtgravio Haſſiæ, Chriſtiano Anhaltino Principe, Bouillionæo Duce, cum Colignio Admiralii filio, cum Leſchinio Palatino Breſtenſi in Polonia, viro ut ſtemmate antiquo, ita prudentia ac bellica gloria florentiſſimo: addo etiam cum Friderico Palatino Septemviro, à quo toties ex Boruſſia intima per Electoralis aulæ curſorem literis excitus fuit, quoties arduis in rebus, quod ſæpius eveniebat, tanti viri conſilio atque opera indigeret. Sed quid ſunt res mortalium? Inter tot curas aulæ, bellorum mole-

Digitized by Google

ſtias, totiuſque adeò variabilis vitæ fluctus decumanos, quemadmodum herbas creſcere non ſentimus, ſed creviſſe: ita illi non intellecta obrepſit ſenectus. Cogitabat ergo aulæ ſe ſubducere; non laboribus, non publico bono. Diogenes cuidam monenti, ut jam ſenex de diligentia nonnihil remitteret: Quid, inquit, ſi in ſtadio currerem, utrùm oporteret jam metæ vicinum inhibere curſum, an eum magis intendere? Scita ſanè, &, ut cum poëtis ita dicam, cedro digna oratio. Sanè judicium etiam ſuum ex Philoſophi hujus mente formare viſus eſt Dhonanus, qui Palatinatui quidem valedixit, anno ætatis quarto ſupra quinquageſimum, atque ad Boruſſos in poſſeſſiones avitas ſe contulit: attamen, ut dixi, non mollis otii cauſa, quemadmodum fieri ſolet: verum ut, quemadmodum ſperabat, ſuus magis factus, ſic quoque, ſed via alia, publico & amicis utilis, tranſigeret reliquum vitæ: quod annorũ ſeptendecim divina benignitate poſtea ſuperfuit. Ac non paucis quidem in Boruſſia Dhonani adventus erat inſtar benigni ſideris amicum atque exoptatum lumen ſupra terras recens efferentis. Sed erant ex adverſo,

Diog. Laërt. lib. 6.

qui

qui quemvis potius videre exoptarent, quàm heroem illum, de quo nunc omnis ſermo eſt nobis. Amabat nempe eum cordatiſſimus quiſque, ac nemo non, qui ſtuderet

— Sanctus haberi Iuvenal.

Juſtitiæque tenax factis dictiſque.

Atque ex ſpectatiſſimo eorum numero primum facilè locum vindicat ſibi Ioachimus, Elector Brandeburgicus, Princeps Boruſſiæ. Movebat eum, quod videret eſſe in hóc viro ſumma omnia, quæ in egregium cadere conſiliarium poſſint; eaque jam corroborata non mediocriter ſenectute ipſa; quæ non adeo in canitie venerandi capitis, quam in mente ſapientiſſima relucebat. Quamobrem utebatur eo, cum alias, tum domi imprimis in rebus ſanctioribus: in quibus ille non cum fortuna Principis tantopere, quàm cum Principe ipſo loquebatur. Hæc cum eum magis & magis commendarent; primùm quidem, nihil tale cogitans, præfectus eſt Inſterburgo; inde autem Tapiaviæ: & quaſi nulla dignitas foret, quæ non ſummis ejus virtutibus ac meritis deberetur; ſupremus non multo poſt in conſilio Boruſſiæ Burggravius conſtitutus fuit. Nimi-

Tacit. Annal. lib. 1.

Manut. in vita Coſmi mag. Duc. Hetrur.

rum idem ei obtigit, ac Ioanni Medicæo, parenti Coſmi, qui patris patriæ cognomen meruit. Quemadmodum enim magnopere illi datum eſt laudi, quòd nullas quidem dignitates appetierit; ſed conſecutus fuerit maximas: ita longè ab herois hujus pectore exulabat ambitioſa munerum ſitis: honores tamen ſponte oblatos, ne peccaret in Deum vocantem, & Principem eos conferentem, minimè repudiabat. In hoc autem ſupremo patriæ munere, quoties ingrediebatur curiam, ipſo in limine exuebat odium in adverſarios, gratiam erga amicos, pervicaciam animi, quæ ex amore proprio originem trahit: ac verbo, ut dicam, privatos affectus omnes, verè faſcinatores juſtitiæ, deponebat: avaritiam etiam, bonas artes ſubvertentem, procul habebat; ad ea verò ſe, ſuaque referebat conſilia, quæ Dei cultum ſpectarent, & commoda Reip. imprimis quæ facerent ad impediendos conatus ſeditioſorum civium. Incidebat enim hæc jam ingraveſcens Dhonani ætas in tempora Reip. turbulenta: dum homines factioſi, nec æquis oculis ſtatum adſpicientes præſentem, noctem offundere rebus cogitant, ut facilius omnia miſcerent.

ſcerent. Sed conſilia eorum diſturbavit ipſe RegumRex: qui primum potentiſſimo Poloniæ Regi, ac deinde Electori Brandeburgico, prudentiam ſummam & animos maximos inſpiravit. Eo factum, ut Dhonanus non mentem modo bene conſciam ſervaret: ſed etiam gratiam Principis, & honorum incrementa, pro præmio referret. Nam ab eo tempore magis & magis Dhonanum amplexus eſt Elector Ioachimus Fridericus Brandeburgicus. Nec alia mens fuit filio Ioanni Sigiſmundo. Denique eandem inſiſtere viam nepos Georgius Guilhelmus, qui nunc (atque id multis feliciter duret annis) rerum potitur. Et profectò tribus heroibus illis, quòd præ aliis conſilia hujuſce Neſtoris in cauſſa Boruſſica ſecuti ſint, non jucundum minus, quam utile poſtmodo fuit. Imò exſtant hodieque literæ ejus, qui intimus Sereniſſimo Poloniæ Regi cubicularius fuit. Iis diſertim continetur, præclaris Dhonani conſiliis maximè acceptum ferri oportere, quod feudum Ducatus Boruſſiæ anno cIↃIↃcxi. obtigerit Electori Ioanni Sigiſmundo; uti etiam, quod quinquennio ante penes laudatiſſimæ memoriæ parentem honor fuerit admi-

adminiſtrandæ ejuſce provinciæ. Ut neutiquam ſit mirandum, ſi ea res Dhonano tantum & favoris pepererit, & fructus. Quantum præterea gloriæ attulit eidem, quòd eum in domo ſua Karvvindana, cui ab tanto domino ſemper decus erit, etiam viri Principes, quaſi conſulturi oraculum, viſere dignarentur. Ab novatoribus verò quid ei repoſitum fuerit, neutiquam eſt in obſcuro. Nimirum haud aliter, ac quando quis ignobilem canem ſed mordacem, lapide petere, tutelæ gratia, neceſſe habet; ille projecta involat ac mordet, jacientem adoriri minimè auſit: ſimiliter iſti, cùm adverſus Principem recta inſurgere haut ſuſtinerent, magno impetu aggrediebantur Dhonanum: cujus virtutem angue pejus odiſſent. Atque ab eo fonte erat, quòd aſſiduo conquirerent tela, quæ in eum mitterent. Sed quoniam illa fortiter elidebantur Dhonana virtute, & innocentia, itum eſt ad invidioſum illud convitium, ut religionis corruptæ inſimularetur, qui tota eam vita ab Romanæ Eccleſiæ erroribus puram illibatamque fuerat profeſſus. Nempe ita hominum mos eſt. Semper in ore iis natat præclarum religionis nomen:

nomen: navigant quippe (largiatur hoc mihi de ſuo Æſchines) in mari verborum; & hoc lenocinio, partim magna Reipublicæ mala arceſſunt, partim in odium addùcunt viros probos, de quibus mutato nomine dicere vetus illud ſolent, *Bonus vir Caius Seius: ſed malus tantùm, quod Chriſtianus.* Atq; hæc jacula, magna felicitate ab ſe diſpulit Dhonanus. Quid mirum? Stabat apertè pro eo cauſſæ bonitas. Unde & Sereniſſimo Poloniæ Regi graviſſimæ ac juſtiſſimæ cauſæ erant, cur eum benignè adeò tueretur. Tum temporis etiam confeſſionem Fidei ſuæ ſcripto comprehenſam, & in lucem editam, non amicis tantùm, ſed magiſtratui quoque, & Regi ipſi, offerendam curavit. Tantum verò abfuit, ut dignitate priſtina ſpoliaretur, ut illi Rex eam decreto publico firmarit: atq; adeò manu propria decreti verba aliquot in Dhonani gratiam partim correxerit, partim liquidius expoſuerit. Sed adverſariis ſic quoque

Æſchin. Orat. cont. Cteſiph.

Apud Tertull. in Apolog. cap. 4.

— Ferveſcere ſanguis & ira,
Scintillare oculi.

Perſius Sat. 3.

Itaque ne tanto quidem patrocinio nixum accuſare deſtiterunt. Et quanta ſanè eorum fuerit

Digitized by Google

cupiditas & malitia; argumento illud erit, quod poſtea quoque magno clamore eadem contenderent, ac ſeſe à poſtulatis, &, ut vocabant, gravaminibus diſcedere velle penitus reciperent, imò nihil non in Principis ſe gratiam facturos ſponderent; dummodo Dhonanum Burggravii dignitate, ad quam evectus erat, dejiceret. Magna, ac penè incredibilis eſt vehementia, atque inhumanitas æruginoſi rancidique pectoris. Sed quanto illi ferocius inſaniebant: tanto plus laudis merebatur ſapiens ac manſuetus Principis animus. Quaſi æmulus fuiſſet Leſci Albi, Poloniæ Principis, cujus præclarum nomen nulla ſecula conticeſcent. Erat illi Palatinus Sandomirienſis, Gonoricius Ravitus. Ejus & prudentia eximia, & ſumma in Principem fides, prope miraculi loco habebatur. Et tamen pravo quorundam impulſu nobilis ille Poloniæ populus, cùm de Republica conſtituenda ſollicitus regnum offerret Leſco, hanc paciſcebatur conditionem, ut Gonoricium prius longè à contubernio ac conſiliis ſuis ablegaret. Tantum verò abfuit, ut impudenti huic poſtulato ſuam aggregaret Leſcus ſententiam, ut regnum, quàm fidum amicum,

cum, & conſiliarium, repudiare mallet. Dixerim prope, idem facturum fuiſſe Ioachimum Fredericum, ſi perinde principatus aliquis electione oblatus foret, non ipſe jure ſucceſſionis in Ducatu Pruſſiæ legitimus Princeps fuiſſet. Quid enim ille Dhonanum deſtitueret, qui ſciret conſiliarios, quorum integritas cognita perſpectaque foret, eſſe ad inſtar fidorum ac vigilum canum, qui præſidio ovibus contra luporum inſidias præſtò eſſent: his verò per imprudentiam ſubmotis, in incerto Principes vagari, quòd uſque adeò multorum fraudibus & impoſturis vita ipſorum, ſalus, majeſtas, atque una etiam Reipublicæ dignitas, expoſita ſit. Dum ardent hæ faces livoris atque odii, Dhonanus, generoſæ feræ ſimilis, latratibus catulorum contemtis, in ornanda, quam nactus erat, Sparta nulli parcebat curæ aut labori; planè ſecurus calumniarum, quas nè ulciſci quidem cogitaret: unde quotidie eum videre erat comiter & benignè verſantem cum omnibus etiam peſſimè erga ſe affectis. Cogitabat nimirum, puſilli eſſe hominis ac miſelli, ut optimè Romanus ſapiens monet, repetere mordentem, veluti mures & formicæ ſolent;

Digitized by Google

ad cujuſmodi animalcula ſi manum admoveris, ora convertunt imbecilla, ſe lædi credentia, digito ſi attigeris. Noſter vero, ut dixi, ita hæc inſuperhabuit, ut nihil de priſtina remitteret induſtria; ſed conſilio, quantum poſſet, labore pene magis quam poſſet, excubaret ac vigilaret pro Reipub. commodis. Magnam hæc voluptatem afferebant auguſtæ ac felicis memoriæ Principi Ioanni Sigiſmundo: neque eum fugiebat, quouſque

Claudian. — *Egregios invitent præmia mores.*

Itaque crebrò collaudabat fidem atque dexteritatem Dhonani: atque ut munificus admodum erat, dona etiam obtulit haud contemnenda: quæ ille, ut præclarus viri animus erat, quam modeſtiſſimè reſpuit. Diſplicebat Principi, quòd non liceret ſibi grato eſſe, atque benefico, in hominem meritis florentem: monebat, reſpiciendos eſſe fratris filios, quos complures haberet: eorum rebus non lautiſſimis conſulendum eſſe. Aſſenſit tandem Dhonanus, quanquam invitus: nec, opinor, obſecutus fuiſſet, niſi cum animo cogitaſſet ſuo, probro à principibus duci, & in argumentum rapi con-

contemtus ſui, ſi præmia à ſeſe ultrò oblata clientes civeſque ſui aſpernentur.

Dum in hoc ſtadio Fabianus impigrè decurrit, totumque adeò conſumit decennium, ad eam ætatem paullatim devenit, qua dicuntur olim

— Ut juvenes ferrent ſuffragia ſoli, *Ovid. in Faſt.*
Pontibus infirmos præcipitaſſe, ſenes.

Et tamen viribus animi tum quoque valebat uſque adeò, ut ſi par ei vitæ ſpatium divinitus contigiſſet, ac Georgio Pontano, Venetorum Duci; paria cum illo, & ingenii alacritate, & acumine judicii, uti fecerat hactenus, porrò *Scherb. Comm. in Polit.* etiam fuerit facturus. Erat autem Pontanus XCVI. annorum, prudentia adeo per ætatem non collapſa, ut legatos ſemper ipſemet audiret, ipſe reſponderet, nec mentis acies unquam, niſi ſemeſtri ante obitum, ſit viſa hebeſcere. Sed erant longè graviſſima, quæ Dhonano ſuaderent, ut potius, jam quartum & ſexageſimum ætatis annum ſupergreſſus, patria tranquillata, negotio inveſtituræ Boruſſiæ propè confecto, miſſionem à munere publico, & aulæ peteret contubernio. Quam ipſam à Principe, ſed prope invito, impetravit. Ajebat

autem Dhonanus, ſuas eſſe homini ſtationes, vitæque periodos: nec ſatis convenire, ut, qui annum vitæ LX. exceſſiſſet, diutius vel aulæ compedibus contineretur, vel Principum concluderetur ergaſtulis: potius pauxillum ei temporis concedi oportere, quò ſarcinas colligere tandem, atque migrationem in alterum ſeculum parare poſſit. Inſuper monebat, dandum eſſe aliis locum, quò negotia ii quoq; tractent,

Virgil. 2. Æn. *—— Quibus integer ævi*
Sanguis ineſt, ſolidæque ſuo ſtant robore vires.

Quales perinde conducit ſenum inter ſubſellia ad prudentiam informari, quemadmodum juxta annoſas arbores inſerere novas expedit plantas, quæ in locum intereuntium ſuccedere aliquando valeant. Rudiarius ita factus eſt Dhonanus: verùm ſic quoque in otio illo negotioſus, quoad potuit, in ſalutem Patriæ ſemper fuit, conſulenti cuilibet promtus ac facilis, Principi ſuo maximè, tum autem Electori Palatino, erga quem animum fidelem ad extremum uſque ſpiritum geſſit. In hac quaſi ſolitudine frequenter Dhonano in mentem veniebat vitæ totius actæ, cumprimis tot legationum: quas quatuor & triginta maxima cum laude

laude obierat. Nempe quatuor quidem ad Imperatores & concilia Imperii; tres ad reges Daniæ, atq; Poloniæ; reliquas autem ad Electores, Principeſque, ac magnates orbis Chriſtiani. Conſignatum illud literis habemus ad æternum Iulii Cæſaris decus, collatis eum ſignis quinquagies cum hoſtibus conflixiſſe. Magnum & memorabile, fateor. Attamen non minus honoris ſibi facundia vindicat: ſi verè olim Tullius, *Plutarch. in vita.*

Cedant arma togæ, concedat laurea linguæ. *Cic. in offic.*

Sed Tullii verſiculum hunc accipiat quiſque, ut volet: dummodo fateatur, cauſſam ſatis gravem afferri nullam poſſe, cur non ex tot legationibus Dhonani etiam nomini gloria accedat immortalis. Siquidem cariſſimè ſtetit generi humano honos iſte Cæſaris: ut à quo undecies centena & nonaginta duo millia præliis conſtet interemta. At Fabianus incruenta Suada ingens ſibi decus paravit. Pyrrhus profectò plus Cyneæ linguæ tribuebat, quàm ſago proprio, pluresque illum urbes oratione ſua, quàm ſe armis ſubegiſſe prædicabat. Monlucius etiam, neque immeritò, tantopere prædicatur à rerum Gallicarum ſcriptoribus, quòd decies

quin-

quinquies legatus regia expedierit negotia: atque unus maximè idoneus viſus ſit, qui in Henrici Valeſii electione apud Polonos ſtudium atque operam omnem poneret. Quanti igitur pretii Dhonanum deputare oportebit, qui legationum numero Monlucium tanto poſt ſe reliquit intervallo? Miretur fortaſſe aliquis, & tacitus cum animo ſuo cogitet, quæ fuerint Dhonano tam raræ virtutes, quibus toties legatus multorum adeo Principum animos in ſuam pertraxerit ſententiam. Dicam equidem, quod res eſt. Et à corpore, & ab animo, ei has ad res fuere dotes admirandæ. Ac primum obverſetur menti, quam ſpectabilis fuerit colore faciei ex albo purpuraſcenti & amœno, vultu quam maxime hilari benigno ſerenoque, at in quo tamen gravitas ac majeſtas relucerent, fronte decorè aſſurgenti, exporrecta, & ſupra modum liberali, carne non flaccida, & undique diffluenti, ſed toroſa, & ſolida;procera quoque totius corporis,erecta, nec peccante uſpiam ſtatura. Omnia videlicet membra, apta compage, cum lepore quodam quaſi conſpirabant. Quod ſi quis præclarum adeo corporis habitum, nihil magnopere ad flexani-

flexanimam illam Suadam, conferre arbitretur: næ ille parum intelligit hominum mores. Quanto ſane aliter judicabat olim M. Cato; cujus tanta fuit auctoritas, ut quæ ab eo profecta eſſent, penè oraculi inſtar haberentur. Vir tantus, cum Romani ad diſcordiam inter Pruſiam patrem & Nicomedem filium componendam, tres in Bithyniam legaſſent, quorum unus caput haberet multis cicatricibus deforme; alter pedibus laboraret; quique reliquus erat, ingenio & pectoris bonis deſtitueretur: haut inſulsè in eos cavillatus, legationem iſtam capite, pedibus, & corde carere, ajebat. Uſque adeo aliorum contemtum & ludibria incurrunt proceres, quoties oratores mittunt alios, quam ut animi dotibus, ita corporis dignitate commendabiles. Quis enim hominem fœda, diſtortaque forma contemplans, non metuere incipiat, ne & in eo locum habeat poëtæ illud,

Plutarch. in vita Catonis.

— ἀληθῶς
Εἰκόνα τῶν ἐντὸς σοὶ φύσις ἐκτὸς ἔχει.

P[illegible] in E[illegible]m. Græc.

— *Verè interioris*
Extera membra animi ſunt ſimulacra tui.

Ad hanc corporis dignitatem, potiora etiam

M ſub-

ſubſidia acceſſere Dhonano, imprimis à moribus & facundia ſingulari. Præterquam enim, quòd ea erat ingenii ſagacitate, ut tempora captare, & arte quadam tractare animos Principum ſciret : aderat eidem grata morum lenitas, aderat incredibilis in convictu ſermoneque humanitas, aderant etiam in convivando non cum paribus modò, ſed magnatibus quoque, ingenui ſales, ac joci liberales. Quis verò neſcit, crebrò uſu venire, ut feſtivo atq; arguto dicto facile à viris principibus impetres, quod oratione ſollicita atque anxia vix, aut nunquam, conſequaris? At quanti nunc fieri debet illa

Laberius. *Viri excellentis mente clemente edita*
Submiſſa placidè blandiloquens oratio!

Sic enim Principis ſui cauſſas tractabat, ut in oratione undique reluceret verborum ſplendor, & ſententiarum gravitas atque ubertas: nuſpiam autem migraret dignitatis vel etiam elegantiæ leges: nec quicquam ſeſe, nedum Principe ſuo, indignum diceret, aut faceret: gnarus videlicet ex legatorum moribus Principes plurimùm æſtimari. Quantum etiam præſidii inde nactum putabimus, quod octo linguis,

guis, quibus utitur Europa, pure terſeq; loqueretur! Inde enim illud conſequebatur, ut ſuâ ubique, non collegæ linguâ, orator foret. Cæteroquin fieri videmus, ut ſenibus, inter cætera ætatis onera, hoc quoque ægre ſit, quod externum ad ſermonem, quem forte olim didicerint juvenes, ſenſim reddantur inepti: ſive id ætatis morbo fiat, quandoquidem

— Prima langueſcit ſenum *Seneca in Oedip.*

Memoria, longo laſſa ſublabens ſitu:

ſive id contingat vitio linguæ, ob ætatem fatiſcentem minus jam volubilis, ac fuerat quondam. Non ita comparatum cum Dhonano erat: qui exterorum ſermone, quæcunque res incidiſſet, de ea ut venuſtè, ita expeditè, quamdiu vita manſit, diſſerere poterat ac ſolebat. Idem in hoc receſſu, nunc hujus, nunc iſtius gentis oratione capiebatur: eâque etiam epiſtolas exarabat ad amicos alio atque alio cœlo diſperſos: quod ipſum ad homines eruditos Latinè faciebat elegantiſſimè. Sæpe enim per literas colloquebatur cum iis, ut ita affectum melius recoleret, ac ſingularem amoris conſtantiam, etiam ingraveſcente hac ætate, teſtaretur. Nam nunquam ei placuere, qui multas

inſtituunt amicitias; ſed mox ſaturati alias quærunt, virgunculis illis ſimiles, quæ in pratis alium poſt alium florem decerpunt, ſemperque arridentibus novis, negligunt priores. Multum etiam Dhonanus cum amicis mortuis verſabatur: quippe ſe in bibliothecam abdebat, quam Karvvindæ domi ſuæ inſtruxerat non contemnendam. Ibi Latinus, Græcus, Gallus, Italus, Hiſpanus, Anglus, Polonus, Germanus, ſuas etiam alii delicias reperiſſent. Hic, quæ olim cum moleſtia in juventute didicerat, lætus cum fructu ruminabat; ſuoque *Maximus ſerm. 32.* exemplo fidem faciebat dicto Democriti, qui adoleſcentem conſpicatus gnaviter libris deditum, *Euge*, inquiebat, *fili, optimum condis obſonium ſenectuti.* Et quid profectò dulcius, quam veterum ſtudiorum, atque adeo laboris omnis cum virtute transacti, animo tranquillo recordari? Sed utcumque Fabianum meminiſſe horum omnium juvaret: major tamen alia ei *Virg. 1. Æn.* erat, & quaſi palmaria voluptas. Quam ille universâ quidem vitâ jam à puero magnam perceperat; maximam verò ætate jam exacta capiebat; partim compellando Deum, partim loquentem Deum audiendo: illud precibus

con-

conſequebatur, hoc ſacra volumina verſando. Nihil enim aliud eſt oratio noſtra, ut præclare Hipponenſis ille antiſtes ajebat, niſi locutio ad Deum. Eoque ut, legentibus nobis ſacras literas, Deus loquitur nobiſcum: ita orantes Deum, eundem alloquimur. Præclara hæc cogitatio ei obverſabatur aſſidue: tantoque religioſius in oratorium ſuum ſe recipiebat, non illud modò, quod parietum latebris concluditur; ſed longè auguſtius pectoris ſacellum, in quo Spiritus Sanctus hoc ipſum divini cultus peragere opus ſolet. Quod ingreſſus, ut facilius precibus, ceu clavi, Dei theſauros aperiret, carnis propriæ fores occludebat. Atque ut olim ſacerdotes procul eſſe jubebant profanum vulgus: ita ille ſegregabat à ſe oſcitantiam, languorem, dubitationem. Attendebat ſedulo, quid Deo præſente loqueretur: nec ſua modo ei, ſed etiam ſalutem, & laborantis patriæ, & ubique terrarum militantis Eccleſiæ, commendabat. Interea cœleſtis gratia in corde penitiſſimo varios excitabat motus: præcipuè dolorem, ob delicta; amorem Dei, ob tot beneficia; contemtum mundi, in tanta ejus vanitate: patientiam quoque in

Auguſtin. in Pſalm. LXXXV.

Chryſoſtom. lib. 1. de oran. Deo.

adverſis, animum gratum in ſecundis, cœleſtis denique patriæ deſiderium, ac conſequendæ ejus fiduciam. Precationes haſce etiam literis commiſit. Vocabat ipſe Suſpiria, inque morbo, atque adeo extremis ipſis, etiam prælegi juſſit, ut ad ultimum uſque ſpiritum eas meditaretur. Cumque ſupplicibus hiſce poſtulatis ſociabat quoque gratiarum actiones; quas & ipſas animo maxime devoto promebat, ita uti eas manu ſua conſignatas reliquit. Gratias quippe agebat miſeratori Deo, quòd ejuſmodi, ut familiæ, ita pietatis parentibus naſci dediſſet: quòd corpus tribuiſſet ſalubre ac firmum: quòd animum eſſet largitus divinarum humanarumque rerum capacem. Singula ſui membra, ſi ſingulæ eſſent linguæ, non ſatis fore ajebat, ad percenſendâ erga ſe divinæ gratiæ munera. Agnoſcebat etiam eximium eſſe Dei beneficium, quòd iis eſſet verſatus locis, quibus ſanam de Deo doctrinam, verumque ejus cultum didiciſſet. In felicitatis etiam parte ponebat, quod animum ſuum liberalibus ſtudiis excoli contigiſſet: quod etiam notitia ſibi ac familiaritas interceſſiſſet cum tot præclaris viris Italiæ, Galliæ, Belgicæ, Angliæ, Hel-

Helvetiæ, Daniæ, Poloniæ, ac partis Moſcoviæ: quorum alii armis, alii doctrina, magnum ſibi nominis decus paraſſent. Laudi etiam ſummæ, ac ornamento ſibi ducebat, quod in notitiam veniſſet Cęſarum duorum, Maximiliani & Rudolphi: quodque innotuiſſet tot regibus, Henrico Borbonio Galliæ, Friderico ſecundo Daniæ, Eliſabethæ reginæ Angliæ, tribus Poloniæ regibus Sigiſmundo Auguſto, Stephano Bathorio, Sigiſmundo tertio hodieque ſuperſtiti: ac denique Iacobo, magno magnæ Britanniæ monarchæ, qui & per literas cum illo colloqui non gravabatur: uti nec Sigiſmundus Rex Poloniæ: quorum autographa in bibliotheca Morungana ſedulo adſervantur. Prædicabat adhæc beneficia erga ſe tot maximorum Principum, item amicitias plurimorum genere atque dignitate æqualium. Referebat inter argumenta ſummæ proſperitatis ſuæ, quòd adverſarios ſuos, præcipuè Gallicanæ expeditionis, atque aliarum laudum obtrectatores, veritate vindice, innocentia teſte, applauſu maximorum hominum ſuperaſſet. Neque hæc in ore fuere nata, ſed ex corde imo profecta: uti etiam ſuſpiria faciebant

fidem.

fidem. Præterea, quò devotum Deo animum vehementius excitaret, ad harmoniam illam, qua Claudius Gaudimelus odas Davidis concinnavit; nunc Gallicam Maroti Bezæque paraphraſin, nunc Teutonicam Lobvvaſſeri, modulari gaudebat: quod antea quoque, etiam inter medios armorum ſtrepitus, facere conſuerat. Hæc illa eſt ſolidæ pietatis indoles, quæ ſuum ubique agit ſabbathum, nulloque non loco pectus pro Eccleſia ſollicitum habet. Sancto huic exercitio Fabianus præmittebat ſubinde velut promulſidem, ſemperque quaſi opiparum condimentum ſubjungebat, lectionem S. Scripturæ: cujus ſenſum, divina inſpiratione adiutus, conferendo loca ſimilia accurate rimabatur. Adhibebat unà ſanioris mentis interpretes: alios etiam præſtantium Theologorum libellos aſſidue volvebat. Quo ſtudio uſque adeo locupletaverat capaciſſimum illud ingenium ſuum, ut non modo prudentiſſime diſſereret de omnibus iis, quæ vel ad capita fidei, vel ad vitam ac mores pertinerent: ſed arduas quaſque religionis controverſias enodare dilucidè ſapienterque poſſet. Quanquam hoc ſolitariæ vitæ, & ſenectutis ſtudio

non

non tam diſputationibus vacabat, quam iis legendis, & meditandis, quæ incentivum aliquod adderent ad virtutes Chriſtiano homine dignas. Atque hoc nomine in pretio illi erat, quem de beata morte libellum Germanico ſermone in lucem protulit Toſſanus. Cui ſociabat ſcripta Melanchthonis ac Calvini; aliorum item lucubrationes, uti Ioannis Arniſæi: quibus impensè delectabatur, propterea quod feliciter viam ducerent ad veram pietatem & ſanctimoniam, ſine qua nemo videbit Deum. Abrahami etiam Sculteti labores, & quæ publicâ ſibi, & nepotibus, nuncupatione dicata forent, quæque alia probæ ejuſcemodi monetæ haberet, ea & in manus ſumebat ſæpe, & occaſione oblata magnopere extollebat; nec laus ea magis ex amore, quam judicio proficiſcebatur: quippe qui illis ſignata paullatim in ſuccum & ſanguinem convertiſſet. Quemadmodum verò in tempeſtate gubernator dignoſcitur; in acie probatur miles; in foro aut ſuggeſtu palam fit, quid in umbra inter privatos quiſque parietes didicerit: ita Dhonanus oſtendebat, quouſque progreſſus eſſet exercitiis pietatis, cùm ſors ſcæva graſſaretur,

Danielis Toſſani Vade mecum.

N

retur, aut quoties periclitaretur valetudo. Quam ſæpe in ſenectute adverſam habuit, cùm aliis, tum podagræ & calculi doloribus, oppidò quàm acribus ac gravibus: quod morbi genus militiam ſecutis penè ſollenne ac proprium eſſe comperimus. Ita videlicet Deo viſum erat præparare eum ſenſim ad ultimum illum vitæ actum. Quem priuſquam exponam, aliquid dicendum de eo, in quo uno, vel providentia Dhonani, vel felicitas, requiri poſſe videatur. Neque enim prolem in ſpem generis propagavit: ac nec perſuaderi unquam potuit, ut ullam in matrimonium duceret. Ego verò, quod fortaſſe vitio alius verteret, laudi potius dandum puto. Profectò enim cœlo ille à nobis adſcribi meretur, cui beato adeò eſſe licet, ut edomitis libidinum furiis triumphum agat cœlibatus. Imò inter omnia Chriſtianorum certamina, quanto duriora ſunt prælia caſtitatis, in quibus continua eſſe pugna ſolet, tanto pulchrior lætiorque victoria duci debet. Atque id cum in omni vitæ genere: tum præcipue in vita tam aulica, quam militari, veriſſimum eſt: quippe quarum utraque tot undique illecebris abun-

Auguſt. in ſerm. ſup. Matth.

Digitized by Google

abundet, ut difficile admodum ſit, ſatis vel oculis cautum, vel caſtum ſeſe animo præſtare. Quantopere igitur prædicare convenit Dhonanum: qui talem ſe utrobique geſſit, quales honeſtas eſſe matronas oportere, ajebat Livia. Clariſſima hæc Auguſti conjux, cùm forte ei obviam fierent nonnulli, qui nudato omni corpore ad ſupplicium raperentur; tale ſpectaculum ajebat perinde eſſe pudicæ feminæ, ac ſi ſtatuas conſpiceret. Nimirum ita judicabat, ubi pudor ac verecundia regnant, ibi animum hominis rerum impudicarum conſpectu nequaquam ad pravas cogitationes abripi. Similiter animatus erat Dhonanus. Qui cum vivendum ſibi cerneret in fece populi, unde occurrerent quandoque proritamenta inverecundiæ; ille vel ex Democriti conſilio, tempeſtive claudebat oculos, feneſtras corporis, per quas mortem ipſam aſcendere Propheta monuit: vel ſi non liceret vultum habere averſum, mentem tamen ita obfirmarat, ut illecebræ iſtæ minimè animum labefactarent ac dejicerent de ſtatu honeſtatis. Mihi verò in hunc ejus cœlibatum propiùs intuenti cauſas habuiſſe graves videtur, ob quas

Dion lib. 58.

Ierem. 9.

à vita hæc ſocia, quam cæteroquin in nullo damnare mortalium, imò maximopere commendare ſolebat, ipſe foret alienior. Siquidem uni quaſi glebæ affixis conducibile eſt conjugium, quales neceſſariam domi familiæ operam dare poſſunt. At diſpar eorum ratio eſt, qui more corporum cœleſtium, crebrò mutant ſtationem: quoniam hi propria negligere, uxoris etiam amplexui, qui quodammodo eſt anima & vita conjugii, ſubducere ſe neceſſe habent. Atqui Fabiano optima vitæ pars, ac ſoboli procreandæ aptiſſima, partim peregrinationibus, legationibus partim, iiſque & multis & diuturnis, effluxerat. Plurimùm etiam ſibi vindicarant aſſidua Principum negotia. Adhæc inter arma nunc menſes, nunc annos totos conſumſerat: certamq; interea vix uſpiam ſortitus erat ſedem. Senio verò jam proximus, vitæque paullo tranquilliori deditus, matrimonio abſtinebat, quòd non modò ætas illa aliquanto ſit tardior, & iniquior proli procreandæ; ſed utcumque etiam liberis augeatur, tamen diu ſupereſſe nequeat educationi; in qua plus momenti, quam generatione ipſâ, ſitum eſt. Hunc verò naturæ qualemcumque de-

defectum, beneficio legis ſupplere voluit, adoptando filios ſeptem, quos Achatius, frater primogenitus, jam grandiores reliquerat. Nec poteſt ſanè teneriori amore pater complecti ex ſe natos, quàm patruus hic ſuos amabat adoptivos: ſive bene vivendi adminiculis, ſive monitis, aliiſve officiis paterni affectus, hoc totum metiamur. Atque viciſſim hi tanto affectu dignos ſe præſtabant. Nam ad nutum ac voluntatem ejus totos ſe componebant, curis eum levabant præſentes, magna etiam ſolatia atque oblectamenta abſentes adferebant. Quid etiam recreare eum magis ac reficere potuiſſet, quàm ubi tantum Dei favorem erga fratris, imò ſuos jam filios, quotidie videret? Ingenium nulli non eorum obtigerat acutum atque elegans, & rerum omnium capax: judicium illis acre ac circumſpectum: memoria firma. Ad iſta cœli dona acceſſerat, quòd univerſi non ſegni otio, ſed pace belloq; pariter, gerundæ nati forent Reipublicæ; imò eam ad rem ſubſidia omnia comparaſſent: quippe qui diu multumque egiſſent in regionibus exteris; qui exoticarum ſibi linguarum compluriun notitiam peperiſſent

exactam; quique in nullo non liberalis doctrinæ genere animum penitus imbuiſſent. Hiſce dotibus magnum ornamentum ac decus additum eſt à ſumma corporis dignitate. Utpote quibus valetudo eſſet firma, color vividus, membra concinna, nec uſpiam mendoſa. Verum enimvero cuncta hæc albis, ut dici ſolet, quadrigis prævertit, quòd iidem aureo ſociaſſent vinculo, tum pietatem, ſanioremque de Deo doctrinam, tum vitæ gravitatem, & mores ſupra quàm dici poteſt amabiles. Quantæ hæc omnia voluptati fuiſſe patruo credemus! Præſertim poſtquam ſingulos eorum pro meritis præclaris ad ſumma dignitatum faſtigia vidit evectos? Nobilis ille Thebanorum Imperator Epaminondas gratulabatur ſibi præ cunctis, quæ in vita dulcia contigiſſent, quòd parentes gloriæ ſuæ ſpectatores habuiſſet. Gratulabatur & ſibi Fabianus, quod fratris filios non ſpectatores ſolum nactus eſſet, verùm imitatores quoque virtutis ſuæ; nec virtutis tantum æmulos, ſed honorum etiam atque auctoritatis, quæ Virtutis filia meritò perhibetur. Ac tanto magis ei circa cor gliſcebat voluptas, quantò magis animo atque oculis

Plutarch. in vit.

ſingu-

ſingulos ex hoc numero percurreret. Primum in Frederico, natu omnium maximo, non pauca ſe offerebant virtutis eximia argumenta. Ut qui legatus fuiſſet ſæpius ad Poloniæ Regem: qui ſummum in patria magiſtratum (vocant. Curiæ Provincialis & Senatus Principem) cum laude maxima geſſiſſet: qui pari quoque felicitate, difficillimum inveſtituræ Poloniæ negotium confeciſſet. Cum enim anno MDCXI. Ioanni Sigiſmundo, Brandeburgico Electori, à Rege Poloniæ Sigiſmundo feudum Ducatus Pruſſiæ, (miſſo tum ad negotium illud conficiendum Abrahamo Dhonano, Friderici fratre) collatum fuiſſet: Fredericus hic poſtea anno MDCXXII. pro Ioannis Sigiſmundi filio Georgio Wilhelmo, eandem inveſtituram in Comitiis regni Poloniæ magno quidem labore, at nec minori gloria obtinuit. *Acta Comit. Regni.* Proximus natu erat Henricus: ſed voluptas ex eo percepta, diuturna non fuit. Nam cum Italiam ac Germaniam maximo cum fructu peragraſſet, ac ſpei jam multum in eo quoque poneretur, inſigni ſuorum dolore deceſſit Heidelbergæ, anno ætatis duodetrigeſimo. Sed ut obitus ejus dolori diu patruo

fuit:

fuit: ita ſolatio ac voluptati ei ſemper erat, quòd qui Henricum ſequebatur cognominis ſibi Fabianus experientiâ rei militaris tantopere inclaruiſſet: ut qui in Hungaricis caſtris contra Turcas cohortem lectiſſimam duxiſſet, inque expugnatione Albæ Regalis inter primos ſuperaſſet murum: qui etiam in Belgica adverſus Hiſpanos, ſub Principe Mauritio Auriaco, equitum ductor, in capienda urbe Gravia, præclaram fortitudinis laudem retuliſſet: præterea pacis artibus inſignis in ſuprema patriæ curia Principem inter Senatores locum obtineret: quique Brandeburgi, quæ præfecturarum in Pruſſia omnium eſt præcipua, ſummus audiret præfectus: denique qui legationibus præclarè etiam functus foret ad Regem atque Rempublicam Poloniæ, ac poſtmodo Sueciæ, atque operâ ſemper ſtrenue navatâ tantopere ſibi amore junxiſſet Electores Brandeburgicos. Summâ etiam lętitiâ perfundebatur Fabianus, quoties oculos convertiſſet in Abrahamum, valde acceptum caput Mauritio Auriaco, Principi fortiſſimo; uti & Guilhelmo Naſſovio, Friſiæ gubernatori, aliiſque heroïbus. Et ſanè multa erant, quæ eum

magno-

magnopere iis commendarent. Vir erat ſcientiâ rei militaris, univerſæ Matheſeos, cumprimis Architectonicæ peritiâ, Hiſtoriarum quoque, & Politicæ cognitione, nemini, cujuscumque ordinis, ſecundus. Atque idem in electionibus Cæſarum, in comitiis Imperii, aliiſque negotiis ad Reges Principeſque Legatus, nec non militum, tum ad Iuliacum, tum in Sileſia tribunus, gloriam longè maximam reportarat. Iuvabat quoque Fabianum mirum in modum, cum utrumque latus clauderent præſentes; vel, abſentibus etiam, medium ſe animo conciperet, inter perilluſtre fratrum par Achatium & Chriſtophorum, utrumque Friderici Palatini, & in ditione ejus patria, & in regno Bohemiæ, ab interioribus conſiliis. Nam ſi ex his Achatium reſpiceret, ſumma delectatione afficiebatur, quoties animo obverſaretur, quanta cum laude quondam tum præfectus fuiſſet Waleſaſſenſis, tum auguſtiſſimi Friderici ſtudiorum & morum Ephorus, & Conſiliarius intimus. Exoſculabatur ingenium candidum ac mite: amabat orationem prudentem ac diſertam: mirabatur illam in rebus expediendis ſeu dextram gravitatem, ſeu

Megiſer. in delit. ord. Equeſt.

O gravem

gravem dexteritatem: quorum omnium egregia edidit documenta in legationibus ad Matthiam Bohemiæ Regem, ad Regem Angliæ, Daniæque, item ad Principes alios. Nec graves minus cauſæ erant, cur Chriſtophorum in oculis geſtaret. Eodem quippe hic apud Fridericum, ac Achatius, loco erat. Philoſophiæ erat callentiſſimus, nec minus ſcientiæ militaris. Galliam Belgicam utramque acceſſerat non ſemel, quater Britanniam, Galliam octies, ad Reges Principeſque, quà Germanos, quà externos, fuerat Legatus. Apud Maximilianum Archiducem, patri cognominem, Cæſaris filium, Cæſaris fratrem, inque Romano Imperio alios, ſic Germanicè perorarat, ut majore eloquentia, vel gravitate, vel ſtudio, potuerit nemo: nec minori ingenii flumine, vel dicendi vi, idem Gallicè fecerat apud Henricum IV. & Ludovicum XIII. Galliæ Reges: parique orationis facultate idem Italicè præſtiterat apud Venetorum Ducem: deniq; apud Reges Principeſq; Magnæ Britanniæ, Hungariæ, alios, Latino ſermone diſertiſſimus & fuerat, & habitus erat. In voluptate tanta, quam ex præclaris adeo fratris liberis caperet Fabianus,

Digitized by Google

nus, illud ei extremâ ſenectute haud exiguum vulnus inflixit, quòd ex iis ſeptimum, ſeptem ante obitũ menſibus, lugere cogebatur. Theodericus is fuit, qui prope Renoviccium in Bohemia pulchrè functus officio fortiſſimi Ducis, in ipſa pugna trajectus ſclopeto, anno ætatis ſuæ quadrageſimo, vivendi finem fecit, atque omnibus pertriſte ſui deſiderium reliquit. In cujus ſi geſta diffundere me vellem, ſpirantia maſculæ virtutis documenta longâ ſerie referrem. Sed vitam ejus delibare, faſtigiaque rerum attingere, nunc contentus ero. Puer literas didicit, quantum ſufficeret viro, non ſcholis, ſed Reipub. victuro, & ipſi adeò, ut ſic dixerim, Bellonæ ſe ſuaque conſecraturo: ut eſt in diverſo hominum genere

Hic ſatus ad pacem, hic caſtrenſibus utilis armis. Horat.

Οὐ γὰρ ὡὐτὸς παντ' ἐπίσασθαι βροτῶν Eurip.
Πέφυκεν, ἄλλῳ ἢ ἄλλο πρόσκειται γέρας.

Ut cuncta nôrit, nemini mortalium
Datum eſt: at alia dote plus alius valet.

Utinam verò ad illuſtri genere editos nunquam poteſtas, ac jus imperii deferretur; niſi militiæ jura, ac rationem arma tractandi, priùs didiciſſent. Nunc quaſi præclarè naſci ſuffi-

ceret, plurimùm illos, qui hoc ſolo Dei munere gaudent, ſummi etiam manent honores. Atqui eos, à quibus cæterorum vita & incolumitas dependet, non pacis tantùm tempore, ſed etiam cùm belli inſonuit tempeſtas, pernoſſe conveniebat modum tuendæ publicæ ſalutis. Quem quomodo ſciant, qui inter muliercularum amplexus, nutricum ſuavia, in ipſo quaſi gremio Veneris educantur? Quippe à pueris deliciis aſſueti, ac poſtea turpi tantùm voluptate capti, malunt, ut

Ovid. epiſt. Hel.

— Bella gerant alii:

ipſi Phrygiæ, non Phryges: non viri Principes, ſed feminæ barbatæ: imò minus quàm feminæ pleræque: quia non ita malè agitur cum rebus humanis, ut non omni ætate ex ſequiori ſexu, obducere talibus aliquam poſſis, quæ iſtis, quos ſane Venereos heroas nuncupemus, non fortitudine antiſtet. Ut adverſus ejuſmodi occentare liceat illud veteris Poëtæ:

Enn. apud Cic. in Offic.

Vos etenim juvenes animos geritis muliebres,
Jlla virago viri.

Ab horum moribus per omnem vitam mirificè abhorruit Theodericus. Itaque ad modum veteris Germanorum diſciplinæ, militiæ

ſe

ſe dedit, omniaque ſtipendia complens, per omnes gradus pari animi præſentia, ac ſollertia, ad ſumma eſt faſtigia enixus. Ac primo quidem, quaſi ad prævium fortitudinis exercitium, in aulam miſſus Principum Anhaltinorum, Bernhardum Principem in Hungariam contra Turcarum caſtra comitabatur. quo tempore arx Wacia intra Novigradum copiis CIƆIƆ
Cæſarianis eſt occupata; Agria verò, propu- XCVI.
gnaculum ſuperioris Hungariæ fortiſſimum, epiſcopali ſede nobile, Mahumeti deditum fuit. Ac Princeps quidem magnanimus hac ipſa in expeditione fatis conceſſit. Theodericus verò etiam ſequenti anno obſidionem Budenſem vidit: imò tyrocinium in eâdem, etſi peradoleſcens, haud pudendum depoſuit. Nec longè pòſt ad Belgas militatum abiit; obſidioni Retzii, Civiæ oppidi, interfuit; eâ tempeſtate, quâ Franciſcus Mendoza, Aragoniæ Admiralius, gentilitio concitus faſtu, ne Romano quidem imperio parcens, Weſtphaliam vexabat crudeliter, inque hibernis apud Clivienſes, magno eorum, nec facilè obliterando malo, exercitum ſuum collocabat. Sed enim Theoderico perjucundum poſtea ſpecta-

Digitized by Google

culum fuit, eum, qui inſolenter adeò ſe jactarat, fugatum, caſtris exutum, atque adeò captivum ſiſti Mauritio Naſſovio, Principi Arauſionenſium fortiſſimo. Quo ſub heroë Dhonanus in juventute decennium integrum, & quod excurrebat, meruit: longè profectò feliciſſimus, cui Imperator obtigiſſet, in quo, miraculi inſtar, virtus militaris ſignis adeò illuſtribus ſe extuliſſet. Nimirum exoptare quidem erat prudentis; ſed fortunati fuit, eum conſequi ducem, ad cujus normam fingere omnes actiones ſuas imitando poſſet. Sub hujus etiam ductu prælio ad Mulheimium interfuit: idque magnis animis, ut vel hoc argumento erit, quòd ſigniferi munus obiens, ne tum quidem deſeruerit ſtationem, cum ſe jam deſertum à fortuna videret: quippe in facie ſclopeti ictu ſauciatus, equo etiam, qui veheret, vulnerato. Strenuè item ſignum in hoſtem intulit prope Santenium, plenus ejus cogitationis, ut, quantum in ſe foret, Adolphi Naſſovii, heroïs imperterriti, ulciſceretur mortem. Hinc quietiora aliquanto tempora eum ſibi vindicarunt: nec illa tamen admodum diuturna. Triennio enim pòſt in obſidione Iulia-

MDCV.

Digitized by Google

Iuliacenſi ſub Electore Brandeburgico turmam equitum duxit. Quod bellum Theoderico omnino viſum eſt memorabile, non *Gerh. in Chronol.* modò copiarum ſplendore, & miro actorum cuniculorum artificio; ſed etiam quòd toto illo tempore, non cœli injuria, non morborum contages, non penuria annonæ, afflixerit obſidentes. Quibus & hoc acceſſit, quòd, utcumque diverſæ gentes, Galli, Angli, Scoti, Belgæ, Germani, atque alii, ſub uno Imperatore conveniſſent: nulla tamen in milite tam vario coorta unquam ſint diſſidia, nullæ abalienationes aut contentiones inter diverſarum gentium Duces. Theodericus verò jam multis exercitatus caſibus, magis magiſque non umbratili, ſed ſolidæ litabat gloriæ, quâ abſens etiam per ora hominum volitabat; futurumque erat, ut mortuus etiam in præſtantiſſimi cujuſque animo viveret. Itaque, quo tempore Condæus, Galliæ Princeps, difficili ſanè bello implicaretur, atque alii etiam procerum aſſererent patriæ libertatem: Bernardus, Witgenſtenii Comes, Legato uſus Theoderico, equites auxiliares ex Germanis MDCXIV. ducebat. Sed cum in morbum Comes inci-

diſſet,

diſſet, qui & lecto plane affixit, pro eo Dhonanus quadringentos equites per univerſam Galliam, perque media hoſtium agmina, & duxit ſalvos, & incolumes reduxit. Nec ſalutem ſolum ſuis, ſed exitium etiam hoſtibus attulit. Imprimis prælio, quod cum Marchione Renellio commiſit. Nam Gallorum legionem obviam factam, ac copiis Witgenſtenii dira minitantem, non modo fortiter vicit, ſed etiam delevit; eâque victoria militibus in Galliam patefecit viam. Hac pugnâ, cui non interfuit modò, ſed etiam præfuit Dhonanus, quaſi novâ virtutis face accenſa, penitius in Honoris templum penetravit, ac trophæum Gloriæ luculentius fixit, quam ante. Itaque, poſtquam Witgenſtenius oppetiiſſet mortem, præ cæteris à Condæo Principe, magno cum favore atque applauſu exercitus, in locum defuncti eſt ſurrogatus. Dhonanus verò Legatum ſibi atque optionem allegit Lippæ Comitem, juvenem ſanguinis, an animi generoſioris, haud facilè dixerim. In hoc ſupremo munere ita ſe geſſit Theodericus, ut ſi Româ florente vixiſſet, triumphali corona & ſtatua fuerit ornandus. Quod ſi exitum vitæ impri-

Digitized by Google

imprimis ſpectare oporteat, quantum veræ gloriæ Theodericus meruit, non eo ſolum, quòd fortiter pugnârit, uſque dum vultum hoſtis ſui petens, penè in conſpectu Imperatoris, intimo gutture tenus læſus, occubuit: ſed etiam, quod antea ſeſe, ut Chriſtianum militem decebat, adeò piè ad mortem præparârit. Qui à cane rabido morſi ſunt, non modo rabidi fiunt ipſi; verum alios etiam in furorem rapiunt. Perinde cum animorum contagio comparatum eſt; in militia maximè, ubi non multa tantum

Corporibus tranſitione nocent: *Ovid.*

ſed ad penitiſſima quoq; mentis, ſerpit peſtilẽs morum malorum ſpiritus. At non corruptela hæc penetravit ad Theodericum: verè beatum, ex Prophetæ regii præſcripto. Nec enim illum

— de tramite recto *Pſal. 1. v. 2.*

Impia ſacrilegæ flexit contagio turbæ:
Sed vitæ rimatus iter melioris, & altâ
Mente Dei leges noctesque dieſque revolvit.

Nempe exteriori quidem vita cum ſeveritate vultus miſcuerat comitatem ſermonis, (quæ & relucebat in ſermone exotico, Latino, Hiſpanico, Polonico, Gallico) verùm interiore

Digitized by Google

animo inter medios armorum ſtrepitus clamoreſque, pietatem & religionem verbis, geſtibus, operibus, præclarè tuebatur. Morte verò terribilium omnium, ut aiunt, maximè terribili Theodericum haut exterritum fuiſſe, apertiſſimis indiciis conſtat. Imo inde etiam erat, quòd inter milites rubro, candido, aliove lætiori colore gaudentes, ille atra uſurpare ſoleat ornamenta, etiam vexilla ac balteum. In ipſo bello Bohemico, ubi fortiter pugnans occubuit, nigro utebatur ſigno; in quo laureæ pictæ hæ voces binæ linguâ forent Celticâ adſcriptæ: O MEVRTO. Innuebat autem, aut laureæ coronam ſibi acquirendam, aut morte occumbendum. Nec ſpes eum ſua fruſtrata fuit: quæ utrumque implevit. Nam & hoſti intrepidè occurrens lauream laudis adeptus eſt, & mortem glorioſam, quam appetiit, etiam oppetiit. Singularis quoque pietas ejus, & quam propterea carus fuerit Deo, argumento hoc memorabili eluxit. Binis ante obitum menſibus, corpore planè animoque ſoſpes, mortem non cogitabat tantùm, ſed etiam prædicebat. Crebris enim ſermonibus, quos cum Chriſtophoro fratre, atque aliis habuit,

apertè

apertè illud ac minime hæſitabundus dictitabat, magni aliquid impendêre, quod eventum ſuum pridie Kal. Novembris ſortiretur. Sibi verò deliberatum conſtitutumq; eſſe, ad illud tempus militiæ peſſimis moribus imbutæ valedicere. Valedixit vir animi heroïci eâdem menſis die, quâ liquidò expreſſerat, manifeſto numinis inſtinctu, ut ſolent piæ mentes: quæ ad præſagiendum tanto ſunt aptiores, quanto ſunt propiores metæ. Nempe decurſo quaſi vitæ ſpacio animus, quem cœlitus accepimus, terrenas ſordes exoſus, atque ad originem ſui anhelans, perfundi incipit nova luce cœleſti, cujus claritudine tenebræ, quæ obſidere nos ſolent, magis & magis diſpelluntur. Ac Theodericus quidem ſuperatis humanæ vitæ miſeriis nunc triumphum agit in cœlis. Nos quoque ab eo, quaſi à diverticulo, revertamur tandem ad patruum hujus Fabianum: cui maximam voluptatem attuliſſe diximus, primum quidem quod fratris ſui filii calcarent ſtrenuè virtutis viam, quam ipſe hortando atque exemplo commonſtraſſet: deinde autem, quòd nemo non eorum, cùm ſeni numero forent, pro meritis ſummis, honoribus quoq; ſummis

 floreret.

Digitized by Google

floreret. Antiquis illud annalibus proditum eſt, cùm pater aliquando filios duos ludis Olympicis coronari cerneret; populoque flores conjiciente, ipſe inter victores procederet medius; adeò honorifico hoc ſpectaculo permotum fuiſſe optimum ſenem, ut in ipſo liberorum amplexu, præ diffuſa lętitia expirarit. Hoc illi inter binos duntaxat contigit, atq; in ejuſmodi victoriæ genere, ubi non tam animi virtus, quàm corporis athletica conſtitutio, atque agilitas palmam obtineret. At quanto juſtius Fabiani gaudium fuit, qui ſex hoſce, doctrina, ſapientia, auctoritate, quæ longè omne corporis robur exſuperant, tot lemniſcatis ornatos palmis conſpexit: neque id in breve tempus, quandoquidem, quod miraculi inſtar eſt, è tam multis degeneravit nemo: imò univerſi conjunctis ſtudiis, quaſi mutua fatorum & virtutum conſpiratione, nomina ſua æternis meritorum tabulis ad Memoriæ aram ſuſpenderunt. Quod ſi quis inficiari auſit, raro hoc in vita humana evenire: illum ego vel gnaviter impudentem dixerim, vel certè in iis, quæ vitam hanc ſpectant, hoſpitem, planeque peregrinum. Quis enim non quotidie experitur,

ritur, quàm inſolens ſit, ut fratres terni, imò duo, atque adeò vel filius unicus, eximiæ virtutis parentibus ſatus, Honeſtatis & ipſe graſſetur viâ? non divertat ad laxam Voluptatis ſemitam? non ad Suburram, locaq; Vacunæ, & Murciæ dicata? Veterum monumenta Romanorum ac Græcorum ſi replicare viſum ſit; ac penſiculatius paullò examinare, quàm pauci ex una eademque familia ſupra cæteros mortales, vel eruditione clari, vel virtute conſpicui prodierint: unum comperiemus Publicolam, unum & Camillum, & Fabritium, & Papyrium, & Marium, & Lucullum, & Cæſarem. Unus quoque occurrit Lycurgus, unus Solon, Themiſtocles, Ariſtides, Epaminondas, Thraſybulus, Ageſilaus, Phocion unus: itidem unus Virgilius, Horatiuſque: unus Varro, Cicero, Salluſtius, Livius, Tacitus unus. Poſtquam verò duos Catones, Decios duos, tres Metellos, Fabios, Scipiones, tres quoque Curios continua ſerie oratores ſeculum olim dedit, ad prodigioſum magis, quàm conſuetum naturæ morem, referri hoc cœpit. Quid igitur exiſtimaſſent ejuſce tempeſtatis homines, ſi ſex fratrum parem virtutem &

gloriam comperiſſent? Exurgam altius, meque ipſum, & Rempublicam, in hoc ſolatium erigam, ut augurer, ipſos quoque Dhonanos fratres eximiam de ſe prolem, quæque præclarè in patrias, & patrui avique virtutes eat, daturos eſſe. Fridericus ſanè, & Fabianus, & Abrahamus, jam dudum terris oſtendunt lætiſſima connubii ac tantæ ſpei pignora, eaque prognata heroïnis, quibus par familiæ decor, par pro ſexu ſuo eſſet virtus. Nec fruſtratus eſt Chriſtophorus hanc de ſe exſpectationem. Qui fœcundo ſibi thalamo junxit magnum ſui ſexus ornamentum, Urſulam, heroïnam undecumque ornatiſſimam, vivum exemplar patris generoſiſſimi Ioannis Alberti, Solmenſis Comitis, in quo ſanctiſſima pietas, cum vitæ integritate atque prudentia inter ſe certant. Ex præclara adeò radice quid niſi eximios nobis polliceamur fructus? Quippe Solmenſis familia antiquitatis laude ad nubes uſque caput extulit: ut quæ, jam ante annos CCCC. in Henrico, celebri cordatoque heroë, amœniſſimè floruerit; ex cujus ſatu, ſed longa propagine, noſtra tempeſtate XXX. annorum ſpatio, Georgius Ebertus, duo Philippi, Ebertus,

tus, Wilhelmus, Otto, Fridericus, Albertus Otto, Reinhardus, Henricus Wilhelmus, Ioannes Georgius, Ioannes Albertus, alii ſub Cæſaribus, Regibus, Principibus, ſumma militiæ imperia, pari fortitudine ac felicitate geſſerint. Imò hodieque eadem familia propinquitate attingit Principes, Electores, Reges. Scientiam enim neminis fugit, quinque heroïnas Solmenſes temporibus noſtris, paucorum annorum decurſu, nupſiſſe totidem illuſtriſſimis Romani Imperii Principibus: quod decus equidem neſcio, an ſeculo hoc alteri Comitum familiæ obtigerit. Agnes quippe in matrimonio collocata eſt Mauritio, Haſſiæ Landgravio: Dorothea, Guilhelmo, Principi Palatino, ex proſapiâ Birckfeldenſi: Sophia, Ioachimo Erneſto Onolbacenſi, Marchioni Brandeburgico: Sibylla, Auguſto, Principi Anhaltino: omnes plurium liberorum matres adhuc ſuperſtites, Agnete exceptâ, matre Guilhelmi, Lantgravii Haſſiæ. Sabinæ verò his nunc connubium acceſſit, cum Frederico, Marchione Badenſi, ex proſapia Durlacenſi. Quod ſi extra Germaniam imus, quantum etiam attuliſſe putemus ad ſplendorem ejuſce

domus

domus lætum Ameliæ, heroïnæ cordatiſſimæ, connubium cum illuſtriſſimo Arauſionenſium Principe Frederico Henrico Naſſovio? qui poſt fata magni parentis ſui Guilhelmi, nec minoris fratris Mauritii, prudentiſſimè & fortiſſimè fœderatam tuetur Belgicam: ac cujus (ita auguror) liberis, & poſteris, multa per ſecula libertatem eadem ac ſalutem ſuam debitura eſt. Sed ab inclyta Solmenſi familia, in quam incideramus occaſione conjugis Chriſtophori Dhonani, iterum noſtra ſe oratio ad Fabianum convertat. Cujus ad laudem æquè, ac felicitatem, referimus, quòd, quos cariſſimus frater ejus filios reliquiſſet, invidiâ etiam teſte, magni & nunc ſint, & poſteris ſint futuri. Ut quos fere omnes ex patriis penatibus ipſe eduxerit ad urbes, moreſque exteros videndos: quorum etiam generoſis ingeniis faces prætulerit, tum in Apollinis & Muſarum, tum Martis ac Bellonæ ſtudiis atque artibus: cujus denique ſalutaribus monitis ac conſiliis honores, quos ſuſtinent, ſint conſecuti: quorum ſingula ingenuè ipſi confitentur, ac prædicare etiam non ceſſant. Nihil verò minus cogitandum, quàm cœco erga

eos

eos amore ductum fuiſſe. Cum enim manum penè omnibus porrigeret auxiliarem: ſuos tamen, licet offerretur occaſio, neque ad dignitates ipſe evehebat, neq; eo fine aliis commendatum ibat; niſi virtute ac meritis, honore ſeſe digniſſimos præſtitiſſent. Nempe quid faciendum ſibi foret, non ſuo unius, ſed conſtanti bonorum omnium judicio metiebatur. Bonorum autem amorem hi facile ſibi conciliabant præclaris animi dotibus. Quas ipſas ornabat dulciſſima rerum concordia, & mirus amor fraternus. Siquidem, quod de Tuberonibus narrat Plutarchus, eos unâ in domo, eodem ſub tecto, magno cum animorum conſenſu vixiſſe; id Dhonanis non minùs convenit. Vixerunt enim quinque propemodum luſtris unis in ædibus: quamvis domos complures in bonis communibus & indiviſis poſſiderent. Ac quemadmodum Tuberones cuſtodiebant aureum illud poculum, quod ex dono Paulli Æmilii unicum habebant: ſic concordiam fraternam, velut omni auro potiorem theſaurum, in familiâ ſuâ conſervandam fratres Dhonani arbitrabantur. Neque dubitandum, quin, cum tantam in his animorum conjunctionem

Fabianus quotidie videret; eo hilarius lubentiuſque fortunatiſſimus ſenex, pertulerit labaſcentis ætatis faſtidia, ſeque ad calcandum mortis iter accinxerit. Ad quam vitæ ejus cataſtrophen, & morbos pariter, quibus Deus ad meditationem mortis præparare homines ſolet, extremus jam noſter ſermo decurrit. Vixerat Dhonanus totos L. annos, valetudine commodâ ſatis atque integrâ. Primùm, quod ægritudine cum periculo aliquo conjuncta affectus fuit, in Italia contigit, partim Florentiæ, partim Patavii: ubi Hieronymi Capivaccii, celeberrimi ac prestantiſſimi medici operâ, pristinę eſt ſanitati reſtitutus. Pręterea in Gallica eum expeditione lues invaſit peſtilens. Cum enim alienis malis vix aliter commoveretur, ac ſuis; præſertim eorum, quibus familiarius uſus eſſet: impetrare ab animo non potuit, quo minus ſuos in morbo cubantes inviſeret, nobiles, ignobiles, viliores etiam ſervulos & aurigas. Ut minimè mirandum ſit, ſi ex contagione ipſe quoque virulentos halitus intra viſcera attraxerit. Quæ res fecit, ut aſperrima hyeme, cum ultro citroque commeandum eſſet, curru ponè vexillum vehi cogeretur.

Reli-

Digitized by Google

Reliquum autem vitæ tempus produxit vitâ frugali & temperantiâ inſigni. Ajebat enim, non temere Diogenem ſtomachari in eos ſolere, qui, cum luxurioſe vitam degerent, nihilominus pro valetudine bona, ſacrâ Diis facerent. Quippe ſingulos quodammodo in ſe habere facultatem, abſtinentia & ſobrietate conſervandi corporis valetudinem. Sed nullius tanta eſt ingenii vis, nulli illud corporis robur, ut evitare omnia valeat mala, quæ naturæ imbecillitas ac fragilitas ſecum trahit. Poſtquam igitur Fabiano quoque

— Felicior ætas
Terga dedit, tremuloque gradu venit ægra ſenectus:

jam infeſti, tetri, atque caliginoſi vapores petebant officinam cordis; utque crebrâ affligeretur palpitatione nobiliſſimum viſcus efficiebant: jam in articulos pedum, manuumque defluebat tenue ſerum; ex quo triſtis podagræ ſenſus concitabatur: jam in renibus collectum ſabulum lapideſcebat; unde atroces calculi dolores cooriebantur. Atque iſti ubi radices ſemel egerant, ex imo erui fundamento minimè potuerunt. Poſtremo autem quadrimeſtri

ferociores etiam reddebantur: Neque tamen exiſtimandum, Dhonanum de morte demum cogitaſſe, poſtquam moleſta eſſe cœpiſſet

Virgil. Æneid. 9. *— Tarda ſenectus,*
Debilitans vires animi, mutanſque vigorem:
aut ubi morbi præcipites atque impetuoſi irruere cœpiſſent,

1. Æn. *— velut agmine facto.*

Quin verò tota ejus vita, quod Philoſophiæ proprium eſſe ajebat Plato, nihil aliud, quàm mortis meditatio fuit. Quæ propterea mortis contemtum animo ejus induxerat. Maturè itaque in lubrica adhuc vitæ ſtatione conſti-*Eſai. 38.* tutus, ad Prophetæ monitum, de domo ſua diſpoſuit, ac priuſquam morbus ingraveſceret, teſtamentum condidit. Eo hæredes ex aſſe nominavit fratris liberos: uti non modò dictabat amor; ſed natura etiam, rectaque ratio flagitabat. Quamquam autem parili omnes affectu complecteretur: pridiè tamen quàm vitâ excederet, Chriſtophoro, è fratris filiis natu minimo, quòd clade Pragenſi anni CIϽIϽCXX. majorem penè, quàm ferendo foret, jacturam feciſſet, liberaliùs aliquanto, ac cæteris, conſulendum ſibi codicillis putavit. Cumque proſpice-

ſpiceret hunc in modum ſanguine proximis: alterum tamen, quo præſcripto religionis tenemur omnes, minimè neglexit. Ex reliquis enim bonorum, quibus carere hæredes ſuos poſſe animadverterat, ita derivabat beneficentiam ſuam, ut inde partem haurirent famuli & aſſeclæ, ne minimo quidem ex domeſticis atque familiaribus indonato abeunte: partem caperent invalidi ſenes, hominesque miſerabiles in Noſocomiis, Xenodochiis, aut domi ſuæ paupertatem inutili pudore tegentes: partem denique cari auferrent conſanguinei, propinqui, amici. In qua diſpenſatione ei, ex mente B. Ambroſii, quaſi norma quædam & velut amuſſis erat, fides ſincera, & providentia perſpicax: dabatque operam ſedulo, ut, quod B. Gregorius requirebat, charitas cum prudentia, prudentia cum charitate jungeretur. Quippe niſi in legando hac fuiſſet cautione uſus, potuiſſet, opinor, idem ei objici, quod Diogenes cuidam ſine judicio quidvis cuivis largienti: *Male ſit tibi, qui Gratias, quæ virgines ſunt, feciſti meretrices.* Verè enim proſtituimus beneficia, non conferimus, niſi accipiant ii, qui vel egeant, vel opibus honeſtè uti ſciant. Atque ut

Ambroſ lib. 3. de Offic.

Gregor par. 3. Paſt. admonit. 21.

hîc prudentia, ita in morbo fortitudo ejus eluxit: etiam cùm pertinaces illi ex calculo dolores ac cruciatus indies invaleſcerent; imò vim omnem ſpirituum ac corporis magis & magis reſolverent ac labefactarent. Hic opinor, mollicellus aliquis, ac ſuo quondam judicio beatulus, nunc deſerturus quicquid carum habuerat, vix lachrymas tenuiſſet. Dhonani verò

Sill. Ital. lib. 6.

— patientia cunctos
Hos ſuperat caſus.

Nempe in illis acerbiſſimis doloribus innitebatur divini numinis providentia, & paterna ejus miſericordia. Animo quoque obverſabatur dictum illud aureum, ex Stoa profectum: *Epictet.* Dolor omnis levis eſt, ſi ferre poſſum; brevis eſt, ſi ferre non poſſum. Nec tum demum hæc diſcere coactus eſt: ſed de cœleſti migratione, Deoque, æterno Spiritui, ſpiritum ſuum reddendo, à multis retro annis cogitationem crebrò ſuſcipere ſolitus erat. Atque hoc animo etiam olim in Galliis balſamum ad pollincturam, & cadaveri involvendo linteum, pretio ſibi comparârat. Ergo ut recuperandæ valetudinis ſpes ſupererat exigua, vel potius nulla: vocavit

vocavit ad ſe Danielem Spieſſium, conſulem Morungenſem: cujus operâ in re domeſticâ, tum ipſe uſus fuerat diu, tum etiam fratres, ac horum liberi. Indicavit ei, ut recondita eſſent in ciſta balſamum, quod dixi, ac ſindon: ſimul, quid iis fieri velit, edocuit. Nam poſt obitum inungi juſſit exanime corpus, ac linteo velari: at ne à pollinctoribus ſecaretur, interdixit. Atque hæc ille promere animo ita firmo, ſermone adeo conſtante, ut prope dixerim mortem potiùs in timorem conjecturus videretur, quàm ut eam ipſe exhorreſceret. Etiam addebat, gaudere ſe plurimum, quòd brevi mors factura eſſet dolorum omnium finem. Ad cogitationem, vel mentionem mortis, nec tantillum moveri viſus eſt. Nimirum hilari etiam vultu fatalem illum ictum excipere ſolent, qui ad eum ſe compoſuere jamdiu. Quanto autem magis videret, haut ita longam ſpem vitæ ſupereſſe, tantò ardentiùs ab rerum mundanarum cura cogitationes omnes ad Deum convertebat. Imò nihil jam vel adeo volupe erat, vel tanti ponderis, ut ultra adlubeſceret, imò faſtidio potius rerum caducarum ducebatur. Ut qui tantummodo

modo meditaretur cœleſtes illas lauticias, quarum guſtum animo præcipiebat. Nimirum mentem extra morboſum corpus raptam, jam ſtricturis ſuis irradiabat, non gratiæ modò, ſed gloriæ quoque divinæ lumen: cujus fruitio quantâ voluptate animos perfundat, nec lingua eloqui, nec cogitatione aſſequi poſſumus. Cæterùm ita affecto Fabiano, ſuperaq; ſolùm cogitanti, unum tamen, quod ad vitam hanc pertineret, jucunditatem & lætitiam attulit non exiguam, non multò ante diem, quâ exceſſit. Is nuncius fuit, de adminiſtratione Ducatus Pruſſiæ autoritate Regis tandem commiſſa Sereniſſimo Electori Georgio Wilhelmo: cui quidem jure nullo denegari is honos poterat: verumtamen multorum & vota & ſtudia longè alio tendebant. Itaque Electori, cùm ipſius, tum publico nomine gratulabatur, quòd non modò in ruborem dati eſſent ingrati patriæ cives, pacis turbatores, qui hactenus adverſati eſſent Principi optimo: ſed etiam, quod luculenta affulgeret ſpes, fore omnino, ut res Patriæ, Eccleſiæ, Principis, in melius deinceps verterent. Iamque vires quotidie ita collabi Fabiano, ut indicio ea res

eſſet,

extremam imminere diem, ad quam piiſſimus vir tantopere anhelabat. Quare priuſquam animæ illud, corporiſque divortium fieret; liberorum fratris tres natu majores, Fridericum, Fabianum, Abrahamum, humaniſſimè arceſſit: venientes poſtridie Pentecoſtes lætus excipit: gratias iis pro parendi iſtoc obſequio agit, blandeque alloquens, Hic, inquit, dies mihi natalis eſt: quem bis & ſeptuagies divino indultu, hac corporis animique compage celebravi, hodie extremum perago. Vos verò coram adeſſe mihi volui, non tam ut dextras jungere nobis liceret invicem, grataſque in his terris, & poſtremas cum gaudio

— *audire & reddere voces*: *Virgil.*

quàm ut mutuo etiam hoc noſtro colloquio præludamus converſationi meliori longiorique, quæ in cœlis conſequetur. Eo jamnunc præibo, ſed lætiſſimâ vos fiduciâ præſtolabor, eluctatos aliquando ex furiali hujus vitæ Oceano, ut ante divinæ majeſtatis thronum in ſinu Chriſti Soſpitatoris, in Angelorum contubernio, in ſocietate Eccleſiæ triumphantis, in conſpectu tot majorum noſtrorum, non deſituris unquam, neque remiſſuris deliciis

R unà

unà perfruamur. Accedebant amplexus mutui & arctiſſimi; addebantur oſcula, quæ gemitus jam intercipiebant, jam ingeminabant: lachrymis denique ultro citroque obortis dubium reddebant ſinguli, utrùm majori ab ſe moleſtia divellerentur, an cupidius exſpectarent conjunctionem illam in cœlis futuram. Tandem abitum parant Fridericus & Fabianus, ut publicis comitiis, quæ Regiomonti agebantur, ex officio intereſſent: cùm patruus, ductis ex imo pectore ſuſpiriis: Ite, inquit, ſuaviſſimi nepotes. Deo vos, veſtro publicoque bono, commendo. Nulla equidem viſendi vos amplius in hoc terrarum orbe facultas dabitur: at dabitur in altero, meliorique mundo palatium amœniſſimum; ubi congredi ſine laſſitudine, colloqui ſine ſatietate, vivere ſine tædio, tempore, modò, poſſimus. Præ illa vita hæc vita mors eſt, cujus me verè tædet: illam ſpiro, ſperoque: hoc uno lætus maximè, quòd fiduciâ certiſſimâ, nec ullâ dubitatione convulſa, vitam æternam animo jam deguſto, eamque jam nunc adituriо. Poſtquam hi digreſſi, nulli, ut ante, patere ad ſe acceſſum voluit; nec quenquam ſuſtinuit audire, qui de

rebus

rebus hujus ſæculi quicquam referret. Tunc nempe credibile eſt, veterem hominem in toto corde domari, quando aliunde, ut pulcrè Auguſtinus monet, minimè aliud cogitatur. *Auguſtin. in Pſal. 118.* Unus, iſque aſſiduus ei, propeque accubuus, præter clinicos, aderat præco verbi divini, qui, nunc ſacris verbis, præire ægro, nunc iis interfari. Quibus Dhonanus perinde ex pectore ſuo eliciebat preces, atque ex chalybis, ſiliciſque attritu, micantes flammas reſilire advertimus. Precationes antea à ſe compoſitas, de fonte ſacri codicis hauſtas, ex legentis ore inſcribebat cordi, & Suſpiria ſua ſuſpiriis ſibi applicabat. Uſque adeò in oratione non deficiebat, quamdiu vitæ ullus ſupereſſet ſpiritus: quem ille pridie Nonas Iunii extremùm commendavit Deo, placideque adeo reddidit, ut ſomnum capienti ſimilior videretur. *CIↃIↃCXXI.* Dhonanum verè jam undique felicem! imò nunquam futurum felicem, niſi ad hunc beatitatis portum vela remoſque convertiſſet. In terris eum beare videbantur, prudentia, virtus, honor, poteſtas, divitiæ, deliciæ. Quanto nunc illa omnia ſunt precioſiora in cœlis! In terris magnum erat, doctrinâ atque uſu conſecutum

R 2 fuiſſe,

fuiſſe, quicquid prope in hominem cadere poſſit. Sed per nebulam ſeſe offerebant univerſa. Cœlum omnia ſine errore exhibet ſpeculo puriſſimo juxta & ampliſſimo. In terris ad amorem Dei, & proximi dilectionem, ita conſilia ſua referebat, ut gratus Deo, gratus hominibus eſſet; iis etiam, qui inſtituta ejus non undiquaque comprobarent. Sed deficiebat ſæpe conatus in communi imbecillitate, quam longanimus Deus tolerare ſolet. In cœlis omnem omnis virtutis apicem tangit: quippe ubi Chriſti perfectio noſtra ſit; ex cujus plenitudine accipimus, quotquot jus filiorum conſecuti ſumus. *Ioan. 1.* In terris proximè aſſidebat magnatibus: crebro etiam Principibus, quandoque Regibus, vel etiam Cæſaribus. Sed illa dignitas erat deſultoria. In cœlis, poſteaquam vicit, dedit ei Chriſtus aſſidere ſibi in throno ſuo, quemadmodum ipſe vicit, ſedetque in throno Patris ſui, Principis regum terræ; Regis regum, ac Domini dominantium. *Apocal. 3.* In terris poteſtatem exercebat non tantum territorio ſuo in ſubditos proprios: ſed etiam in milites, vel cives illos, quos principalis ei commiſerat auctoritas. Verum poteſtas illa etſi humano judicio vide-

videretur eſſe in multos; paucorum tamen erat mortalium, pauciorumque annorum, ſi cum novo hoc imperio conferatur. Illic enim conſtitutus eſt cum ſervo fideli ſuper omnia bona cœleſtis patrisfamilias : illic poſſidet paratum ſibi regnum à conſtitutione mundi, quod ſeclis durabit innumerabilibus. In terris, etſi non Crœſi alicujus, luculentis tamen opibus affluebat: unde magnificus ei apparatus erat, & vitæ cultus cum elegantia ac ſplendore, uti genus ac fortunam decebat. Sed opes iſtæ variis caſibus obnoxiæ erant. In cœlis divitiæ illi ſunt orbis univerſi auro longè potiores: quippe ubi Deus omnia ſit in omnibus. In terris lætitiam afferebant fama bona, quæ longè lateque vagabatur; principum gratia, quâ præ aliis florebat; conſuetudo familiaris, quæ cum præſtantiſſimis viris interceſſit; filiorum fratris virtus, cui & honores ſummi deferebantur. Verùm hiſce cunctis tantum aloës admiſtum erat, qnantum mellis : nimirum *Matth. 24.* *1. Corinth. 15.*

— proſpera tanti,
Ut rebus lætis par ſit fortuna malorum. *Iuvenal. Sat. 10.*

In cœlis autem Dhonanus ejuſmodi perfun-

ditur gaudio, quale nec conſpexit ullus, nec
Eſai. 46. fando accepit, nec capaciſſima etiam mens
comprehendit. Si locum quæramus, altiſſi-
1. Corinth. 2. mus eſt, tutiſſimus eſt. Nullum enim malum
accedere poteſt, nec flagellum appropinquare
tam ſecuro tabernaculo, cujus portarum ſe-
Pſal. 91. ras ipſe Sionis dominus corroboravit. Hæc
ſola ſunt, quæ hominem poſt obitum verè
reddunt beatum: non exequiarum luxus pom-
paticus: non ſi oſtendantur picti vultus

Iuvenal. Sat. 8. *Majorum, & ſtantes in curribus Aemiliani:*

non Mauſolea inſani ſumtus. Cujus generis
omnia Dhonanus, cùm ſuperſtes de funere
ſtatueret, penitus refugit. Atque idem nec epi-
gramma Campanâ dignum ſuperbiâ, uti Næ-
Gell. lib. 1. c. 24. vius olim, ſepulchro voluit inſculpi: ſed iſtis
orbis ineptiis longè ſegregatis, ipſe ſibi lem-
ma delegit plenum ſimplicis gravitatis: quæ
Germanos neutiquam deficit. Sic enim ſibi
parentat Dhonanus: ſicuti Morungiæ inſcri-
ptio habet in templo, ubi terræ mandatus eſt:

Niemant mein todt bevveinen ſoll,
Ich leb in Godt, undt mir iſt vvol.

O felix funeris ſui cantator Dhonanus! Nec
diffiteor, Ennium quodammodo præiiſſe vi-
deri,

deri: ut qui verſiculos hoſce, quos ipſe fecerat, ſepulchro ſuo juſſerit incidi:

Nemo me lachrymis decoret, nec funera fletum Cic. 1. Tuſc. Quæſt.
Faxit. cur? volito vivu' per ora virum.

At, pro Deum immortalē, quàm diſpar, quàm iniqua eſt comparatio amborum! Quantillum enim juvet, ſi non alio beati ſimus, quàm quod labor noſter ad exiſtimationem poſteritatis dimanet! Verum enimvero illa ampliſſima laus, illa felicitas ſuprema, quieſcere in ſinu Dei, atque ejus intuitu frui. Ille Dei intuitus, nunc incredibili Dhonanum gaudio perfundit: fruitio illa innumerabiles ei voluptates parit. Siquidem creatura ipſe arctiſſime nunc ſociatur cum creatore ſuo: liberatus omni malo, conjungitur cum ſummo bono: periculi ac doloris expers, diem agit ſemper ſecuram, ſemper lætam. Verùm mihi in hac infantili tantarum rerum conſideratione, ſolùm balbutire datum eſt, adeoque

—— vox faucibus hæret: Virgil.

ut ſi maximè nolim, orationis filum abrumpere neceſſe habeam. Facio hoc tanto æquiùs, quia Dhonanus non amplius indigus eſt laudis humanæ; imò omni terrarum præconio

longè

longè eſt major, poſtquam corã ſacra Triade, & immenſo Beatorum cœtu, palmâ decoratur; lauru redimitus, Deum & cœlites aſſiduè laudat, ſimulq; cœlites ipſos ſui laudatores accepit.

Gaude igitur, Dhonæ, tua novus incola ſede,
Quæ datur aſtriferi ſuper aurea mœnia templi.
Nempe tua hic verum nebulis mens libera cernens,
Eſt potis abſtruſas rerum cognoſcere cauſas.
Cimmerias inter tenebras nos error opacat,
Vanaque pro vero ſe oſtentat opinio menti.
Clara tibi facies in aperta luce Tonantis:
Vnde tuis oculis myſteria cuncta pateſcunt.
Nos quaſi ſub velo lumen cæleſte videmus.
In ſacris mutila eſt humana ſcientia rebus.
Iam tua ſupremo virtus ſe culmine librat,
Et dudum perfecta gradus ſupereminet omnes.
At nos cum vitiis turpi luctamur arena:
Imperfecta ſuo luget ſe nomine virtus.
Pax tibi, pax ſemper placidis adremigat alis,
Aſperaque excluſo miteſcunt ſecula Marte.
At nos perſequitur flagro furialis Enyo:
Incitat ardentes in nos Bellona quadrigas.
Vndique te ſatiat dulcis ſine fraude voluptas:
Exulat ingratus læto Vertumnus Olympo.
Nunquam pura manet nobis ſine felle voluptas,
Sollicitumque aliquid lætis intervenit auſis.
Dulce ſodalitium quovis te cingit euntem,
Aligeri fratres, atque agmina denſa piorum.
Nobis obſcæni res eſt cum fece popelli,
Cui ſubleſta fides, & frons ſine frontis honore.
Gaude igitur, Dhonæ, tuâ novus incola ſede.

FINIS.

PRECES,

ET

SVSPIRIA

Illuſtris & Generoſi Domini,

FABIANI. P. M.

BVRGGRAVII à DHONA.

Digitized by Google

Digitized by Google

P R E C E S.

I.

LAVS tibi ſit Pater ac Domine cœli & terræ, quod unigenitum Filium tuum Jeſum, non paſtoribus ſolùm Bethlehemiticis, verùm etiam mihi manifeſtaveris. Etiam Pater, placuit tibi, grande hoc arcanum de Filio tuo, homine facto, quod ſapientibus ac prudentibus occultaſti, humilibus ac ſimplicibus revelare. Ne quæſo patiare, mi Domine Ieſu, ut exiguum hoc lumen, in corde meo accenſum (quod nunc Satan, peccatum, ac metus mortis, maligno afflatu ſuo ſummopere exſtinguere conantur) lucere in me deſinat, atque ita dum loquela mihi adhuc integra eſt, ac vitalis ſpiritus hos artus regit, ipſe etiam deſinam (cum nihil ſine gratia tua poſſim) unà cum Bethlehemiticis paſtoribus, ac fidelibus omnibus, celebrare atque extollere beneficium hoc, quod pro nobis homo fieri ſis dignatus. Ac quia divinâ tuâ voluntate jam ex hoc mundo mihi emigrandum eſt, commonefac me per Spiritum tuum Sanctum de Incarnatione tuâ, ac omni merito tuo, quo in Cruce pro

me miſero peccatore ſatisfeciſti, ut ego tantò lubentiùs ac alacriùs mortem exſpectem; quippe qui ſciam, te jamjam mihi à facie ad faciem in tua gloriâ viſum iri. Jam enim te fidei oculis adſpicio. Tantum ne abſcede à me, Domine IESV; *ſed mecum uſque ad finem vitæ permane: ac largire, ne ipſe à te recedam, ſed æternum tecum permaneam, ô ſummè laudande* DEVS *in ſæcula. Amen.*

II.

O*Mnipotens, æterne* DEVS, *gratias tibi ago, quòd Sancto tuo verbo me doceas, conſtitutum tibi diem eſſe, quo orbem terrarum judicaturus ſis per eum virum, quem definiiſti, nempe* JESVM CHRISTVM. *Et quoniam tuo verbo ſua conſtat veritas ac certitudo: ſummam miſericordiam tuam pronus adoro, ac rogo, ut ne unquam animo meo hujus ultimi tui judicii recordatio elabatur. Da præterea, ut ſedulo atque ardenter preces meas coram te effundam. Etiam Domine, tempus miſeriæ meæ decurta. Veni Domine, ac gratiosè me ab omni malo libera. Poteſtati Satanæ me eripe. O Deus pacis, quietam mihi conſcientiam dona.* IESV, *unigenite Fili* DEI, *qui venturus es in nubibus cæli judicatum vivos*

& mor-

Digitized by Google

& mortuos, fac, ut ne dies judicii tui mihi ſit terrori ac condemnationi: verùm dies ſalutis, ſolatii, gaudii, & liberationis ab omni malo, ac introitus in æternam beatitudinem. O Domine, Sancto tuo Spiritu me conſolare, ac clementi tuâ miſericordiâ hanc mihi gratiam largire, quò jucundiſſimum tuum vultum, ab omni terrore immunis, maximo cum gaudio adſpiciam, ac ex divino ore tuo audiam lætiſſimam & ſolatii pleniſſimam vocem illam, *Venite Electi*: ut & ipſe hæc ſuaviſſima tibi verba accinam, *Laudatus ſit, qui venit me liberatum in nomine Domini: Hoſianna in altiſſimis.* Amen. Mi Domine IESV CHRISTE, Amen. Ne diu emane, ſed veni cito. Amen.

III.

DOmine mi, IESV CHRISTE, qui in ſtatu humilitatis tuæ cœcis viſum, ſurdis auditum, mutis reſtituiſti loquelam, ac miſeris omnibus ſuccurriſti: ex intimo te pectore oro atque obſecro, ut hoc in morbo clementer miſerearis mei, dolores lenias, ac felicem beatumque ægritudinis hujus finem largiaris. Ac ſicuti hactenus Sanctum Evangelium tuum reſonare in auribus meis voluiſti, ita etiam

Digitized by Google

Spiritu tuo in corde meo obſignes ſolatia, ac promiſſiones Verbi tui, ut certus ſim, nihil eſſe, cur deinceps DEI *iram, vel Gehennæ pœnas extimeſcam. Præterea hanc mihi gratiam largire, ut in tui conſtanti confeſſione perſeverans, certiſſimaque hac fiducia innixus, te Ieſum eſſe Chriſtum, & vivam & moriar ad gloriam Patris tui cœleſtis. Amen.*

IV.

D*omine* IESV, *quandoquidem B. Iohannes teſtatur, te verum eſſe lumen, quod omnes homines illuſtret: ſupplicibus te votis oro, ut, quum tempus inſtabit, quo, juxta ſanctam divinamque tuam voluntatem, non amplius hiſce oculis conſpiciam mundi lumen: imò corpore hoc mox terræ ſpecu recondar: eam mihi gratiam concedas, ut æquo animo, iis, quæ imminent, adquieſcam. Scio enim te, qui es vera illa lux mundi, minimè paſſurum, ut perpetua ſim caligine circumſeptus: ſed fore ſuo tempore, ut me ex tenebricoſa mortis valle reductum in clariſſimam æternæ vitæ lucem introducas. Gratias etiam tibi ago, quod pulcherrimum illud Johannis Baptiſtæ de Perſonâ, Naturis, ac Voluntate tuâ teſtimonium literis conſignari voluiſti: ut ita certus eſſem,*

eſſem, te Dominum IESVM *Nazarenum eſſe illum ipſum, à Moſe, Davide, ac Prophetis promiſſum Servatorem. Inſcribe cordi meo hoc teſtimonium per Spiritum tuum Sanctum, ut certâ fiduciâ te invocare, ac propter te patienter hanc crucem perferre, ac, tuo verbo confiſus, beatè mori queam. Evelle quæſo radicitus ex corde meo omne id, quod remorari poſſit iter meum verſus cœleſtem Hieroſolymam. Iohannis Baptiſtæ conſtantia me robora, ut alacriter te confitear. Ex hoc nunc mundo, meaque mihi domo migrandum eſt. At tu conſtanti ſpe hac me ſuſtenta, hinc me tuam in domum tranſlatum iri, unde à nemine expellar unquam. Amen.*

V.

OMnipotens, æterne, miſericors DEVS, *cœleſtis Pater, quantas poſſum gratias ago, quod ita me dilexeris, ut filium tuum cariſſimum* IESVM, *Bethlehemi, bono & ſolatio meo, naſci hominem volueris. Ac imprimis ago tibi gratias, quòd hodieque angelum, hoc eſt præconem Verbi tui, ad me ablegas, ac per eum ex Verbo tuo Sancto pacem conſcientiæ, cordiſque illud gaudium annuncias, de quo Angeli noctu Chriſti natalitiâ hymnum cecinerunt. O æterne*

Deus;

Digitized by Google

Deus, qui, naſcente Filio tuo, cœlites pariter ac terreſtres exhilaraſti: commove nunc etiam cor meum, ut pace tecum factâ, in uno te lætitiâ exultem. Da, ut diabolo reſiſtam, atque ut par ſim omnibus imminentibus anguſtiis, quæ, ut video, quantum in ſe eſt, ſcaturiginem hujus pacis & gaudii obſtructum irent, præbendo mihi potum ex fœtentibus ciſternis, ubi nulla aqua, nulla invenitur conſolatio. Tu verò præſta, ut, quæ inde mihi offeruntur, pedibus ego fortiter proteram; ac illud duntaxat gaudium magni faciam, quod jam cor hocce meum (cui creaturarum nulla idoneum attulerit ſolatium) ſolum atque unicum recreare atque exhilarare valet. Iam extremis ſuſpiriis meis iſtius gaudii paciſque me participem fac. Nunc enim, nunc mihi imprimis his opus, quando ex hac vita eſt excedendum. Renova igitur in corde meo memoriam hujus Pacis, quam Sancta tua Incarnatione ac pretioſo lytro acquiſiviſti. Fac ne gaudium hoc, dum media morte teneor, deficiat; ſed ut fiduciæ plenus per temporalem hanc mortem, velut januam, in æternæ vitæ gaudia ingrediar. Amen, Domine IESV CHRISTE, *Amen.*

VI. *Omni-*

Digitized by Google

VI.

OMnipotens DEVS, *qui Magis ex Orientali terrâ venientibus novam produxiſti ſtellam, ut ab ea deducti ad puerulum recens natum* IESVM, *gaudio ſummo imbuerentur, & converterentur nobiſcum ad agnitionem veritatis: me etiam illumina radiis gratiæ tuæ cœleſtis, ac cor hoc meum ſimiliter exhilara remittendo mihi peccata mea; quo ſolo verum & ſolidum gaudium cordi meo obtinget. Bea me quæſo ſancto tuo Spiritu, qui in hoc ultimo meo certamine excitet in me animum gratum, ſinceram charitatem, duranteque hac ægritudine mea, patientiam lætam, & promtam obedientiam; qua me, de clementi voluntate tua, ad mortem ſubeundam, lubens cum melioris vitæ fiducia componam: per illum dilectum Filium tuum* IESVM CHRISTVM, *cui omnibus ævis ſit laus & gloria. Amen.*

VII.

GRatias tibi ago, miſericors DEVS *ac Pater, quòd Sancto me Verbo tuo, præclaris etiam piorum exemplis, edocueris, quo pacto Chriſtianè mihi vivendum, ac beatè moriendum eſſet. Neque*

T *tamen*

tamen ita ex Chriſti præcepto vitam tranſegi, uti factum oportebat: ſed divinam tuam Majeſtatem peccatis meis ſæpius graviſſimè offendi; imò crebrò, quæ coram homullo vili non deliquiſſem, ea in conſpectu tuo committere non erubui. Verùm feciſſe me iſta ex animo dolui, doleoque.

Ago quoque gratias tibi, quantas poſſum, quod me in horribili fovea ac cœno peccatorum demerſum non deſerueris: ſed clementer inde extraxeris, jacentemque erexeris, ac potentia Spiritus tui ſancti meliori donaris mente, qua exoſus peccata omnia, bonæ frugis fierem. Sed eò ægre me adductum eſſe, ingenuè agnoſco. Nimirum caro & ſanguis obſtitere, quo minus afforet ſemper ſincerus veruſque fervor. Victoria nihilominus, ô Deus, penes Spiritum Sanctum remanſit, qui ſpiritui meo abundè atteſtatus eſt, non me propter delicta hæc è manu Servatoris mei IESV CHRISTI *ereptum, vel ab amore tuo ſeparatum iri: quandoquidem pœnitudine eorum ducerer, quæ à me infirmitate carnis acta eſſent, atque ex animo etiam cuperem, quod reliquum meæ vitæ ſupereſſet, omne id non mihi, ſed tibi totum addicere ac conſecrare. Quemadmodum ergo in vita certans reportavi victoriam: ita precor, omnipotens* DEVS, *ut jam, cum hinc diſcedendum, tantò magis per te corroborer;*

Digitized by Google

borer, quò diabolo, peccato, atque etiam carnis hujuſce tentationibus, fortiter reſiſtere, ac victoriam obtinere queam. Fac quæſo, ut hora mortis meæ omni dolore vacua, ſolatii verò ac fidei pleniſſima ſit: qualis Simeoni, beato illi ſeni, à te obtigit: ut ceu Simeonis corde, ſpiritu, fide, gaudio, ac brachiis, complectar maximam, illuſtrem, æternam illam ſalutem in Domino noſtro Jeſu Chriſto ex merâ miſericordiâ nobis paratam: ne mortis metu exhorreſcam, ſed omnibus, quæ mundo chara ſunt, inſuperhabitis, fideli corde amplectar, atque obtendam filium tuum Jeſum Chriſtum. Jlle enim mortem, diabolum, gehennam, æternamque condemnationem devicit, diſturbavit, ac in nihilum redegit, quò maximo cum ſolatio, planeque tranquillus ac lætus è terris abire, fidenterque dicere poſſim: IAM NVNC *cum gaudio diſcedo ex ærumnoſa hac, in veram, æternam, mihi,* MIHI *inquam, pretioſiſſimo Chriſti merito partam, ac ab eo* MIHI *promiſſam beatiſſimam vitam. Amen. Verax eſt ipſe. Promiſſio ipſius, cui fide certa & ſincera totus innitor, me neutiquam fruſtrabitur. Amen.*

Digitized by Google

VIII.

Domine IESV CHRISTE, *qui tuis te miraculis abunde patefeciſti, ac omnes in fide confirmas, ne cui dubium eſſe poſſit, quin tu ſis Chriſtus Filius viventis Dei; ſummè te oro, ceu multis cæcis viſum, multis ſurdis auditum, multis mutis loquendi facultatem, atque adeo mortuis vitam reſtituiſti: ſimiliter etiam me, quippe qui id potes, cum precor, exaudias; cum patior, liberes; cum tentor, conſoleris; cum mortuus ero, in vitam revoces. Et ſicuti in nuptiis Canæ Galilææ celebratis horam tuam veniſſe negabas: ita me quoque erudias, ut ſanctam tuam voluntatem agnoſcam, neque impatiens reddar; ſed tuam horam opperiar, nihil ambigens, quin hora auxilii, conſolationis, gaudiique adventura ſit; quâ ſicuti Canæ aquam in vinum convertebas, itidem lachrymas meas ac dolores in gaudium ineffabile commutes; divinamque potentiam ac bonitatem tuam, largiter in me oſtendas. Amen.*

IX.

Domine IESV CHRISTE, *qui diſcipulos tuos in navigio periculo tempeſtatis anxios, cum invo-*

invocarent te, exaudiviſti: mihi quoque ad te confugienti, facilem aurem præbe in anguſtiis meis. Cernis, quo loco ſint res meæ. Languores ac dolores meos noſti. Quantum igitur poſſum, oro te, ut mihi auxilio tuo adſis. Nemo enim mihi opitulari poteſt, præter te unum. Quare curam mei ſuſcipe: misericordiâ complectere: fide me certâ ac ſtabili dona: largire mihi invictam patientiam, ſanctam humilitatem, verum ſolatium, beatam ſpem. Eripe me his malis: ſuccurre mihi, qui de nomine tuo nuncupor Chriſtianus; qui Spiritum tuum Sanctum in me operantem honore & amore proſequor; qui te juxta tuum mandatum adoro: ne me quæſo deſeras, unicum omnium adflictorum ac preſſorum aſylum. Comprimis fac, ne in hac miſeria mea dormire te credam. Te dormiente in navigio, periclitabantur diſcipuli. Vigila Domine, ac mihi opem fer: cæteroquin pereo. Potenti Verbo tuo deſcende in cor hoc infirmum, ne fides mea labaſcat, vel patientia, ac vivida in me conſolatio exſtinguatur. In tentationes me induci me patiaris. Suggere vires, quibus diabolo reſiſtam: tutum me præſta ab laqueis, quos mihi nunc maximè dæmon tendit. Impatientiam à me omnem amove. Ne ſine, ut de tuo amore ac gratia deſperem. Impera afflictioni meæ, prout faciebas furenti mari: ac mox

omnis ea recedet. Minare meæ miſeriæ: & peribit illa. Tu enim es potens ille Dominus, magnus conſilio, ac factis admirandus. Tu imperium obtines cœli & terræ. Tibi ego ſervio, imò omnia tuis mandatis parêre coguntur. Quocirca etiam mihi opitulare, ô venerandum nomen DEI, *ô dulciſſimum nomen* IESV CHRISTI. *Ac quemadmodum toto vitæ meæ curriculo pro felicitate Eccleſiæ Chriſtianæ preces meas ad te fudi: & ſeriò revocavi ad animum, quoties cognoſcerem eam affligi à Satanâ, atque iis, qui zelo, ſed non ſecundùm ſcientiam, ducerentur: ità jam quoque ſincero cordis mei affectu te oro, ut etiam poſtquam hinc migraro, curæ ac cordi tibi eſſe velis eos omnes, qui verbum tuum coram mundo confitentur. Purga Eccleſiam tuam. Errantes adduc ad tui cognitionem. Scandala ſiſte, nec patere, ut ſanctum tuum nomen apud nos male audiat. Adſpira leniter cymbæ eorum, qui juxta Evangelium tuum, te vera fide invocant ac colunt. Tuere eam adverſus turbines & procellas omnium eorum, qui veritatem cœleſtem peſſumdare conantur. Ne dormi: ſed vigila: ne neglige, ſed conſerva tuos; ut te laudent ac celebrent, & in hoc ſæculo, & in æternum. Amen.*

X. *Do-*

X.

Domine, qui hactenus me ſicuti hortum cuſtodiiſti, nunc etiam procura, ne zizania dubitationis in me ſuccreſcant, atque ego ita de tua miſericordia deſperem aut ambigam. Sere in corde meo triticum, granum veræ fidei. Seminis inſtar magis magiſque inſperge cordi meo Verbum & Spiritum tuum; unde in me pullulent actus juſti ſanctique, de quibus ſolis gaudere poſſum. De propria enim gloria conclamatum eſt. Imò neque tua in me dona jacto: verùm illud potiùs, quòd Filius tuus Iesvs Christvs *meâ cauſsâ in cruce mortem perpeſſus eſt; ubi ardorem iræ* Dei, *onuſque meorum peccatorum portavit. Quandoquidem verò jam adveſperaſcit: permane mecum gratiâ, & auxilio tuo. Minimè autem, juxtà ac meritus ſum, mecum age. Inutilis enim ſervus ſum, etiam ſi omnia mihi injuncta præſtitiſſem. Ne repelle me abs te: neque mihi, quod meum eſt, attribuas: verùm denario me gratiæ, bonitatis, ac miſericordiæ tuæ, digneris. Aufer à me, quod meum eſt, & da, quod tuum. Meum eſt peccatum, mors, ac æterna damnatio. Tua eſt juſtitia, vita, æternaque beatitudo. Me ipſum abnego, ac pariter omnia mea opera, uni bonitati tuæ innixus; tuo*

φιλαι--

φιλανθρώπῳ vultui ac benignæ dexteræ confiſus. Miſericors eſto erga me peccatorem, hominemque ingratum: meque recrea gratioſo, miſericordi, ac humaniſſimo adſpectu; ut tantò lubentiùs ex hoc mundo excedam. Amen.

XI.

D*Omine* IESV CHRISTE, *qui duobus diſcipulis tuis, Emaüntem cum irent, comitem te præbuiſti, eoſque benevolè adeò inſtituiſti: meo etiam cordi aſſociare miſericordiâ tuâ: atque ei agnitionem tui inſcribe vivâ Spiritus tui Sancti litterâ, quò te tanto magis (propria enim virtute id facere haud poſſum) ut mecum perennes, cogam, atque ex animo te compellare queam illis verbis, Mecum maneto, Domine: adveſperaſcit, ac finis vitæ meæ appropinquat. Permane mecum, in ipſo præſertim agone. Eſto mihi dux ac comes, ad vitam æternam profecturo; ut animo ac corpore efficaciam pretioſiſſimæ paſſionis ac mortis tuæ, nec non victorioſæ reſurrectionis perſentiſcam, ac ea propter æternùm te laudem & celebrem. Veſpera vitæ meæ advenit. Aures meæ vix audiunt: nec ſuum lingua ſatis facit officium: ſuſpiro ad te, fidiſſime Servator: ne me deſeras*

deſeras in hac extrema mea anguſtia. Mane mecum ſalutari gratia tua, & vivificâ conſolatione. In tenebroſa mortis valle ne me relinque: verùm per tenebras mortis deductum ſiſte in ſerena & clariſſima luce vitæ æternæ. Amen.

XII.

DOmine DEVS, Pater cœleſtis, perſpicis quanta nunc conflictier calamitate: circumdor undique viribus Satanæ: defenſorem, præter te unum, nullum novi in cœlo vel terra. Fidiſſime DEVS, ne me deſeras. Qui omnibus meis hoſtibus es potentior, in hiſce anguſtiis à me ſtes. Adjuva me contra me ipſum: adjuva me adverſus horribilem animæ hoſtem, ne me in hac infirmitate mea percellat; aut diuturno morbo ac doloribus attritum circumveniat. Conſerva me, mi cœleſtis Pater, ut nec proſpera, nec adverſa, à te abducant; ſed ut uni tibi confiſus læta ſpe, promta obedientia, fideli patientia; adhæc divino ac potenti tuo auxilio, omnibus Satanæ inſpirationibus devitatis, victor abeam per IESVM CHRISTVM, fortiſſimum illum victorem. Amen.

Digitized by Google

XIII.

Domine IESV CHRISTE, *qui innocens propter me morti es adjudicatus, da ut omnem meam ſpem & fiduciam in te ſolo collocem, ut propter te preces meæ exaudiantur. Crux tua meam leniorem reddit. Sanguis, quem fudiſti, ac inenarrabiles anguſtiæ tuæ, in afflictionibus mihi ſunt ſolatio. Mors tua æternæ mihi eſt cauſſa vitæ: qua ut fruar, largire Domine Jeſu, cum Patre, & Spiritu tuo Sancto. Amen.*

XIV.

Iam confidenter te compello, Abba Pater; quoniam Filium tuum mihi donaſti. Quare non peribo, ſed hæres ero vitæ æternæ. Propterea enim miſiſti ad nos Filium tuum, juxta dulciſſima hæc ejus verba Luc. IX: Filius hominis non venit, ut perderet animas hominum, ſed ut ſervaret. *Et Ioh.* XII: Ego lux in mundum veni, ut quiſquis credit in me, in tenebris non maneat. *Et Apoſtoli hoc* 1. *Tim.* 1. Certus eſt hic ſermo, & dignus modis omnibus qui recipiatur, Chriſtum Ieſum veniſſe in mundum, ut peccatores ſervaret,

quo-

Digitized by Google

quorum primus ſum ego. *Omnipotens Deus, inſcribe hæc intimo pectori meo, ut Filium tuum rectè agnoſcam, agnitum rite colam, eique ſerviam: inque ſecundis & adverſis, in vita ac morte, accinam ei fidei ac lætitiæ plenum Hoſianna.*

XV.

D*Omine* IESV CHRISTE, *gratiam tibi habeo pro redemtione mea; quod tantò facio ardentiùs, quanto illa tibi cariùs ſtetit. Principes enim, ac magnates terræ, civium ſuorum ſanguinem impendunt in ea, quæ acquirunt. Tu verò, Domine, proprio tuo ſanguine me redemiſti. Juxta illud Prophetæ Zachariæ,* Sanguine fœderis tui emittis vinctos tuos è ciſterna, ubi nullæ ſunt aquæ. *Quod beneficium ut grato animo æſtimem, deſcende in me, & dirige me Spiritu tuo. Cùm Hieroſolymam ingredereris, Domine, rectà petiiſti, non magnificum palatium; ſed templum tuum. Corda electorum imprimis ſunt templum tuum. Ingredere igitur hoc pectoris mei templum: ac quemadmodum Hieroſolymitanum illud, quod domus eſſe debuerat precationum, repurgaſti ab emptoribus, ac venditoribus: ita cor etiam meum munda à noxiis pra-*

viſque cogitationibus, per quas impediuntur ſanctæ preces.

XVI.

G*Ratias tibi ago, Domine* IESV, *quòd, dum miſera natio Judaica alium à te Meſſiam exſpectat: ad me miſerum peccatorem adveneris regno Verbi & Spiritus tui. Solatium hoc omnibus mundi theſauris longè antefero. Da,* CHRISTE, *ut in eo augeſcam: inque eo vivam & moriar. Abſque hoc ſolatio, perpetuis querimoniis ac doloribus contabuiſſem, imò æternum periiſſem. Nunc verò lætitiâ exulto, poſtquam ad me etiam veniſti. Meus enim nunc es. Quicquid Patrem in nomine tuo rogavero, id omne mihi largietur, juxta promiſſum, quod dediſti nobis. Contriſtant me peccata mea: excruciat mea me imperfectio. Eia, exſulta filia Sionis: gaude, inquam, quiſquis es credentium. Dominus meus* IESVS *hunc in mundum venit ſervatum peccatores. Peccatoribus, & quidem ſummis, ego me acceſeo. Nequaquam ergo me infirmitas ulla perterrefaciet. Infirmiſſimus filiorum eſt cariſſimus. Infirmiſſimus ego. Tanto igitur carior ero. Nempe tuo me humero, mi Domine* IESV, *impoſitum geſtabis, tanquam oviculam, quæ aberravit. Tutum etiam me-*

me præſtabis adverſus diaboli inſidias. In mundum enim veniſti, ut diaboli opera deſtructum ires. Atqui & me Satanas adoritur. Auxiliare igitur, Domine JESV: *ac deſtrue diaboli vim ac dolos, quibus me ubivis aggreditur. Jam morbus me tenet, ac mors etiam imminet. Læta nihilominus eſt anima mea, propterea, quòd nequaquam me deſtitues conſolatione gratiæ tuæ ſalutaris. Tentat me Satanas. Sed & ipſe tentatus es. Tanto citiùs ſuccurres tentationi meæ. In hac bonitate tua fiduciam pono. Iamque omnes meas cogitationes ab hac terrena vita avoco ad æternam illam ac cœleſtem. Hic pauper, illic diteſcam: hic aliquamdiu ægrotus, illic æterna ſanitate perfruar: hic à fæce peſſimorum hominum ſpretus ac rejectus, illic ab ipſo Domino Deo honore afficiar. Quare iterum dicam cum Propheta, Exſulta filia Sionis; hoc eſt, tute cum fidelibus cunctis. Gaude ac lætare ex animo filia Hieroſolymorum. Suſtulit enim Dominus Deus pœnam, ac dimovit inimicos. Præſto eſt Rex ipſe Iſraëlis, ne quam metuam calamitatem: ac proinde nec ipſam mortem. Itaque mortem non formido. Imò dulce mori in Domino. Ablatus enim morti eſt aculeus ſuus: vita victoriam obtinuit: mors ludibrium debet. Beatè igitur moriar. Exſulta,*

exſulta anima mea. Chriſtus ſe tuam eſſe vitam profitetur.

XVII.

Domine IESV CHRISTE, *cùm Bethlehemiticis paſtoribus in agro commorantibus nunciaretur ab Angelis nativitas tua: non gaudebant modò, ſed neque in viam dare ſe gravabantur. Feſtinantes ibant, quò viderent te, nativitatem tuam divulgarent, ac celebrarent Deum, propter ea quæ vidiſſent & audiiſſent. Quoniam igitur & mihi nunc ingrediunda eſt via, quæ ad te in cœleſtes arces ducit, mi Domine* IESV CHRISTE: *largire mihi quæſo gratiam Spiritus tui Sancti; ne gravatim hoc iter ſuſcipiam; ſed, uti par eſt, alacriter eò proficiſcar: quippe ubi continuò omnis mea calamitas ac miſeria finem ſortiatur; ac ineffabili gaudio, æternâque beatitate commutetur. Atque uti quandoque viatori bonus dux opus eſt, ut eo tutius iter capeſſat: ita ego nihil nunc æquè deſidero, quàm ducem ac comitem fidelem. Siquidem diabolus, ac mea ipſius caro, inſidiis ſtructis hoc unum agunt, ut me à vero tramite abductum interficiant, ne ad optatum locum pertingam. Tu verò duc me quæſo, mi Domine.* IESV CHRISTE, *ac à me dimove omnes eos, qui*

animæ

animæ meæ inhiant. Vtere erga me benignitate eâ, qua uſus es erga diſcipulos tuos, quando Emaüntem ibant. Similiter me comitare, doce, confirma, etiam permane mecum. Illuſtra oculos cordis mei, ne ullo pacto dubitem, quin hæc ſit vera via, quam fideles omnes inſiſtere oporteat. Tu es via, veritas, ac vita: tu lux mundi: quod qui credit, is nunquam à vero tramite ullis aviis aut tenebris abducetur. Nec cùm moritur, morietur; ſed vitam habebit æternam: quam tu, Domine IESV CHRISTE, *pretioſiſſimi tui ſanguinis effuſione, acerbiſſimâ morte, glorioſiſſima reſurrectione, ac triumphali adſcenſione in cælos, non aliis modò, ſed* MIHI *quoque peperiſti. Laus honor, & gloria ſit tibi, Domine, in ſecula ſempiterna. Amen.*

XVIII.

M*I Domine* IESV CHRISTE, *qui in ſtatu tuæ humiliationis omnium ægrotorum, qui tibi ſupplices facti fuere, miſertus es; ac cæcis tribuiſti viſum, mutis & ſurdis loquelam atque auditum, claudis æqualem donaſti ac conſtantem inceſſum; leproſos à ſcabie repurgaſti, malignos ſpiritus potenti tuo verbo expuliſti ab obſeſſis, aliiſque miraculis plurimis*

plurimis demonſtraſti, eſſe te verum ac promiſſum illud mulieris ſemen, mundique Servatorem: adſis mihi nunc auxilio tuo, ſine quo miſerrimus ſim, atque adeò continuò & ipſe fuero mutus, ſurdus, claudus, leproſus, obſeſſus. Miſerere mei, atque præſentes à me dolores aufer, quæque perpeſſus ſum hactenus, ad beatum finem dirige. Cumprimis per Sanctum tuum Spiritum largire mihi, ut conſtanter credam, te eſſe Jeſum illum Chriſtum, atque ut huic innixus, vivam ac moriar, ad gloriam Patris tui cœleſtis. Amen.

XIX.

D*Omine* IESV, *da ut ex animo in te gaudeam; nec deſperem, aut metuam, quando mea me peccata diſcruciant. Nam, ut Prophetæ, & Apoſtoli, teſtimonium de te perhibent, tuo in nomine peccatorum remiſſionem accipiunt omnes, qui in te credunt. Imò ipſe atteſtaris, te propterea in mundum veniſſe, ut ſervatum ires peccatores. Etiam eapropter* IESVS *nominaris, quia à peccatis ſervas populum tuum. Atqui ipſe etiam ſum è populo tuo: quippe qui per te & cupiam ſalvari, & credam me ſalvum fore. Multa quidem & magna ſunt peccata mea:*

quod

quod equidem confiteor. Tot tamen, & tanta non ſunt, ut non multis illa modis D E I *miſericordia antecedat. Tu certè, mi Domine* I E S V, *omnes, quos pœnitet peccatorum (quantacunque hæc, quotcunque etiam illi) humaniſſimè ſic affaris: Ad me qui venit, non extrudam. Hujus effati veritas etiam in me comprobabitur. Nemo me tua è manu eripiet: idque me ſummè conſolatur. Infirma ac imperfecta eſt fides mea; ſed inexhauſta eſt tua miſericordia: quâ, quod fidei deeſt, adimplebis. Cum multis amatoribus rem habui: ut ait Ieremias. Sed quia ad te revertor, non me utique ejicies. Et quandoquidem, Domine, quum adhuc eſſem peccator, pro me mortuus es: juſtificatus nunc tuo ſanguine ſervabor multò magis per te ab ira illa. In tua gratia adquieſco. Exſerit enim ſe tua in infirmis potentia. Nulla damnatio ineſt iis, qui ſunt in te* C H R I S T E I E S V. *Fidus es tu, qui me ab omni vitio purgas. Te, mi Domine* I E S V, *cum Patre tuo cœleſti, ac Spiritu Sancto, nec præterea alterum, toto vitæ meæ curriculo invocavi: jam quoque uni tuo nomini confiſus moriar. Memento nunc mei, mi Domine* I E S V, *ut qui regnum tuum jam ſis ingreſſus. In manus tuas commendo ſpiritum meum. Suſcipe Domine ſpiritum meum. Da mihi ex gratia, Domine* I E S V, *qui me tamdiu*

in hac vita conſervaſti, da, inquam, mihi vitam æternam, quam tuo mihi ſanguine peperiſti. Multò plurimis etiam, maximiſque hujus ſeculi bonis, hactenus me beaſti: jam etiam mihi, ut cohæredi tuo, hæreditatem dona in cœlis mihi ſervatam, quæ nec perire poteſt, nec contaminari, nec marceſcere. Tu me potes, Domine IESV, *ex morte eductum in vitam introducere. Id etiam facies, quoniam mecum es. Inferi, ac terra cœlum mihi fuerint, quia tu, mi Domine* IESV, *in me habitas. Temetipſum cœleſti tuo Patri ab oculos pono. Quid in tuo nomine mihi roganti denegabit? Perterret me Satanas: tuus me ſanguis refocillat. Nihil mihi damni dabit: nulla ipſi in me poteſtas. Precioſum tuum meritum omnem ipſi potentiam ademit. Ad te ablego illum, qui imperare illi poteris, & voles, ut miſſum me faciat, nec ulterius mihi peccata objiciat mea, meque propterea allatret. Sanguis tuus pleniſſima eſt ſatisfactio pro omnibus meis peccatis. Tibi ſit laus, honor ac gloria in æternum. Amen.*

XX.

O*Mnipotens Domine, cœleſtis* PATER, *uſque adeo miſericors ac benevolus fuiſti, ut perpeſſus ſis, Filium tuum unigenitum ſeſe pro me in mortem dare:*

Digitized by Google

dare: ut verò æternùm perirem ego, neutiquam ſiviſti. Quodammodo igitur me Filio unigenito duxiſti cariorem. Nec enim ipſum, ſed me, à maledictione crucis præſtitiſti immunem. Idcirco gratias tibi ago, ex intimo cordis affectu, ac rogo, ut ne jam deſeras me, nec ineffabilem tuam miſericordiam mihi ſubtrahas. Tibi quoque, Domine IESV CHRISTE, *laus ſit & gloria, quòd calicem à me amoveris, atque amaram ipſe potionem exhauſeris potiùs, quàm ut ego eam bibens morte interirem æterna. Tibi etiam*, SPIRITVS SANCTE, *gratias ago, cujus virtute hæc beneficia cœleſtia, & ore profiteor, & corde amplector. Oro te, ut hanc gratiam in me conſerves, uſque ad extremum vitæ halitum. Ita mori dulce mihi fuerit, ac decorum. Imò mors mihi erit lucri loco: quia, quod amari in ea erat, id Dominus ac Salvator meus* IESVS CHRISTVS *ebibit. Quis eam igitur nunc averſetur? Quod enim reſtat, ſuave eſt; quâ dulcedine illam* IESV CHRISTI *paſſio imbuit.*

XXI.

L*Argire mihi*, DEVS, *humilitatem publicani, latronis in cruce confeſſionem, pœnitentiam Apoſtoli Petri; ut unà cum illis in æternam ac glo-*

rioſam beatitatem ingrediar. Mi DEVS, *ſi tu ad rationes quempiam voces, grandius ſit nomen, quam ut diſſolvi queat. Oro autem, ut has rationes compendifacias. Computare deſine, ſi gloriam miſericordis affectus deſideras. Mi Domine, remitte mihi debitum meum: apud te enim multa eſt condonatio. Nulla creatura remittendorum peccatorum poteſtate prædita eſt. Penes te id eſt unum. Tu ex gratia peccata remittis, ut omnis tibi mundus ſupplex fiat.*

XXII.

O*Mnipotens Domine ac* DEVS, *confiteor, ac in conſcientia meâ convictus ſum, eſſe me maximum peccatorem, ac non erubuiſſe publicitus committere ea coram oculis tuis, quorum me coram infimo hominum puduiſſet. Eapropter anima mea ſummis conficitur angoribus. Sed viciſſim id me conſolatur, quòd me miſerum, maximumque peccatorem non repudiâris; ſed gratiâ tuâ complexus ſis, ac mea mihi peccata remittere cupias propter* IESVM CHRISTVM. *Siquidem, quantacunque eſſet peccatorum meorum magnitudo; voluiſti nihilominus, ut Filius tuus unigenitus iram tuam, ac pœnas, quas promeritus eram, ſuſtineret, ut ego ab illis liberarer.*

Mori

Mori illum oportuit, quò ego æternùm viverem. Hoc credo, meque in corde meo hoc ſolatio ſuſtento, non permanſurum me in morte, ſed per eam ingreſſurum eſſe in vitam æternam: quæ in IESV CHRISTO *mihi parata fuit ante jacta mundi fundamenta. Etiamſi omnia mea membra ſuum facere officium ceſſent; ſi auditus, viſus, loquela, ac intellectus langueant prorſus ac concidant: gratia tamen, ac miſericordia tua nunquam deſinet.*

XXIII.

D*Omine* IESV CHRISTE, *qui munus ſuſcepiſti quærendi, quod eſt perditum; me etiam quære: quæſitum invenies, nec inventum amittes. Largire quoque gratiam mihi Spiritus Sancti, cujus efficaciâ & te quæram, meque quærenti tibi obvium ſiſtam. Abſque hac, quando ad ſanctam me cœnam tuam, grande illud convivium invitas, excuſarim & ipſe me cum iis, qui magis curis terrenis, quàm tuæ clementiſſimæ invitationi obſequebantur: atque ita ego quoque meo mihi jumento malum arceſſens, obnoxius reddar graviſſimo illi judicio, quod adverſus omnes amicæ illius invitationis tuæ contemtores proferes, cùm eos dices indignos eſſe, qui cœnam tuam deguſtent.*

XXIV.

OMnipotens Domine ac DEVS, profiteor coram te maximum animi dolorem. Aberravi à viis tuis, & præceptis. Sed fiducia mihi omnis in eo repoſita eſt, quòd ſuſcipias peccatores, qui reſipiſcunt. Rogo igitur, ut nec miſerum me peccatorem gratiæ tuæ expertem eſſe ſinas. Abſolve me, uti publicanum abſolviſti præ Phariſæo. Accumbe mecum, prout ediſti & bibiſti cum publicanis. Ægre hoc habuit murmurantes Phariſæos. Murmurent nunc quoque mors, ac propria caro, quantum & quamdiu volent. Tu modò, cujus infinita eſt miſericordia, dignare me menſâ tuâ, ut in ea cœleſtem panem illum comedam, ac de fonte vitæ æternæ bibam.

XXV.

DOmine IESV CHRISTE, meus es tu: ego item tuus. Ego in te ſum: tu in me es. Prodeſt mihi tua paſſio, prodeſt mors: proſunt etiam tua reſurrectio, tua in cœlos adſcenſio, tuum regnum, tua vita ac beatitudo. Singula horum ad meam ſalutem conſpirant. Imò ad hanc mihi acquirendam beneficium

ficium & Dei Patris concurrit, & Filii, & Spiritus Sancti. Gratias Deo Patri ago, quòd ſuum mihi filium donarit. Gratias ago Dei Filio, quòd precioſiſſimo ſuo lytro me ab æterna damnatione liberarit; inque myſticum ſuum corpus aſſumendo, fratrem me ſuum effecerit. Gratias etiam ago Spiritui Sancto, quòd vinculum ſit hujus certiſſimæ ac indiſſolubilis conjunctionis meæ cum Chriſto Jeſu, ab hoc tempore uſque in ſæcula.

XXVII.

OMnipotens Domine ac DEVS, *qui Noacho promiſiſti, mundum deinceps non periturum diluvio: idem mihi etiam pollicitus es, fore ut non peream, ſed cum fidelibus cunctis Spiritu tuo ſancto cuſtodiar ac conſerver adverſus omnem diaboli poteſtatem. Quæq; Noacho ſigno iridis confirmaſti promiſſionem tuam: mihi itidem ſigna exhibuiſti perennaturæ tuæ gratiæ. Baptiſmo enim obſignaſti mihi ablutionem peccatorum. Ac me ſacræ Cœnæ ſymbolis certum reddis, corpore ac ſanguine me dilectiſſimi Filii tui paſci ad vitam æternam. Credo, Domine, promiſſioni tuæ, cui hæc ſacra ſigilla tua addidiſti. Tranquillo ſum animo: nec mortem amplius reformido.*

Nihil

Nihil illi in me juris, nihil virium ultrà, quàm ut viam mihi patefaciat ad æternam viam. Ubi accepturus ſum coronam illam juſtitiæ, quam capiti meo ipſe Dominus meus IESVS CHRISTVS *imponet.*

XXVII.

ÆTerne DEVS, *gratias tibi ago, quòd me in* CHRISTO, *Filio tuo, elegeris, antequam jacerentur mundi fundamenta: quodque in ſeculo hoc me vocaris juxta beneplacitum tuum: atque adoptâris tibi in filium ad laudem glorioſæ tuæ gratiæ. Hanc, omnipotens* DEVS, *in me fidem adauge, ac confirma, ad magnum illum diem* IESV CHRISTI: *quo fidei tum meæ fructum reportem, vitam æternam. Fidelis es, ô Deus, qui me vocaſti. Facies etiam, quod promiſiſti. Amen, Amen.*

XXVIII.

G*Ratiam tibi habeo, Domine* IESV, *quòd me Evangelio tuo ex tenebrarum regno tranſtuleris in lucem, ex morte in vitam. Neque hic benignitas tua ceſſabit: ſed quem regeneraſti in hac vita, eundem etiam glorificabis poſt hanc vitam. Ex ſepul-*

ſepulchro in cœlum, ex temporali ignominia in perpetuam gloriam traduces. Tua ſunt hæc promerita, ô magne Redemptor. Ipſe enim ingentem in terra paupertatem perpeſſus es, ut in cœlis ego divitiis bearer ſemper duraturis. Ipſe ſummâ es adfectus triſtitiâ, ut in cœlis nunquam non gaudio ſim delibutus. Ipſe ſpretus es, ac ſannis exceptus, ut in cœlis perenni fruerer gloria. Ipſe mortuus es, ut æternùm in regno Dei viverem. O felicem horam, quâ ad beatitatem hanc tranſvehar. Terrarum quidem me jamdiu ſatias cepit. Ades igitur, Domine, & duc me in cœleſte hoc regnum: ubi coram videam Redemtorem meum, & te laudem in ſæcula ſempiterna. Amen.

XXIX.

Æ*Terne* DEVS, *quis dignè enarret bonitatem ac miſericordiam tuam! Ubi iraſci poteras, miſericors es: ubi poteras tonare & fulgurare, ſolem exeris ſplendentem: ubi punire poteras, parcis: ubi poteras rejicere, recipis nos. Apud Prophetam Hoſeam ais:* Quid tibi faciam? Annon te jure optimo diſponam, ſicut Adama, & collocabo, ceu Tſeboïma? Nihil minus. Se verſat in me animus meus, ac ſimul æſtuant viſcera mea

pœnitentia, ut non perfecturus ſim æſtum iræ meæ. *Quibus verbis ſignificas,* Domine, nolle te reſpicere *facta noſtra hominum* ingratiſſimorum: ſed propter *miſericordiam tuam nos ſervaturum in Chriſto. Sic enim dilexiſti mundum, ut Filium tuum unigenitum dares hoſtiam pro peccatis noſtris.* Zelus Iehovæ *id perfecit, inquit Ieſaias, id eſt;* ferventiſſimus *ejus amor erga nos miſeros, ac jam in Adamo* perditos *ante tot ſecula. Vni igitur tuæ,* ô Deus, ac minimè *promeritæ dilectioni, gratiæ, ac miſericordiæ* acceptum *fero, quòd poſt miſeram hanc vitam ſperem aliam undique beatam. Abſque hoc foret, peccatorum mole obrutus, defetiſcerer, atque animam agerem.* Diligam *igitur te, quoniam ipſe me prior* dilexeris. *Dicentem te audiam:* Erunt meus populus illi, egoque ipſorum Deus. Remittam enim ipſis peccata, & iniquitatum amplius haut recordabor.

XXX.

O*Mnipotens Domine Deus, verba tua recordor:* Pater ipſius ero, & ipſe filius meus erit. Si peccabit, hominum eum virgis, ac humanis verberibus caſtigabo; ſed meam ab ipſo

ipſo miſericordiam non ſubtraham. *Huic benevolæ tuæ promiſſioni innitens invoco te. Crucem propter magna peccata mihi impoſitam à te libentiſſimè ſufferam; imò mortem ipſam. Tantummodo paternum mihi vultum oſtende: atque inſpira animæ meæ, eſſe te eum, qui mihi auxiliari velis.*

XXXI.

DOmine Jeſu, caro ſum de carne tuâ, os de oſſibus tuis. Tuus ſum per gratiam ſalutarem: quæ ex merito obedientiæ tuæ, & Spiritus S. efficacia in me redundat. Tibi igitur confiſus vivam, tibi confiſus moriar. Per te æternam beatitudinem conſequar: per te deveniam in magnum cæleſtis Regis palatium, quod non manibus factum, ſed ab ipſo Deo fabricatum eſt. In illud ego, omneſque electi Dei, glorioſo ac læto ingreſſu introibimus: illo nempe magno gloriæ, ac gaudii pleniſſimo die, quem omnes ſummo deſiderio deſiderant, qui apparitionem Chriſti diligunt. Fac citò illuceſcat hæcce dies, Domine Jeſu. Cum gaudio tibi obviam procedam, & nomini tuo lætum accinam Halleluia. Veni, Domine Ieſu, veni. Imò citò veni, Domine Ieſu. Amen.

XXXII.

INfinitum tibi debeo, omnipotens Deus. Nam peccata mea excedunt capillorum numerum: imò contendunt cum arenis maris. Innumeræ hæ: innumera etiam multitudo iniquitatum mearum. Sed te precor, omnipotens ac miſericors Deus, rationes noſtras compendifaciamus. Deſiſte à numerando. Vt gloriam miſericordiæ tuæ prædicem, debita mihi cuncta remitte. Si tecum rationes mihi ineundæ forent, ſolvendo non eſſem: ſed triſtem admodum ſententiam referrem. Quare loco meo rationes ineat tecum IESVS CHRISTVS. *Ille tabulas debitorum meorum cruci affixit, ac pretioſiſſimo ſuo ſanguine delevit. Certiſſimâ igitur hac ſpe innitar, quòd propter tot & tanta debita mea non damnabor, aut peribo: ſed propter pleniſſimam ſatisfactionem* IESV CHRISTI *abſolvar, ac vitâ fruar æternâ.*

XXXIII.

O Pulcrum monitum! ô ſolatii pleniſſimum, quod Chriſtus ait apud Matth. cap. VI: Si dimiſeritis hominibus peccata eorum, dimittet

&vo-

& vobis Pater veſter cœleſtis. Si autem non dimiſeritis hominibus, nec Pater veſter dimittet vobis peccata veſtra. *Domine Deus, inſtrue me his verbis, ut agnoſcam, quanta ſint peccata mea, & quo pacto adipiſcar remiſſionem: atque ut eam conſequi non liceat, niſi condonem iis, qui me offenderunt. Ac quando mihi ex hac miſeriarum valle diſceſſuro longam peccatorum ſeriem objiciet Satanas, eaque ad me penitus percellendum exaggerabit: tu me priùs recrea, & refice conſolatione hac, ut ſciam, quamvis multa ſint peccata mea, ea nihilominus eſſe expiata ſanguine tuo, ut tantò confidentiùs hinc diſcedam, teque ex fide invocem precibus hiſce, quas nos Filius tuus docuit:* Pater noſter, qui, *&c.*

SVSPIRIA,

atque affatus.

I. *DOmine, ne me deſeras, ne & ego te derelinquam.*

II. *Fuiſti mihi, ô Deus, per omnem vitam fidus Pater: jam in extremo ejus ne me deſtituas.*

III. *Redemiſti me, Domine: in manus tuas commendo ſpiritum meum.*

IV. *Fac, optime Domine, ut intimo corde meo ſentiam atque admittam vocem illam, quam in cruce audivit latro, Hodie mecum eris in Paradiſo.*

V. *Fruſtra eſt Satanas, quamquam tentationibus variis ad me adſectet viam. Non enim meus, ſed ſervatoris mei Ieſu Chriſti ſum proprius, qui me precioſo ſuo ſanguine redemit.*

VI. *Sanguis Domini noſtri Jeſu Chriſti purgat nos ab omni peccato.*

VII. *Diabolus quidem adoritur me, atque, ut me de ſtatu dejiciat, longum peccatorum catalogum texit: ſed eum à me remitto ad illum, qui noxas meas portavit, ac pro omnibus peccatis meis ſatisfecit.*

VIII. *Hæc*

VIII. *Hæc eſt ſumma, imò hæc unica mea conſolatio in hoc mortis certamine, quod miſericors Deus, ac Pater cæleſtis, mihi, ac omnibus veris Dei filiis, per dilectum ſuum Filium Jeſum Chriſtum non ſolùm peccata remiſerit; ſed etiam donaverit ſalutem æternam.*

IX. *Nemo me ex ejus manu eripiet. Eoque nec morte temporali ab eo divellar.*

X. *Nihil, nihil verò eſt, quod me ſeparet à dilectione* DEI, *quæ eſt in Chriſto Ieſu.*

XI. *Pati hic oportet. Sed (ô ſolatium pulcrum!) paſſiones iſtæ, ac ærumnæ non diu durabunt. Brevi enim mutabuntur in gaudia ejuſmodi, quæ finem non agnoſcant, nec auferri à nobis poſſint.*

XII. *Juva me, Domine, ut temporalem hanc veſtem, miſerum, inquam, ac fœtidum hoc corpuſculum, læto animo deponam: quemadmodum Elias ſuum reliquit pallium, cùm in cælum veheretur.*

XIII. *O beatum adſpectum, quo meum Dominum ac fidiſſimum Servatorem videbo! illum, qui pœnam peccatorum meorum ſuſtinuit, ac etiamnum pro me apud Patrem ſuum in cælo deprecatur.*

XIV. *Turbabor, ſed non perturbabor; quia vulnerum Chriſti recordabor.*

XV. *Nulla*

XV. *Nulla condemnatio eſt iis, qui ſunt in Chriſto Ieſu.*

XVI. *Domine Ieſu Chriſte, qui tantopere de me ſollicitus eras in ſtatu illo humillimo, ut ſummos in cruce dolores propter me, imò mortem ipſam ſubires lubens: multò nunc magis memineris ac miſerearis mei, ad ineffabilem majeſtatem ac gloriam evectus.*

XVII. *Cordi tibi fui, quum etiamnum hoſtis eſſem. Nunc longè magis curæ ſim, poſtquam proprio me ſanguine reconciliaſti tuo meoque Patri cœleſti.*

XVIII. *Fac, omnipotens Domine Deus, ut potentiâ auxilioque Spiritus Sancti alam in corde meo memoriam Servatoris mei Jeſu Chriſti, aſſidueque mecum cogitem, ut ille propter me miſerum peccatorem homo factus, oppetierit mortem: ac multò magis, ut ex ea ſit reſuſcitatus.*

XIX. *Optime ac dulciſſime Ieſu, ſi ego in his terris tui oblitus non fui, præſertim in Sacræ Cœnæ celebratione, quam in recordationem crucifixi tui corporis & effuſi tui ſanguinis inſtituiſti: quantò minus te, bonitatis omnis fontem, oblivia ſubeant mei!*

XX. *Mater quandoque filii ſui oblivisci poteſt: ſed miſericors Deus ſuorum nequit oblivisci. Quippe ad-*

adverſatur hoc tum promiſſioni ejus, qui ipſa eſt Veritas: tum etiam naturæ bonitatis divinæ. & quomodo eos deſerat, quomodo memoriam illorum deponat, qui, quod tanto majus eſt, ſuorum preces gratiâ & miſericordiâ prævertit?

XXI. *O miſerum me, ſi non aliud, quàm peccata mea cogitem! Sed ô me verè felicem, cùm mente aſſurgo ad te Ieſu Chriſte! Nam tu pretioſo tuo ſanguine delevisti peccata mea. Tu hactenus deprecaris pro me apud Patrem cœleſtem. Idem quoque ultimo, & decretorio illo die judex meus futurus es. Quo pacto igitur male mihi ſit? aut qui aliam, quàm benigniſſimam ſententiam, expectem?*

XXII. *In te ſolo, Domine Ieſu, vivimus beati, morimur beatiores, reſurgemus beatiſſimi.*

XXIII. *Quomodo miſer ego peccator in domum Domini, ac ſanctum ejus montem adſcendam? quomodo hæc caro & ſanguis regnum Dei poſſidebunt? Gratias ago Deo per Ieſum Chriſtum, qui mihi factus eſt ſcalarum loco, ſeque in hanc miſeriarum vallem propterea demiſit, quò per eum in æternam poſſim ego gloriam adſcendere.*

XXIV. *Domine Deus, omnipotens Pater, à primis mundi incunabulis benefeciſti univerſo: nunc quoque ei bene per te eſt: & bene illi erit, dum*

ſtabit hæc mundi machina. In me etiam eandem inſiſtis viam. Nam hactenus mihi bene feciſti, in omni mea vita: meliùs facies, cùm moriar: optimè omnium, in vita æterna.

XXV. *Præclarum ſanè, ſi quis, omnium ſuorum nominum ſecurus, dicere auſit: Nihil eſt, quòd Deus à me repoſcat. Omnia enim nomina mea ſanguine Filii ejus expedita ſunt, atque expuncta. Neque eſt, quod proximus nunc me deferat. Omnia enim debita ei remiſi. Quapropter veni, mi Domine, ſimulatque allubeſcit. Pace ac gaudio plenus hinc migrabo.*

XXVI. *Scio, cum Iobo, redemtorem meum vivere, meque noviſſimo die de terrâ reſurrecturum eſſe; & rurſum circumdatum iri hâc pelle mea, & in carne meâ viſurum Deum. Scio inquam, memet viſurum, me ſcio conſpecturum hiſce oculis meis.*

XXVII. *Ait Chriſtus apud Iohannem cap.* XVI. Amen, amen, dico vobis. Quicquid rogaveritis Patrem in nomine meo, largietur vobis. *Tantundem eſt, ac ſi diceret: Æternam meam veritatem teſtor, vos repulſam non laturos: ſed à Patre meo cœleſti impetraturos eſſe, quicquid ſaluti veſtræ conducet. De jurejurando autem ait Apoſtolus, eſſe id hominibus omnis controverſiæ*

troverſiæ finem. Quantò magis de juramento divino verè dicitur, omni id dubitationi finem imponere? Quis enim de quopiam ambigat, poſtquam ipſa Veritas juramento id confirmavit? Antea utrumque liberum atque integrum erat Patri cœleſti; & vota precum noſtrarum ſuſcipere, & eadem irrita habere. Iam quaſi obſtrictus eſt dare, quicquid petimus; quia jurejurando tollitur reſpuendi libertas.

XXVIII. *Omnibus viribus meis decreſcentibus, gratia ac miſericordia Dei adcreſcet. Viſus, auditus, reliqui ſenſus deficient: Dei gratia ac miſericordia incrementa ſument. In æternum quippe hæc durant: reliqua temporanea citò prætereunt, ac abſumuntur.*

XXIX. *Amen, amen dico vobis, ſiquis ſermonem meum ſervaverit, mortem non conſpiciet in æternum.* Iohan. VIII.

XXX. *Ego ſum reſurrectio & vita: qui credit in me, etiamſi mortuus fuerit, vivet; & qui vivit, ac in me credit, nunquam morietur.* Ioh. XI. *Infirma, exigua, languida eſt fides mea. ô quantum hoc ipſum in corde meo dolorem excitat! Sed unum me conſolatur ac erigit, quòd fidei infirmitas immutabilem Dei veritatem non infringit.*

Fac, Domine Jeſu Chriſte, ut in hac fide moriar. Quò tibi unà cum toto electorum choro lætum carmen accinam in futurâ illa vita. Amen, Domine Ieſu, Amen.

XXXI. *DEO uni confido. A mundo deſertus, à DEO neutiquam derelinquar.*

XXXII. *Firmum perſtat Dei conſilium in æternum. Hæc autem conſilii ejuſce mens eſt, ut electi non ſeducantur: nec quiſquam pereat eorum, quos Chriſto filio ſuo Pater dedit. Neque tamen hoc viribus ſuis debent; ſed Dei, cujus unius potentiâ ſervantur ac cuſtodiuntur ad vitam æternam.*

XXXIII. *Mors adpropinquet, ubi Deus volet: nullus illam expaveſco: quia ſanctè mihi hoc promiſit æternus Dei Filius: Si in nomen ipſius credam, non me in morte permanſurum; ſed per mortem ingreſſurum in æternam vitam. Huic verbo inniſus, læto animo claudam oculos meos. Scio mihi futurum, Domine Ieſu, juxta verbum tuum, & fidem meam. Amen.*

XXXIV. *Fides mea, ſpes, ac perſeverantia, immò ſalus ac beatitudo, nequaquam ſunt in manu mea, quâ nihil magis eſt debile & imbecillum: ſed ſunt ea in Dei dexterâ potenti atque invicta. Hoc quia certum habeo, cur extimeſcam? Mi Domine ac Deus*

Deus, ſatis ſuperque cauſſarum ſuppetit, cur temporali me pœnâ caſtiges: ſed æternam mihi gratis remiſiſti: quia dependit pro ea Jeſus Chriſtus, redemtor & ſervator meus. Non igitur eam à me exiges. Filius, quem dediſti nobis, portavit ægritudinem noſtram, ac dolores noſtros in ſe ſuſcepit. Propter noſtras iniquitates ipſe vulneratus eſt, & propter peccata noſtra verberibus affectus. Pœnam ipſe ſuſtinuit, ut nos pacem habeamus. Ejus vulneribus nos ſanati ſumus.

XXXV. *Paulus ad Romanos cap.* VIII. *inquit:* Si DEVS proprio Filio non pepercit, ſed pro nobis omnibus tradidit eum: quomodo non etiam cum eo nobis omnia gratificabitur? *Si omnia largietur; etiam conſequemur ab eo peccatorum remiſſionem, & vitam æternam.*

XXXVI. *Hoſianna filio Davidis, Hoſianna in altiſſimis Deo. Domine Jeſu, Rex gloriæ, Regnum tuum adveniat nobis. Hodie ad me ingredere comitatus cœleſti tuo ſolatio, pace, gaudio, ac vita. Laudatus ſit Deus, qui ſolus facit miracula! Laudatum ſit ſanctum ejus nomen in æternum! Omnes terræ ejus gloria repleantur. Amen. Amen.*

XXXVII. *Inſtat tempus, quo meliùs ſe res habi-*

tura ſint meæ: juxta illud Chriſti, Veſtra triſtitia in lætitiam mutabitur. Videbo vos rurſum, ac gaudebit cor veſtrum, ac gaudium veſtrum nemo auferet à vobis. Propterea extollit anima mea Dominum, ac lætatur ſpiritus meus Deo Servatore meo. Domine, dimitte jam ſervum tuum in pace, quoniam oculi mei ſervatorem tuum conſpicati ſunt, quem paraſti omnibus gentibus, lumen ad illuſtrationem gentium, & laudem populi tui Iſraëlis.

XXXVIII. *Morbi, perſecutiones, & quæ alia in hoc mundo propter peccata mea ſuſtinui hactenus, non ultrà me angunt. Scio enim fore, ut quæ lachrymans ſevi, ea gaudens metam.*

XXXIX. *Quo tetrior & gravior eſt hujus vitæ carcer, eo liberari ab eo jucundius eſt.*

XL. *Hujus temporis paſſiones indignæ ſunt eâ gloriâ, quæ mihi & omnibus fidelibus patefiet. Hæ afflictiones meæ, quæ & breves, & toleratu faciles ſunt, gloriam operantur & æternam, & eximiam ut nihil ſupra.*

XLI. *Domine* JÉSV CHRISTE, *ſanguine tuo nos redemiſti à peccatis: imò factus es nobis à Patre tuo cœleſti, ſapientia, juſtitia, ſanctificatio, ac redemtio. Tu quoque lux mundi es. Te*

qui

qui ſequitur, non ambulabit in tenebris; ſed videbit vitam æternam.

XLII. *Inſpirat quidem atque oggerit Satanas, oblitum eſſe mei* DEVM; *verùm Propheta Ieſaias inquit*, Nunquid fieri poteſt, ut mater filii ſui memoriam deponat? Ac ſiquidem forte illa filii obliviſcatur; ego tamen tui non obliviſcar, inquit Dominus. In manibus meis te annotavi. *Nec labefactabit cor meum, licet infirmum, ſi aliquantiſper ceſſet. Solabitur me, quod ait Dominus ipſe apud Habakuk*, Si moram fecerit, exſpecta illum: quia veniens veniet, & non tardabit.

XLIII. *Iuravit* DEVS *per ſuum nomen Abrahamo, in Chriſti nomine omnibus gentibus benedictum iri: eapropter exſultat David, juraſſe* DEVM *aſſerens, cujus juramenti futurum non ſit, ut pœniteat eum. Idem ille* DEVS, *qui olim Abrahamo juravit, mihi quoque ac omnibus fidelibus juravit.* Amen, Amen, dico vobis, *inquit Filius Dei, Ioh.* VIII. ſi quis ſermonem meum ſervabit, ac in me credet, mortem non videbit in æternum. *Ac apud Prophetam Ieſaiam,* Ut vivo, *inquit Dominus*, non delector morte impii; ſed ut convertat ſe ab impie-

impietate ſua, & vivat. *Nihil eſt, quod juramentum hoc irritum reddat. Quod magno mihi ſolatio, ac quaſi firma anchora eſt animæ meæ. Vnicum Dei verbum mille juramentorum inſtar eſt. Noſtri tamen cauſsâ juravit, ac per ſe quidem, quum ſuperiorem, per quem juraret, non haberet. Nihil igitur eo certius eſt, quicquid caro & ſanguis contradicant. Quam verè* DEVS, *is eſt, qui eſt: tam verum eſt quoque illud, à peccatis me abſolutum eſſe, & hæredem vitæ æternæ: quippe qui credam in nomen unigeniti Filii Dei. Amen.*

XLIV. *Hæc Dei eſt natura, ita ſe ſuo in verbo patefecit, ut intermittere nequeat, quin illorum miſereatur, qui omnem ſuam ſpem in eo ſolo collocant. Nemo* DEO *confidens confundetur. Atqui* DEO *confido, ipſi adhæreo vero animi affectu. Quare me etiam conſervabit. Nec eorum primum me eſſe permittet, quos ſpes ſua in* DEO *vivo poſita eluſerit.*

XLV. *Apoſtolus Iacobus ait, Beatus vir, qui afflictiones patienter pertulerit. Poſtquam enim probatus fuerit, reportaturus eſt coronam vitæ.*

XLVI. *Quis nos ſeparabit à charitate Chriſti? num afflictio? num anguſtia? num perſequutio? num fames?*

fames? num nuditas? num periculum? num gladius? Imò in his amplius, quam victores, ſumus per eum, qui dilexit nos. Quin, inquit, Paulus, Mihi perſuaſum eſt, neque mortem, neque vitam, neque Angelos, neque principatus, neque poteſtates, neque præſentia, neque futura, neque ſublimitatem, neque profunditatem, neque ullam rem aliam creatam, nos poſſe ſeparare à charitate Dei, quæ eſt in Chriſto Ieſu Domino noſtro.

XLVII. *Quemadmodum multa & atrocia perpeſſus eſt Chriſtus: ita etiam conſolatione per eum abundamus. Extimeſcimus, ſed non deſperamus. Perſecutiones patimur, ſed non deſerimur. Premimur, ſed non opprimimur.*

XLVIII. *Ita confido Deo Patri, ut videar mihi Filium ejus à latere meo adſiſtentem cernere, proque me decertantem. Quare, utcunque Satan ac propria conſcientia, me affligant, ac vim mihi intentent: nequaquam me ſuperabunt. Medius enim Chriſtus inter me, & illos, conſiſtit. Me ut ſuperent, Chriſtum etiam ſuperent neceſſe ſit. Ille autem eſt invictus. Quocirca & ipſe illæſus perſtabo. Illi ſit laus & gloria in ſæculorum ſæcula. Amen.*

XLIX. *Quemadmodum ineffabilis eſt dilectio Dei*

Digitized by Google

Patris æterni erga Filium ſuum Chriſtum: ita & ineffabilis eſt amor, quo nos complectitur in Filio ſuo dilecto. Nam per fidem Filio ejus inſiti ſumus: ita ut ille caput noſtrum ſit, nos ejus membra ſimus. Quocirca ſi me Satanas adoriatur, ac mihi deſperandum contendat, propter innumera mea peccata: regeram illi; At, Satan, dici etiam nequit, quantopere me Deus diligat, propter Filium ſuum Ieſum Chriſtum. Hæc Dei dilectio multitudinem meorum operit peccatorum. Hunc cogito in afflictionibus, morte ipsâ appropinquante. Diligit me Deus cœleſtis Pater, quia Filium ſuum Ieſum Chriſtum diligit. Quamobrem ut Filio Ieſu Chriſto auxilio in omnibus, quæ patiebatur, fuit: ut ex morte eum eripuit, ac in æternam gloriam extulit: ita & mihi aderit in afflictionibus meis, ac me quoque è morte liberatum in æternam attollet gloriam. O quantopere hîs exultaremus, niſi ea eſſet anguſtia cordis noſtri, ut parum capacia eſſent tanti amoris, ac ſolatii. Sed ita eſt: non percipiemus hæc ſolide in hac vita. Faxit verò cœleſtis Pater, ut vel particulam iſtius amoris ſentiamus in tentationibus, afflictionibus, ac morte. Nequaquam tum vivida nos conſolatio deſtituet uſquam. DEO omnis conſolationis

tionis fonti, ac Servatori Ieſu Chriſto, qui nobis tanta bona peperit precioſiſſimo ſuo lytro, ac deprecatione apud Patrem, ſit laus, honor, ac gloria in æternum. Amen.

1. *Spes & anchora certiſſima ſalutis meæ eſt, quod Chriſtus venit in mundum, ut qui in eum crediderit, ſit filius* Dei, *& hæres vitæ æternæ: quemadmodum ipſe promiſit in verbo ſuo: Ad ſua, inquit, venit, & ſui eum non receperunt. Quotquot autem eum receperunt, dedit eis hoc jus, ut filii Dei fierent: nempe iis qui credunt in nomen ejus; qui non ex ſanguine, neque ex libidine carnis, neque ex libidine viri, ſed ex* DEO *geniti ſunt.*

Ecce Agnus ille DEI, *qui tollit peccatum mundi.* Ioh. cap. 1.

Nullus aſcendit in cœlum, niſi qui deſcendit è cœlo, nempe Filius hominis, qui eſt in cœlo. Prout autem Moſes extulit ſerpentem in deſerto: ita extolli oportet Filium hominis, ut quisquis credit in eum, non pereat, ſed habeat vitam æternam. Ita enim DEVS *dilexit mundum, ut Filium ſuum, unigenitum illum, dederit, ut quisquis credit in eum, non pereat, ſed habeat vitam æternam. Non enim miſit* DEVS *Filium ſuum in mundum, ut damnet mundum; ſed ut ſervetur*

mundus per eum. Qui credit in eum, non condemnatur, qui verò non credit, jam condemnatus eſt, quia non credidit in nomen unigeniti Filii Dei. Pater diligit Filium, & omnia dedit ei in manum. Qui credit in Filium, habet vitam æternam: qui verò non obedit Filio, non videbit vitam, ſed ira Dei manet ſuper eum.

Non ampliùs propter tuos Sermones credimus: ipſi enim audivimus & ſcimus hunc eſſe verè Servatorem illum mundi Chriſtum. cap. IV.

Sicut Pater mortuos ſuſcitat & vivificat, ita Filius, quos vult, vivificat. Amen, amen, dico vobis, qui ſermonem meum audit, & credit ei, qui miſit me, habet vitam æternam, & in condemnationem non veniet: ſed tranſivit à morte in vitam. Amen, amen, dico vobis, adveniet tempus, & nunc eſt, quum mortui audient vocem Filii Dei, & qui audierint, vivent. Sicut enim Pater habet vitam in ſe ipſo; ſic dedit & Filio habere vitam in ſe ipſo: & autoritatem ei dedit etiam judicium exercendi, quatenus filius hominis eſt. cap. V.

Jeſus ad Thomam ait, Quia vidiſti me Thoma, credidiſti: beati, qui non viderunt, & crediderunt. Iohan. XX.

Si

Si profeſſus fueris ore tuo Dominum Ieſum, & credideris in corde tuo, quòd Deus eum ſuſcitavit ex mortuis, ſervaberis. Rom. x.

Multa etiam alia ſigna edidit Jeſus in ſuorum diſcipulorum conſpectu, quæ non ſunt ſcripta in hoc libro. Hæc autem ſcripta ſunt, ut credatis Ieſum eſſe Chriſtum illum, & ut credentes vitam habeatis per nomen ejus. Iohan. XXI.

LI. *Omnipotens Domine* DEVS, *infirma eſt fides mea, frigidæ ſunt preces meæ. Ne reſpicias infirmitatem & impotentiam meam; ſed perfectionem Jeſu Chriſti, qui ea ſupplevit, quæ mihi deſunt. Jllud me ſummopere conſolatur, quod fidei meæ infirmitas non evertit immutabilem Dei miſericordiam, & veritatem.*

LII. *Quum Maria, ex quâ Dominus noſter Jeſus Chriſtus expulerat diabolos ſeptem, Chriſtum anxiè quæreret in ſepulchro: ille eam affatus eſt hoc pacto, Quid ploras? Quæ quidem prima ejus vox fuit à reſurrectione, eaque ſolatii pleniſſima, non Mariæ modò, ſed etiam omnibus fidelibus. Neque enim eſt, quod quiſquam jam ploret, poſtquam Chriſtus reſurrexit. Læto nunc animo precandum omnibus, patienter ſufferendæ ærumnæ, paratâ mente excipienda mors, poſtquam Do-*

mundus per eum. Qui credit in eum, non condemnatur, qui verò non credit, jam condemnatus eſt, quia non credidit in nomen unigeniti Filii Dei. Pater diligit Filium, & omnia dedit ei in manum. Qui credit in Filium, habet vitam æternam: qui verò non obedit Filio, non videbit vitam, ſed ira Dei manet ſuper eum.

Non ampliùs propter tuos Sermones credimus: ipſi enim audivimus & ſcimus hunc eſſe verè Servatorem illum mundi Chriſtum. cap. IV.

Sicut Pater mortuos ſuſcitat & vivificat, ita Filius, quos vult, vivificat. Amen, amen, dico vobis, qui ſermonem meum audit, & credit ei, qui miſit me, habet vitam æternam, & in condemnationem non veniet: ſed tranſivit à morte in vitam. Amen, amen, dico vobis, adveniet tempus, & nunc eſt, quum mortui audient vocem Filii Dei, & qui audierint, vivent. Sicut enim Pater habet vitam in ſe ipſo; ſic dedit & Filio habere vitam in ſe ipſo: & autoritatem ei dedit etiam judicium exercendi, quatenus filius hominis eſt. cap. V.

Jeſus ad Thomam ait, Quia vidiſti me Thoma, credidiſti: beati, qui non viderunt, & crediderunt. Iohan. XX.

Si

Si profeſſus fueris ore tuo Dominum Ieſum, & credideris in corde tuo, quòd Deus eum ſuſcitavit ex mortuis, ſervaberis. Rom. x.

Multa etiam alia ſigna edidit Jeſus in ſuorum diſcipulorum conſpectu, quæ non ſunt ſcripta in hoc libro. Hæc autem ſcripta ſunt, ut credatis Ieſum eſſe Chriſtum illum, & ut credentes vitam habeatis per nomen ejus. Iohan. XXI.

LI. *Omnipotens Domine* DEVS, *infirma eſt fides mea, frigidæ ſunt preces meæ. Ne reſpicias infirmitatem & impotentiam meam; ſed perfectionem Jeſu Chriſti, qui ea ſupplevit, quæ mihi deſunt. Illud me ſummopere conſolatur, quod fidei meæ infirmitas non evertit immutabilem Dei miſericordiam, & veritatem.*

LII. *Quum Maria, ex quâ Dominus noſter Jeſus Chriſtus expulerat diabolos ſeptem, Chriſtum anxiè quæreret in ſepulchro: ille eam affatus eſt hoc pacto, Quid ploras? Quæ quidem prima ejus vox fuit à reſurrectione, eaque ſolatii pleniſſima, non Mariæ modò, ſed etiam omnibus fidelibus. Neque enim eſt, quod quiſquam jam ploret, poſtquam Chriſtus reſurrexit. Læto nunc animo precandum omnibus, patienter ſufferendæ ærumnæ, paratâ mente excipienda mors, poſtquam Dominus*

minus noſter, Jeſus Chriſtus reſurrectione ſuâ omnem noſtri doloris, querelæ, anxietatis cauſſam amovit, ac diſcuſſit.

LIII. *Omnipotens Deus, quandoquidem, præ infirmitate, aperire os meum, tuumque nomen invocare ultrà non poſſum: nunc pro infinitâ bonitate tuâ contentus ſis hiſce ſuſpiriis meis, ex fide profectis: quæ ad extremum halitum, quæſo, ut conſerves, ac internam Spiritus tui Sancti vocem ineffabilibus ſuſpiriis pro nobis deprecantis clementer exaudias. Da, ut poſtrema Filii tui dilecti Ieſu Chriſti verba in cruce prolata, & ipſemet ultimùm, ſi linguâ minus, at corde ad te eloquar;* In manus tuas commendo ſpiritum meum. *Atque uti Stephanus inter lapida ipſos, quibus obruebatur, clamabat;* Domine Ieſu, ſuſcipe ſpiritum meum: *itidem fac, ut ego ſub lapidibus dolorum, ac anguſtiarum mortis, corde ſaltem meo ſuſpirare, ac fideli cogitatione ad te clamare queam;* Ieſu animam meam ſuſcipias.

FINIS.

EPI-

EPITAPHIUM

Illuſtris Baronis,

FABIANI,

BURGGRAVII à DHONA,

Domini in Karwinden.

Qui

Clarus Genere, Sago, Toga,
Literatis, Aulicis, Bellatoribus gratus,
Exterorum mores, cœlumque viderat,
Linguarum plurimarum peritiam adeptus,
Cæſarum, Regum, Principum, aulas adierat,
Exercitum duxerat,
Legationes obierat,
Summa domi foriſque munera ſuſtinuerat,
In Deum pius,
In religioſos beneficus,
In patriam fidus,
In amicos comis,
In hoſtes placidus,
In eruditos liberalis,
In milites ſeverus,
In Nepotes ex fratre, velut erga filios affectus,
anno ætatis LXXII,

Sar-

Sarcinâ dignitatũ jampridẽ ſponte, & conſilio,
Corporeâ quoq; poſtea lubenter depoſitâ,
E vivorum turba & turbis,
Ad verè viventium quietem migravit,
prid. Non. Iun. Anno MDCXXI.

HIc, FABIANE, jaces, cretus qui ſtirpe Dhonæâ
Baro per innumeros ſigna tueris avos:
Czechiadum celebrat quos inclyta fama per urbes
Burggravios, & quos terra Boruſſa fovet.
Vandaliam & Sorabos, Sleſiam, & Luſatidos oram
Priſca Dhonæorum gloria perſonuit.
O pater, ô patrue, ô patriæ lux, relligionis
Dux, columen generis, militiæque decus:
Sacra Palatinis dederas oracla dynaſtis:
Et pace, & bello, te Caſimirus amat:
Te Fredericus amat, tota cum gente Nepotum:
Te Muſa, atque aulæ nobile concilium.
Gallia te coluit, te Rex Henricus, & alter
Aſcanius: fulmen Martis & Artis eras.
Nomina quin Virtus tua templo inſcripſit Honoris:
Sed Cœli tabulis inſeruit Pietas.
Inſcripſit tumulo, FABIANE, hæc paucula verba,
Chriſtophori, heu mœrens, menſque manuſque tui.
Chriſto-

Chriſtophori, qui te Patruumque, Patremque ſalutat;
Qui, quas ſignaſti, geſtit inire vias.
Quas tibi cæleſtes ſummus Pater annuit arces,
Illis Chriſtophoro conſpiciendus eris.
Utere ſorte tuâ: tutâ ſtatione quieſcis,
Undique dum ſævo Marſpiter enſe furit.
Dumq; Eurus, Zephyruſq; ruunt, dum tempora dura
Teutonas indomitos, imperiumque manent.
Parcere non ulli ſolitas mens diva ſorores
Antevenit: mortem ſpe meliore vocat.
Spe meliore inſit, Non eſt mortale quod opto:
Cum Chriſto æternùm vivere mox cupio.
Qui vis in cœlis cum Chriſto vivere vitam,
Diſce priùs mundo, quàm moriare, mori.

CHRISTOPH. BVRGG. & BARO A DHONA optimè de ſe merito patruo ſuo, patris loco colendo, mœrens.

Digitized by Google

EPITAPHIVM

FABIANI,

BVRGGRAVII à DHONA.

OMnia qui Fabio ſimilis, dum mente manuque
Tutaris cives, ô Fabiane, tuos:
Adverſas experta vices, experta ſecundas
Mens tua, ſed nullo turbine mota gradu,
Nunc cœlo partâ fruitur mens læta quiete,
Corporis exuvias dum Libitina tegit.
Quique loco patris vivum coluere Nepotes,
Structa tibi decorant his monumenta notis.
Quod meritis Fabii debebat Roma: Boruſſi
Debebunt meritis, ô Fabiane, tuis.

DAN. TILENVS.

ME-

MEMORIÆ
Illuſtris, & generoſiſſimi Domini,

FABIANI

SENIORIS, BVRGG. & BARONIS à DHONA, Sereniſſ. Electorum Rom. Imp. Palatinorum & Brandeburgicorum Conſil. intimi, ad comitia Rom. Imp. & Regni Polon. ſæpius Legati, ſupr. militiæ Præf. Ducatus Pruſſ. Burgg. Heroïs plane incomparabilis.

PRoles Heroum, virtutum nobile ſydus,
Sat validum multa promere lucis opes,
Progenies Divûm, cæleſtis portio flamma,
Edita ſyderibus, reddita ſyderibus,
Tene tuos radios, & ſubtraxiſſe nitorem
Terra omni denſas pracipiti in tenebras?
Te ſurgente, novas nacta eſt Reſpublica vires:
Te ſplendente, Fides fundere viſa jubar;
Quaque Fidem, fida ſocia, comitantur euntem,
Integritas, Candor, Iuſtitiaque tenor.
At quarum in cultu tua ſeſe exercuit atas,
Serta tibi illarum conciliata manu.
Relligio, Verbi divini à luce profecta,
Splendoris dotes contulit haſce tibi:
Quam ſolùm irriguis è Chriſti fontibus hauſtam
Amplecti fuerat cum pietate datum.
Inde tuâ radiant clariſſima lumina mente,
Queis illuſtrata eſt publica vita diu:

Digitized by Google

Queis ceſſere procul, quæcumque obſcura minari
Tentarent, lucem neſcia ferre tuam.
Et miramur adhuc ſic omnia pervia luce
Quòd cum Dhonæo nocte ſepulta jacent?
Fit meritò. Luci, qui obvertat pectus opacum,
Non unus terræ vilis alumnus erat.
Ut dum Gallorum faculam adlucère cohorti
Per tenebras hèros, æthere teste, cupit.
Indocilis nam ferre jugum mens militis, expers
Luminis, obſcuram maluit ire viam.
Aſpernata igitur monitus, & fortia juſſa,
Hosti ludibrium, prædaque opima fuit.
Hîc quoque Dhonavius ſplendorem vindice dextrã
Adſerit, & Martem flectit in obſequium:
Ac rabiem ſævam, quam dira calumnia latè
Sparſerat, illuſtri diſcutit ingenio.
Propterea Virtus præconia pulcra laborum
Inſpirat genio, magne Thuane, tuo:
Ut, te teste quidem, cultus dignoſceret orbis,
Quantum deberent ſecula Dhonavio.
Gratus erat cunctis: ſed quæ ſibi vindicet illum
Prima Palatini principis ora fuit.
Hæc ſe Dhonavio quondam jactabat alumno,
Munia dum belli, dum quoque pacis obit.
Hunc, jus principibus dum commendare laborat,
Obſtupuit magni Nestoris eloquio.
Ratiſbona etiam dicentis ab ore pependit,
Dum ſua Cæſareo mœnia jure patent
Principibus, quorum curâ vigilique labore
Imperii rebus ſpirat amica ſalus.
Cumque Palatinas vires & terra Batava
Poſceret, ingenii nobilitate ſui

Ad

Digitized by Google

Ad libertatem protendens maſcula colla:
Non ſine Dhonavii eſt parta labore quies.
Cum Moſchi latè graſſante tyrannide gentis
Livonæ facies ſqualli da tota fuit;
Iret & hanc ultum virtus animoſa Bathori
Regis, Samoſci condecorata manu:
Dhonavius voluit pars non extrema ſub illis
Audire, & famæ tendere vela ſuæ.
Annuit eventus. Vita hinc inſigne periclum:
Obſtitit at fatum, quod nocuiſſe vetat.
Regius inde favor, Samoſci interprete linguâ,
Promeritâ gaudet tollere laude virum.
Patria Dhonavium tandem, ceu ſyderis ortum,
Expetit, & memorem præcipit eſſe ſui.
Ante alios igitur dignatur amore Boruſſos
Syncero, & qualem debet habere cliens,
Qui patriæ nexum ſibi præfert, atque propinquis;
Ac una hac cenſet gratius eſſe nihil;
Poſtque Deum patriæ conamen conſecrat omne,
Quò poſſit civis nomen habere boni.
Id curæ, id cordi fuit huic; hoc limite virtus
Tota laborabat perpete curriculo.
Iam quoque poſt obitum patriæ cognoſcere voces
Hunc juvat. Eſt tantus poſteritatis amor.
Dat quoque ſigna ſui Virtus triſtiſſima luctus:
Cultori & tumulum congerit ipſa ſuo:
Appenditque notas, queis eſt teſtata dolorem:
Verbaque ſub numeros digerit iſta ſuos:
Sanctus amor Patriæ, Dhonao cultus abunde eſt:
Te ſimilem præſta, quem Patria urget amor.
Et non hoc tumulo, non hac naſcantur ab urna,
Et violæ, & blandis lilia juncta roſis?

Quid dubitamus adhuc? varios jam ſpirat odores,
Quos auctos longùm gratior aura feret.
At tu divorum genus, atque excelſa propago,
Ne ſperne extremi muneris officium.
Nunc tua mens ſupero dudum contermina cœlo,
Se contenta viget, læta quiete ſua.
Cœlum te gaudet cognato cive recepto:
Nos jactat variis obruta vita malis.

Perpetuus admirator, & cultor virtutum heroïcarum in piè defuncto HEROE,

CHRISTOPHORUS GULDENIUS.

In-

Inſcriptio tumuli in æde Morungenſi.

DEPOSITVM

FABIANI SENIOR.
PET. FIL. STANISL. NEPOT.
BVRG. DHONANI
SVP. OLIM PACIS BELLIQ. DVCIS
MOX MOX
VINDICE CHRISTO
RESVMENDVM.
OBIIT A SAL. MDCXXII. ÆT. LXXII.

FRID. FAB. ABRAH. ACHAT. CHRISTOPH.
EX FRAT. ACHAT. NEPP. ET HERED.
H. M. G. C. PP.

Defuncti Paramytheticon.

Me nemo lachrymis tranſlatum defleat Vrbæ
In gremium: Vitam crimine liber ago.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google